

Årsrapport
2018

Visjon

Vi skaper
verdier for
Den norske
kirke

Verdier som vi strekker oss etter

Framtidsrettet

Vi møter framtiden med høy kompetanse, endringsvilje og profesjonalitet. Ved å ligge i forkant ser vi muligheter for forbedringer og løsninger, både på de oppgaver vi har i dag og de vi vil møte i morgen.

Engasjert

Som ansatte i Opplysningsvesenets fond er vi dedikerte og engasjerte, og stolte av arbeidet og våre kolleger. Vi er aktivt oppsøkende, ansvarlige og støttende. Vi deler kunnskap, lærer av hverandre og står sammen om å løse vårt samfunnsoppdrag.

Etterrettelig

Vi er kjent for vår høye etiske standard. Ansatte i Opplysningsvesenets fond er troverdige, profesjonelle og til å stole på. Vi holder det vi lover. Fondets langsiktige verdiskaping er avhengig av et godt omdømme og gode relasjoner til eiere, kunder, samarbeidspartnere og kolleger.

Åpen

Åpenhet, nytenkning og samfunnsbevissthet kjennetegner Opplysningsvesenets fond og preger våre strategier og mål. Våre beslutninger og vedtak er åpne og forståelige. Vår atferd preges også av åpenhet og respekt for andre – og deres verdier og synspunkter.

Innhold

Fondets historie	4
Om Ovfi	6
Verdivurderinger	7
Oversikt over Ovfs presteboliger	8
Nøkkeltall	9
Midler til kirkelige formål	10
Leder: Tid for endring	12
Organisasjon	14
Styret	16
<u>MED OVFI NORGE RUNDT</u>	
Bærekraft og balansekunst	20
Vil bygge en bærekraftig kapitalisme	24
Prestegårdene er viktig kulturhistorie	26
Store rehabiliteringer i 2018	28
Et mangfold på Asker prestegård	30
Aktiviteter i 2018	
<i>Presteboligens symbolverdi</i>	34
<i>Nybygget prestebolig i havgapet</i>	35
<i>Festival som favner bredt</i>	36
<i>Midler til nytte på Nordkapp</i>	37
<i>Prestegården i Sognefjorden</i>	38
<i>Regjeringsforhandlinger på Granavolden</i>	39
<u>VIRKSOMHETEN</u>	
Prosjekt «Varig resultatforbedring»	42
Kapitalforvaltning	44
Vårt klimaregnskap	46
Eiendomsforvaltning	48
<u>DATTERSELSKAPER</u>	
Clemens Kraft	54
Clemens Eiendom	58
<u>REGNSKAP</u>	
Styrets beretning	64
Årsregnskap Opplysningsvesenets fond	71
Årsregnskap Ovfi konsern	93
Årsregnskap Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	105
Revisors beretning	109

Fondets historie

Fondets historie går tilbake til middelalderen og har sin opprinnelse i det såkalte prestebordsgodset, som skulle være en inntektskilde for prestene. Prestebordsgodset ble bygget opp i løpet av 500 år, fra 1152. Allerede på 1400-tallet ble godset ansett som et selvstendig rettssubjekt, hvor presten kunne opptre uavhengig ved forretninger.

Ved reformasjonen ble kongen øverste kirkestyrer og overtok kirker, gods og klostre, unntatt prestebordsgodset. Dette benefiserte godset ble værende som før, som prestenes inntektskilde i naturalhusholdningens tid. Prestebordsgodset var stort sett intakt inntil 1814.

Grunnlovens § 106, i dag §116, ble formulert med henblikk på å sikre geistligheten utkomme av prestebordsgodset og hindre staten i å beslaglegge avkastningen av eiendom eller kapital.

Eiendomsretten til Det geistlighetens benefiserende gods og Opplysningsvesenets fond har ikke vært avklart med henvisning til at Norge har hatt en statskirke, og det har slik sett ikke vært nødvendig å avgjøre eierspørsmålet. I 2017 ble rettssubjektet Den norske kirke opprettet og det statlige kirkestyret overført til kirken selv.

1000

1200

1400

1600

1800

2000

Opplysningsvesenets fond

– Opplysningsvesenets fond ble opprettet i 1821. Fondet er hjemlet i Grunnloven § 116 og ble i 1996 regulert i egen lov. Fondet var i 2018 underlagt Kulturdepartementet.

– Fondets verdier består av fast eiendom og verdipapirer.

– Fondet har ingen ansatte, men drift, forvaltning og utvikling av fondets verdier finner sted i et eget forvaltningsorgan som har 65 ansatte, samt ansatte i datterselskaper. Totalt hadde Ovf-konsernet 109 ansatte i 2018.

– Fondets virksomhet skal komme Den norske kirke til gode. Dette skjer gjennom å holde boliger for prester og ved å yte pengestøtte i form av ulike tilskudd. Fondet skal dessuten ivareta sin store portefølje av kulturhistoriske viktige bygninger. Verdien av samlet ytelse til kirken er for 2018 beregnet til 100,8 millioner kroner.

§ 116 Så vel kjøpesummer som inntekter av det gods som er benefisert geistligheten, skal bare anvendes til geistlighetens beste og til opplysningens fremme. Milde stiftelsers eiendommer skal bare anvendes til gagn for disse.

Kongeriket Norges Grundlov

Verdivurderinger

Ved utgangen av 2018 er verdien av fondets egenkapital beregnet til rundt 4,4 milliarder kroner. Verdien har økt med i underkant av 500 millioner kroner siden utløpet av 2017. Høyere verdi er primært

knyttet til at verdien av skog og utmark har økt vesentlig som følge av større uttak, høyere marginer og lavere avkastningskrav. Verdien av Clemens Kraft Holding AS har økt knyttet til større portefølje. Den negative

verdien for presteboliger er redusert fordi det er lagt til grunn salg av flere boliger og med høyere salgstakt enn tidligere.

UTVIKLING I VERDI SISTE TRE ÅR

Tall i mill. kroner

Forretnings-/forvaltningsområde	Verdi ¹⁾		
	2018	2017	2016
Festetomter	3 479	3 492	3 128
Kapitalforvaltning	2 315	2 371	1 840
Skog og utmark	580	222	207
Clemens Kraft Holding AS ²⁾	508	236	395
Clemens Eiendom AS/Næringseiendom ³⁾	438	447	318
Clemens Eiendom AS/Eiendomsutvikling	53	42	100
Jordleiebruk	-11	5	-10
Kirkepartner	N/A	N/A	-28
Forpaktningsbruk	-294	-216	-171
Arealbanken/salg eiendom datterselskaper	-311	-159	169
Presteboliger	-1 010	-1 325	-1 225
Sum verdi Ovf konsern før tilskudd	5 748	5 115	4 722
Tilskuddsforpliktelser ⁴⁾	-1 375	-1 200	-1 200
Sum verdi Ovf konsern etter tilskudd	4 373	3 915	3 522

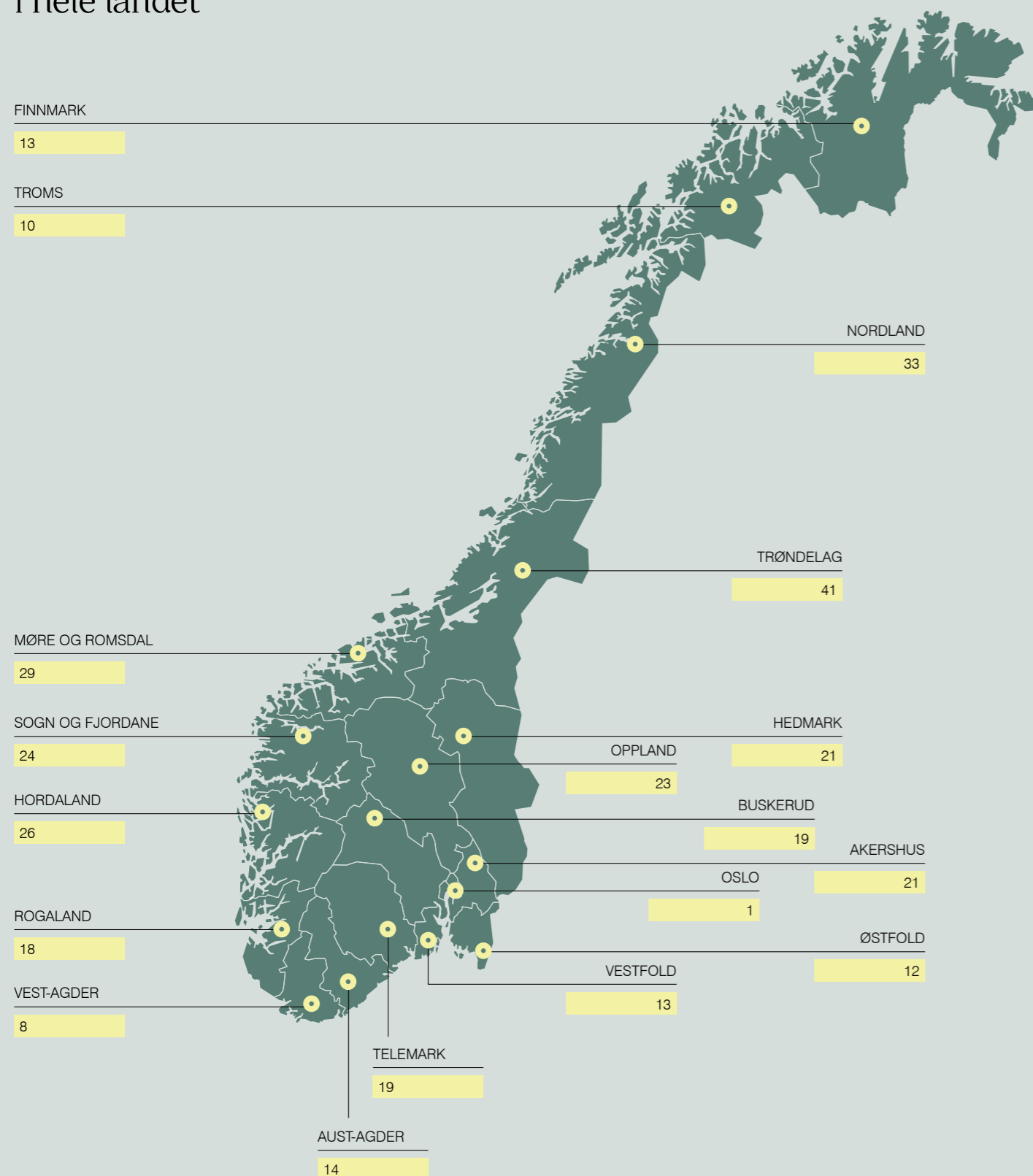
1) Verdien er nåverdi av alle fremtidige inntekter etter fradrag for nåverdi av fremtidige kostnader og investeringer, regnet fra 01.01.2019

2) Verdien av Clemens Kraft er fastsatt delvis basert på eksterne vurderinger og viser Ovfs andel (50,1 %)

3) Verdien av Næringseiendom er basert på eksterne takster for brutto eiendomsverdi

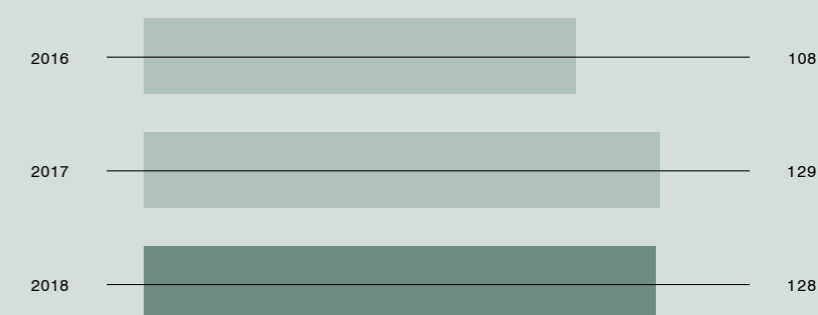
4) Tilskuddsforpliktelser er uttrykt ved nåverdi av alle antatte og fremtidige finansielle utgiftsforpliktelser

Ovf eier preste- og bispeboliger i hele landet

Festeavgifter (mill. kroner)

6 417

Festeavtaler

Ovf har i alt 6 417 festeavtaler. Av disse er 4 200 festeavtaler knyttet til bolig- eller fritidsformål og de øvrige til ulike nærings- og offentlige formål.

NØKKELINFORMASJON

	2018	2017	2016	2015	2014
BYGNINGER					
Antall bygninger totalt	1 357	1 397	1 421	1 448	1 455
Bruttoareal i m ²	235 443	244 206	251 950	260 000	260 000
Antall fredede bygninger totalt	302	311	312	315	315
Antall bispe- og presteboliger	345	363	387	408	421
Antall fredede bispe- og presteboliger	88	91	105*	105	105
NÆRINGSEIENDOMMER EID AV DATTERSELSKAPER					
Antall	10	10	10	11	11
Bruttoareal i m ²	26 214	26 214	26 214	29 003	29 003
Leieinntekter (mill. kroner)	46	45	45	45	40
FINANS					
Bokført resultat finansposter (mill. kroner)	53	157	77	83	157
Markedsavkastning finansportefølje i %	-1,1 %	8,8 %	3,1 %	6,5 %	10,9 %
FESTETOMTER					
Antall festekontrakter	6 417	6 500	6 800	7 000	7 200
Antall fakturerte innløsninger	123	150	270	367	388
Verdi innløsninger (mill. kroner)	39	100	62	145	124
Festeavgifter (mill. kroner)	128	129	108	136	104
SKOG OG UTMARK					
Areal skog og utmark daa	902 000	897 000	897 000	895 000	889 000
Andel produktiv skog daa	503 000	502 000	500 000	502 000	499 000
Avvirket volum m ³	81 600	74 000	89 000	88 000	85 000
Tilvekst volum m ³	164 000	134 000	126 000	124 000	120 000
Driftsinntekter (mill. kroner)	46	38	37	39	39
JORDBRUK					
Antall forpaktningsbruk	23	25	25	26	26
Antall jordleiebruk	131	130	130	130	131
Driftsinntekter (mill. kroner)	10	9	9	11	10

* Det har foregående år vært rapportert på fredede/ bevaringsverdige bygninger i Clemens Eiendom.

Midler til kirkelige formål

BRUKT TIL KIRKELIGE FORMÅL

Tall i mill. kroner

	2018	2017	2016	2015	2014
Netto tilskudd kommunale presteboliger	6,3	8,3	10,9	18,1	18,2
Tilskudd kirken via Kirkerådet	25,5	27,2	24,7	24,8	23,1
IKT-tilskudd til Den norske kirke	16,2	48,2	15,3	28,6	14,6
Finansielle tilskudd kirkelige formål	48,0	83,7	50,9	71,5	57,1
Fondets presteboliger	71,6	71,0	80,1	72,2	82,9
Husleieinntekter, fondets presteboliger	20,3	20,4	16,9	15,6	15,5
Nettoutgifter, fondets presteboliger	51,3	50,6	63,3	56,6	67,4
Subsidieeffekt utlån til kirkelige formål	1,4	1,3	1,2	1,5	1,5
Andre ytelser	1,4	1,3	1,2	1,5	1,5
Totale ytelser til den norske kirke	100,8	135,6	115,3	129,6	126,0

Kirkestedet på lbestad i Troms består av prestegård med fire fredete bygninger, kirke og kirkegård.

158 kommunale presteboliger har mottatt tilskudd i 2018.

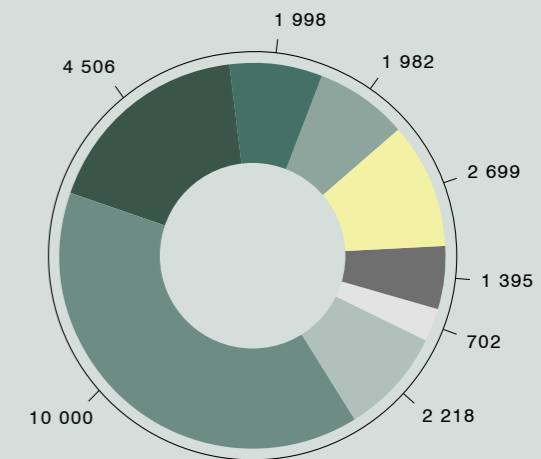
Utlån til kirkelige formål

90,3

Millioner kroner

Tilskudd via Kirkerådet 25,5 millioner.

Tall i 1000 kroner

Internasjonal og økumeniske organisasjoner, 10 000
 Administrasjon, 4 506
 Kirkemusikk og kultur, 1 998
 Diakoni, 1 982
 Barn og unge, 2 699
 Gudstjenesteliv, 1 395
 Samisk kirkeliv, 702
 Andre fellestiltak, 2 218

Opplysningsvesenets fond yter bidrag gjennom tilskudd og lån til mange prosjekter i Kirke-Norge. Det er landets bispedømmeråd som fordeler en stor del av midlene fra Ovf. Det gjelder blant annet tiltak innenfor barne- og ungdomsarbeid, diakoni, gudstjenesteliv, samisk kirkeliv, økumenisk organisasjonsarbeid og samarbeid mellom menighet og misjon.

Antall presteboliger solgt etter at boplikten ble avvirket i 2015. Fordeling etter bispedømmer.

Tid for endring

2018 har vært et år preget av stor aktivitet med interne endringer, utvikling og effektivisering i Opplysningsvesenets fond. Arbeidet med forbedring og endringer vil fortsette. Fremover ser vi at også de ytre rammebetingelsene for fondet kan bli endret.

Departementet har varslet at det før sommeren 2019 vil komme en stortingsmelding som vil drøfte og tydeliggjøre eierforholdet til fondet. Stortingsmeldingen vil trolig vekke et betydelig engasjement i samfunnet. Opplysningsvesenets fond er allerede gjenstand for stor oppmerksomhet. Det er mange som har ulike forventninger til og meninger om bruk av midler fra Ovf. Vi registrerer allerede nå at interessen og ønske om større innsikt i virksomheten er økende. Dette gjelder både de som gjennom lov skal tilgodeses av fondet, og andre grupper og enkeltpersoner som har meninger om hvordan fondets verdier og avkastning skal disponeres. Dette bildet forsterkes også gjennom fondets godt synlige næringsvirksomhet i mange deler av landet.

UTVIKLING OVER HELE LANDET

Fondet bidrar med endring og utvikling i mange lokalsamfunn, ikke minst gjennom bygging av kraftverk og utvikling av eiendom. Som stor grunneier legger fondet både premisene for og

gjør mulig utviklingen i mange byer og tettsteder. Vi kjenner sterkt på betydningen av å forvalte ansvaret vårt på en klok måte, både for å møte lokale forventninger og behov, og for å kunne ivareta de oppgavene som er pålagt fondet.

SAMARBEID

Det er bare gjennom god dialog og godt samarbeid med lokale myndigheter og næringsinteresser, og med god forståelse for hva ulike kunder og interessentene ønsker, at vi kan lykkes i dette arbeidet. Fondets heleide datterselskap Clemens Eiendoms samarbeid med lokale eiendomsutviklere på forskjellige steder i Norge, er et godt uttrykk for dette. Ovf ønsker også å bruke slike samarbeid til å prege utviklingen av det offentlige rom med bygninger og løsninger som oppleves gode og bærekraftige av mange.

NYE MULIGHETER

Bortfallet av en flere hundreårig ordning med boplikt for prester fører til økt salg og nye

Ole-Wilhelm Meyer,
direktør.

utfordringer for presteboligforvaltningen. Antallet presteboliger og prestegårder i fondets eie reduseres år for år, og samtidig intensiveres arbeidet med å finne ny og bærekraftig bruk av presteboligene.

MARKEDSAVHENGIGHET

Fondet har ikke lov til å forbruke noe av sin grunnkapital, men kun det som tjenes gjennom driften av virksomheten. For å være i stand til å løse sitt samfunnsoppdrag er Ovf derfor avhengig av løpende inntjening fra sine kommersielle virksomheter. Svingende inntjening og fortjeneste fra år til år er derfor viktige påminnelser om at også Opplysningsvesenets fond er påvirket av utviklingen i markedene.

KONTINUERLIG FORBEDRING

God drift, god risikostyring og en sterk og sunn økonomi med tilstrekkelige finansielle reserver er derfor helt grunnleggende forutsetning for å kunne løse samfunnsoppdraget. Dessuten krever det tydelige prioriteringer innenfor en

begrenset økonomisk ramme. For å lykkes bedre med dette har fondet gjennom flere år gjennomført tiltak for å styrke økonomien og gjøre virksomheten enda bedre rustet til å utføre sine oppgaver. Dette innebærer blant annet rene kostnadsreduksjoner og mer effektiv ressursbruk, også i form av nye teknologiske løsninger. Effektivisering og digitalisering i virksomheten har stått sentralt gjennom hele 2018, og dette arbeidet fortsetter i årene som kommer.

Vi mener at god bærekraftig forvaltnings- og forretningsvirksomhet er nødvendig. Ovf har et tydelig etisk regelverk som omfatter alle områder av driften og en klar målsetting om å drive sin virksomhet i tråd med FN's ulike mål for bærekraft. På denne måten ønsker vi å bidra til positiv endring og utvikling på alle våre områder.

Ole-Wilhelm Meyer
Direktør

Ledergruppen

109

Ansatte

Ovf har til sammen 109 ansatte i konsernet. Organisasjonen representerer et bredt spekter av fagdisipliner, som gir unike muligheter for tverrfaglig samhandling og utvikling.

DIREKTØR
OLE-WILHELM MEYER

(f. 1956) Siviløkonom. Mer enn 30 års lederefaring fra flere bransjer, hovedsakelig innenfor bank, finans og forsikring, samt fra handel og industri.

CLEMENS EIENDOM
BERNT NORDBY SKØIEN

(f. 1979) Økonom/MBA. Ansatt siden 2017. Mer enn 10 års erfaring fra eiendomsbransjen. Kom til Clemens Eiendom fra Hav Eiendom som CFO og konstituert adm.dir.

CLEMENS KRAFT
BØRGE E. KLINGAN

(f. 1966) Sivilingeniør med tilleggsutdannelse i økonomi. Ansatt som utbyggingsdirektør i 2013, adm.dir siden 2015. Kom til Clemens Kraft fra stilling som utbyggingsdirektør i Fjellkraft. Mer enn 10 års erfaring som leder innenfor utvikling av vind- og småkraft.

FINANS, ØKONOMI OG FORRETNINGSSTØTTE
ULF MYRBØ

(f. 1966) Siviløkonom. Ansatt siden 2018. Kom til fondet fra stilling som CFO og strategiansvarlig i NCC. Lederefaring fra en rekke bransjer gjennom 25 år som CFO, konsulent og virksomhetsledelse.

EIENDOMSAVDELINGEN
ANNE STINE E. MOLLESTAD

(f. 1963) Juridisk embetseksamen og master i ledelse. Ansatt siden 2015. Mer enn 20 års erfaring som advokat og leder innen forsikring. Møterett for høyesterett. Kom til fondet fra stillingen som skadedirektør i DNB skadeforsikring.

HR & KOMMUNIKASJON
JUDY VELLE HAFREDAL

(f. 1964) Samfunnsvitner med tilleggsutdannelse innenfor kommunikasjon og HR. Ansatt siden 2008. Kom til fondet fra stillingen som informasjonssef i Rom Eiendom. Mer enn 20 års erfaring fra eiendomsbransjen.

JURIDISK & COMPLIANCE
CAMILLA BREDRUP

(f. 1967) Juridisk embetseksamen og internasjonal MBA. Ansatt siden 2014. Kom til fondet fra stillingen som landsjef for If i Norge og leder for konsernjuridisk avdeling. Mer enn 20 års erfaring som advokat og leder innen forsikring.

Styret

STEPHAN L. JERVELL
STYRELEDER

(f.1965, Nes på Romerike) Advokat og partner og styreleder i advokatfirmaet Wiersholm. Styreleder for Riksteatret.

LARS MARTIN LUNDE
NESTLEDER

(f.1961, Oslo) Administrerende direktør i MP Pensjon (TINE-konsernets pensjonskasse). Styreverv i selskaper innen eiendom, forsikring og fiskeoppdrett.

KRISTIAN DAHLBERG HAUGE
STYREMEDLEM

(f.1977, Trondheim) Sivilingeniør og direktør i Entreprenørforeningen for bygg- og anlegg (EBA) og Håndverkerforeningen i Trøndelag. Tidligere statssekretær (FrP) i Arbeids- og sosialdepartementet.

KARIN-ELIN BERG
STYREMEDLEM

(f. 1978, Fredrikstad) Festningsforvalter Forsvarsbygg, Fredrikstad. Leder i Borg bispedømmeråd. Oppnevnt etter forslag fra Kirkerådet.

BIRGIT AGNETE BRÅTHEN LOCKERTSEN
STYREMEDLEM

(f.1972, Tromsø) Sokneprest i Kroken menighet, Tromsø. Oppnevnt etter forslag fra Den norske kirkes presteforening.

HELGE AARSETH
FAST MØTENDE VARAMEDLEM

(f.1947, Molde) Advokat (H) og partner i Larhammer Aarseth advokatfirma.

OLE SPERRE
ANSATTES REPR FOR FOVF.

(f.1967) Ansattes representant i Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond.

OLE-WILHELM MEYER
DIREKTØR

(f. 1956) Siviløkonom. Mer enn 30 års lederefaring fra flere bransjer, hovedsakelig innenfor bank, finans og forsikring, samt fra handel og industri.

VARAMEDLEMMER

Kjersti Thoen, CFO Telenor Eiendom, Bærum
Aud-Karin Hovi, Økonomisjef Kirkerådet, Oslo
Jan Rune Fagermoen, administrasjonsdirektør Kirkerådet, Ski
Gunnar Mindestømme, sokneprest Søreide menighet, Bergen
Kjersti Brakestad Boge, sokneprest i Kvinnherad, Malmanger

Med Ovf Norge rundt

- 20 BÆREKRAFT OG BALANSEKUNST
- 24 VIL BYGGE EN BÆREKRAFTIG KAPITALISME
- 26 PRESTEGÅRDENE ER VIKTIG KULTURHISTORIE
- 28 STORE REHABILITERINGER I 2018
- 30 ET MANGFOLD PÅ ASKER PRESTEGÅRD
- 34 PRESTEBOLIGENS SYMBOLVERDI
- 35 NYBYGGET PRESTEBOLIG I HAVGAPET
- 36 FESTIVAL SOM FAVNER BREDT
- 37 MIDLER TIL NYTTE PÅ NORDKAPP
- 38 PRESTEGÅRDEN I SOGNEFJORDEN
- 39 REGJERINGSFORHANDLINGER PÅ GRANAVOLDEN

BÆREKRAFT OG BALANSEKUNST

Opplysningsvesenets fond ønsker å forvalte sine midler på en måte som både gir god avkastning og god samvittighet. Møt tre personer som gjør sitt beste for å få til akkurat det.

Mange vil kalle Ovfs investeringsprofil for konservativ. Knappe 37 prosent av fondets likvide midler er investert i aksjer, noe over halvparten i obligasjoner og 10 prosent er i eiendom og infrastruktur. Til sammenligning har Statens pensjonsfond utland 70 prosent aksjer. Det gir høyere risiko, men også større muligheter for avkastning. Hvorfor er Ovf så forsiktige?

– Oljefondet har en veldig lang horisont på sine investeringer. De kan tåle store svingninger i verdien uten at det får konsekvenser for det norske samfunnet, sier direktør Ole-Wilhelm Meyer.

– Vi må tenke annerledes. Vi skal ha god avkastning, og må ta noe risiko. Derfor har vi også en del aksjer. Samtidig har vi oppgaver vi skal finansiere. Det krever en portefølje som ikke er for utsatt for store svingninger. Vi må kunne møte våre forpliktelser hvert eneste år, uavhengig av hvordan det går på børsen.

ETISK RISIKO

En investor som Ovf må ikke bare vurdere finansiell risiko. Siden fondet forvalter midler som skal komme Kirken til gode, er det klare etiske retningslinjer for hva fondet kan investere i. Målet er at investeringene skal fremme menneskerettigheter og bærekraft. Det er likevel ikke enkelt å plassere 2,6 milliarder kroner i utenlandske markeder uten å trå feil. Hvordan jobber de for å redusere den etiske risikoen?

– Da Fondet i 2001 ble skilt ut fra Staten, var den grunnleggende tenkningen innen etisk forvaltning at man skulle utelukke alle

selskaper som var involvert i noe man ikke likte. I dag er vi mye mer opptatt av å skape positiv endring gjennom våre investeringer, sier Ole-Wilhelm Meyer.

– Vi har en lang liste over type virksomheter vi ikke skal investere i, som de som driver med våpen, pornografi, tobakk, alkohol eller selskaper som bryter menneskerettigheter og ødelegger miljøet og så videre. Samtidig er vi i dag mye mer opptatt av å bruke våre investeringer til å skape forandring og en positiv utvikling. Vi trekker oss ikke bare ut av et selskap, men forsøker å skape endring gjennom dialog.

EKSTERNE RÅDGIVERE

Økonomidirektør Ulf Myrbø er den som, sammen med Ole-Wilhelm Meyer, har det daglige ansvaret for porteføljen. Med seg har de en ekstern investeringsrådgiver Øistein Medlien fra Grieg Investor.

– Øistein hjelper oss med å redusere både den etiske og finansielle risikoen, forklarer Myrbø. – Vi har også en investeringskomité med godt kvalifiserte fagpersoner. Ovf avgjør investeringsprofilen, men det er alltid en god idé å hente inn synspunkter fra andre. Vårt mål er at investeringene skal gi god avkastning, samtidig som de er i tråd med FNs bærekraftsmål.

– Derfor har vi også endret investeringsstrategi, føyer Ole Wilhelm til.

– Tidligere var Fondet mye investert i enkeltaksjer. Det har vi gått helt bort fra. Nå investerer vi i fond, med en klar bærekraftprofil, noe som gir betydelig lavere finansiell risiko.

Direktør Ole-Wilhelm Meyer (i midten) og økonomidirektør Ulf Myrbø (t.h.) søker råd om bærekraftige investeringer hos investeringsrådgiver Øistein Medlien.

Øistein Medlien fra Grieg Investor er overbevist om at bærekraftige investeringer vil gi best avkastning i fremtiden.

Selv om du har et etisk regelverk, gode rådgivere og gode samarbeidspartnere, er det ikke til å unngå at en investor kan havne i etiske dilemmaer.

VALGETS KVAL

Det er tusenvis av fond å velge blant i det internasjonale finansmarkedet. For Ovf begrenses utvalget ved at de ønsker å investere i fond av en viss størrelse. I tillegg må fondet må ha den rette profilen og tilfredsstillende et sett kriterier.

– Når vi har funnet et fond som vi synes ser lovende ut, ber vi om et møte, forklarer Ole-Wilhelm Meyer.

– I dette møtet skaffer vi oss kunnskap om fondets investeringsprofil. Så følger vi dette opp med gjennomlysning to ganger i året. Et fond kan ha 50–60 ulike selskaper i porteføljen. En gang i året møter vi forvalterne for å høre hvordan de arbeider, og om det er gjort endringer i porteføljen. Med de postene vi har i fondene har vi muligheten til å påvirke investeringene, og den makten bruker vi.

BÆREKRAFTIG FORVALTNING

– Stadig flere investorer tenker slik, sier Øistein Medlien fra Grieg Investor. Han kjenner godt til hva Ovf ønsker.

– De siste 3–4 årene har flere investorer blitt opptatt av bærekraftige investeringer. Det betyr at de som driver «skitten virksomhet» vil gå en stadig mer usikker fremtid i møte, sier Medlien. Han er overbevist om at bærekraftige investeringer både er moralsk riktig og finansielt smart for en aktør som Ovf.

– Bærekraftige investeringer gir i dag like god avkastning som andre typer investeringer. I fremtiden vil de gi bedre avkastning. I en verden med økende oppmerksomhet om klimautfordringer, miljøproblemer, fattigdom og brudd på menneskerettigheter, vil både forbrukere og investorer straffe virksomheter som ikke forholder seg til bærekraft. Det er sånn kapitalismen virker på sitt beste.

SAMARBEID

Selv om Ovf er en stor investor alene, søker Fondet sammen med andre for å styrke sine påvirkningsmuligheter. Ovf er med i Norsk

forum for ansvarlige og bærekraftige investeringer (Norsif) sammen med en rekke andre norske virksomheter. I tillegg er Fondet medlem i Church Investors Group (CIG), et internasjonalt samarbeidsorgan for kirker og kirkenære investorer.

– CIGs medlemmer har nå en samlet finanskapital på over 200 milliarder kroner. Når vi agerer sammen kan det gi betydelig innflytelse, sier Ole-Wilhelm. – Hvis et av medlemmene oppdager at en bedrift eller et fond har noe i sin virksomhet som bryter med vårt syn på god bærekraft og hva som er etisk forsvarlig, kan det sendes ut en melding til alle. Så tar vi en diskusjon om hvordan vi skal agere. Vanligvis prøver vi dialog og påvirkning, men hvis vi ikke når fram, selger vi oss ut samlet. En samlet reaksjon gir en ganske kraftig signaleffekt i finansmarkedet.

DILEMMAER

Selv med et etisk regelverk, gode rådgivere og gode samarbeidspartnere, kan ingen

investor unngå at en investor kan havne i etiske dilemmaer.

Øistein Medlien mener forskjellen på en forsvarlig og mindre forsvarlig investor er evnen til å håndtere etiske dilemmaer.

– Ovf har en portefølje med et lavt karbonavtrykk, det er viktigere enn drastiske symbolske markeringer. De har ikke med kullselskaper, og de har lav eksponering mot olje. Å helt unngå selskaper som er berørt av denne sektoren er svært krevende, sier han. – Hvor skal du sette grensen? Boikotte de som utvinner olje? De som leter etter den? Eller alle som bruker olje til transport eller produksjon?

– Vi tar ikke lett på de etiske dilemmaene, sier Ole-Wilhelm Meyer. – Derfor støtter vi oss både våre rådgivere og samarbeidspartnere og snakker med akademiske læresteder som har høy kompetanse på etikk og bærekraft.

– Temaet bærekraft er også komplekst, sier Medlien. – Bærekraftsmålene er mer som et veikart – det ligger ikke noen klare

Økonomidirektør Ulf Myrbø ønsker at Ovf skal investere i tråd med FNs bærekraftsmål.

retningslinjer der. Det er ikke sånn at vi som investorer kan «følge bærekraftsmålene», men vi kan bruke dem som rettesnor.

KLIMA ELLER NATUR?

Som om det ikke er vanskelig nok å manøvrere riktig i de internasjonale finansmarkedene, har den siste tidens debatt om vindkraft i Norge brakt et nytt etisk dilemma inn på bordet til Ole-Wilhelm Meyer.

– Vi er en stor landeier i Norge, og i noen områder kan det være aktuelt å bygge ut vindparker. Hva skal vi gjøre? Verden trenger fornybar energi, og Ovf ønsker å være en del av det grønne skiftet. Samtidig er det ikke vanskelig å forstå argumentene fra de som vil verne naturen. Her står vi overfor et ekte etisk dilemma. Vi er tilbakeholdne, men uansett hva vi lander på vil noen synes det er galt – eller riktig.

VIL BYGGE EN BÆREKRAFTIG KAPITALISME

– Steinalderen tok ikke slutt fordi det ikke fantes mer stein. Al Gore, USAs tidligere visepresident og vinner av Nobels fredspris påpeker at steinalderen tok slutt fordi det kom noe annet, som var mer effektivt enn stein.

Al Gore er bekymret for de globale klima-utfordringene, men har samtidig et sterk engasjement og en tro på at vi vil finne nye bærekraftige løsninger.

Kapitalismen er den beste måten vi kjenner for å organisere økonomisk aktivitet på, og det demokratiske systemet er den beste måten å organisere og styre samfunnet på. Bærekraftig kapitalisme forutsetter bærekraftig demokrati.

Al Gore

Al Gore sammen med (f.v.) kommunikasjonsdirektør Judy Velle Hafredal, direktør Ole-Wilhelm Meyer og økonomidirektør Ulf Myrbø.

Al Gore fremfører et dypt alvorlig budskap om global oppvarming og menneskeskapt klimaendring. Han snakker innstendig om hvor mye det haster med å erkjenne og handle for å begrense effektene av klimakrisen.

Henvisningen til steinalderen viser at Gore likevel har en grunnleggende optimisme og fremtidstro. Ovf møtte ham i Oslo senhøstes 2018 til en samtale om bærekraftig kapitalisme.

– En bærekraftsrevolusjon har potensial til å forandre verden, slår Gore fast. Han tror på at den unge generasjonen faktisk ønsker å forandre verden. Flere og flere ser følgene av klimakrisen, og at det er nødvendig å gjøre noe med den. På Twitter roser han den svenske skoleeleven Greta Thunberg som ble verdenskjent for sitt klimaengasjement.

Når Ovf møter Gore, så er det med bakgrunn i at Ovf har investert i fondet Generation, der Al Gore er en av grunnleggerne, og også styreleder. Bærekraftig kapitalisme er et viktig stikkord når Gore og investeringsselskapet Generation ønsker å bidra til en kapitalistisk reform. Generation har, som navnet tilsier, langsiktige perspektiver for sine investeringer. Teamet i Generation gjør inngående analyser før de tar beslutning om å investere i et selskap. De vurderer både hva selskapet leverer, og hvordan det driver sin virksomhet.

For Ovf er samfunnsbevisste investeringer et grunnleggende fundament for kapitalforvalt-

ningen. Finansbransjen er imidlertid i varierende grad opptatt av bærekraft, og for Ovf er det viktig å velge ut de riktige forvalterne. Generation er blant de ledende på å stille krav om bærekraft til sine investeringer, og samtidig et fond med god avkastning.

FREMTIDSUTSIKTER

Al Gore er kjent for filmen og boka «En ubehagelig sannhet», og han ble sammen med FNs klimapanel tildelt Nobels fredspris for sin kamp mot klimaendringene. Han taler med kraft og autoritet. I en årrekke har han reist verden rundt med sitt budskap. – Det er skremmende å høre biologer fortelle at halvparten av de artene som lever på jorden i dag kan bli utryddet i løpet av dette århundret, forteller han.

Han ser likevel ikke bare pessimistisk på fremtiden. Møtet med Al Gore er preget av positiv energi og fremtidstro. En tro på at mennesket ikke bare bidrar med forurensing og utslipp av klimagasser, men at vi også finner nye muligheter til å identifisere positiv og bærekraftig aktivitet.

Men er ikke kapitalismen selv en del av problemet? Al Gore vil ikke være med på den tanken.

– Kapitalismen er den beste måten vi kjenner for å organisere økonomisk aktivitet på, og det demokratiske systemet er den beste

måten å organisere og styre samfunnet på, sier han.

– Bærekraftig kapitalisme forutsetter bærekraftig demokrati.

Gore fremhever at økte ulikheter mellom mennesker kan true både kapitalismen og demokratiet.

– Vi ser at økonomi og kultur globaliseres. Samtidig er det flere steder i verden bølger av en negativ nasjonalisme, som reaksjon på det som ikke fungerer.

– I store deler av verden ser vi at ulikheten mellom mennesker øker. Dette gir seg også politiske utslag, og gir grunn til bekymring, fremhever den tidligere visepresidenten.

– Derfor er det viktig å bygge bærekraftig kapitalisme, som tar hensyn ikke bare til miljø og klima – men også til arbeidsvilkår og de ansattes rettigheter. Vi ser at globalisering av økonomien også bidrar til en globalisering av arbeidsmarkedene. Dette kan fort bidra til press på lønningene. Det er viktig hvordan de rike forvalter sin rikdom. Forvalter de den dårlig, kan det være en trussel både for demokratiet og for kapitalismen, påpeker Gore.

Igjen ser han grunn til optimisme: når systemet bryter sammen, kan det reorganisere seg og skape et nytt system. På sett og vis tenker Gore at kapitalismen på denne måten kan være i stand til å lege seg selv.

– Men det finnes ikke enkle svar på kompliserte spørsmål, legger han til.

PRESTEGÅRDENE ER VIKTIG KULTURHISTORIE

Etter at boplikten for prester opphørte, har strategien rundt fondets kulturhistoriske eiendommer blitt viktigere. I 2018 ble arbeidet med en kulturhistorisk representativ portefølje intensivert. Arbeidet vil danne grunnlaget for forvaltningen i årene som kommer.

Ovf har sektoransvar for egne kulturminner, og har et ansvar for å ta vare på historien knyttet til disse. Ved å forvalte og utvikle en portefølje med historisk viktige prestegårder ivaretar Ovf en viktig samfunnsoppgave.

Prestegårdene har stor kulturhistorisk betydning. Blant embetsgårder er de i en særstilling. Både prestegårdenes arkitektur og beliggenhet forteller en viktig historie om prestens stilling i samfunnet. Prestegårdene er gode arenaer for å undersøke og formidle prestegårdshistorie, og både enkeltvis og samlet har de en verneverdi. Men hvordan vurdere hvilke som er mest verdifulle?

PORTEFØLJEPERSPEKTIV

For Ovf besto oppgaven i å finne fram til et representativt utvalg av prestegårder – ikke å rangere alle prestegårdenes verneverdi.

Kriteriene som er benyttet for utvalget er:

- > beliggenhet
- > eiendomshelhet
- > kulturhistorisk verdi
- > arkitekturhistorie

I tillegg til de fire kriteriene er følgende overskridende forutsetninger benyttet: autentisitet, representativitet og synlig endringshistorie.

Tidligere evalueringsarbeider i Ovf fra perioden mellom 1990 og 2015 har vært viktig underlag. Det nye i utvalgsarbeidet denne gang, er at prestegårdene er vurdert under ett, som en helhet. Ved å ha et mest mulig kulturhistorisk porteføljeperspektiv sikrer man at ulike typer prestegårder, som til sammen representerer ulike deler av prestegårdshistorien i landet, tas vare på. Store og små prestegårder, fra ulike epoker og i ulike landskap inngår i utvalget. Det er gjort prioriteringer på tvers av distrikter for å sikre et representativt utvalg.

Hvor stort antall som trengs for å få en representativ kulturhistorisk portefølje har vært drøftet. Antallet må være stort nok til at prestegårdene kan gi godt underlag for å forstå og formidle prestegårdshistorien, og ikke være større enn at den kan forvaltes og utvikles på en forsvarlig måte. Følgende er avgjørende:

- > Utvalget skal fortelle om en helhet
- > Utvalgsriteriene som i dag er valgt kan være mangelfulle og porteføljen må være robust nok til å kunne romme senere kunnskap
- > Utvalget i porteføljen må sikre robusthet for uforutsette hendelser
- > Prestegårdene har preget Norge og Ovf har vært en betydelig aktør – det forventes tilstedeværelse

OVF MÅ EIE SIN EGEN HISTORIE

Ovf har gjennom sin flere hundreårige historie hatt stor betydning for utvikling av

Ovf har definert en portefølje med representative gårder og boliger som skal tas vare på. Her fra Lund prestegård i Rogaland.

skole og utdanning i landet, i tillegg til andre samfunnsbyggende tiltak som prestene stod i bresjen for. Ovfs arkiver har tatt vare på bredden og den mangfoldige virksomheten knyttet til prestegårdene.

FAGRÅD OG INTERNE RESSURSER

Synet på hva som er et godt utvalg av prestegårder vil kunne endre seg. Dette er bakgrunnen for at personer fra ulike fagmiljøer, med erfaring og teori fra liknende arbeider ble invitert med i prosessen gjennom et fagråd. Bakgrunnen har vært et ønske om å få inn kritiske blikk utenfra på arbeidet, og sikre at diskusjonen holder et høyt faglig nivå. Deltakerne i fagrådet dekker både minneteoretiske studier, forvaltningsplanarbeid, drift og utvikling av kulturminner, samt kunnskap om prestegårdshistorien og Opplysningsvesenets fond.

VEIEN VIDERE

Utvalgsarbeidet er den første av flere oppgaver og viser retning for fremtidig forvaltning av prestegårdene.

- > Kulturhistorisk utvalg – som er gjennomført
- > Vurdere bruk og økonomisk og miljømessig utvikling av prestegårdene som beholdes
- > Kommersiell vurdering og salg av prestegårder

Ovf gjennomfører våren 2019 en rask kvalitetssikring av prestegårdsporteføljens kulturhistoriske verdi. Parallelt skal de utvalgte prestegårdenes egnethet for ny bruk undersøkes. Hvilket handlingsrom finnes for tilpasning til nye funksjoner uten at den enkelte prestegårdens kulturminneverdi reduseres? Videre vil arbeidet med å finne fram til et utvalg konsepter for forvaltning og utvikling av prestegårder

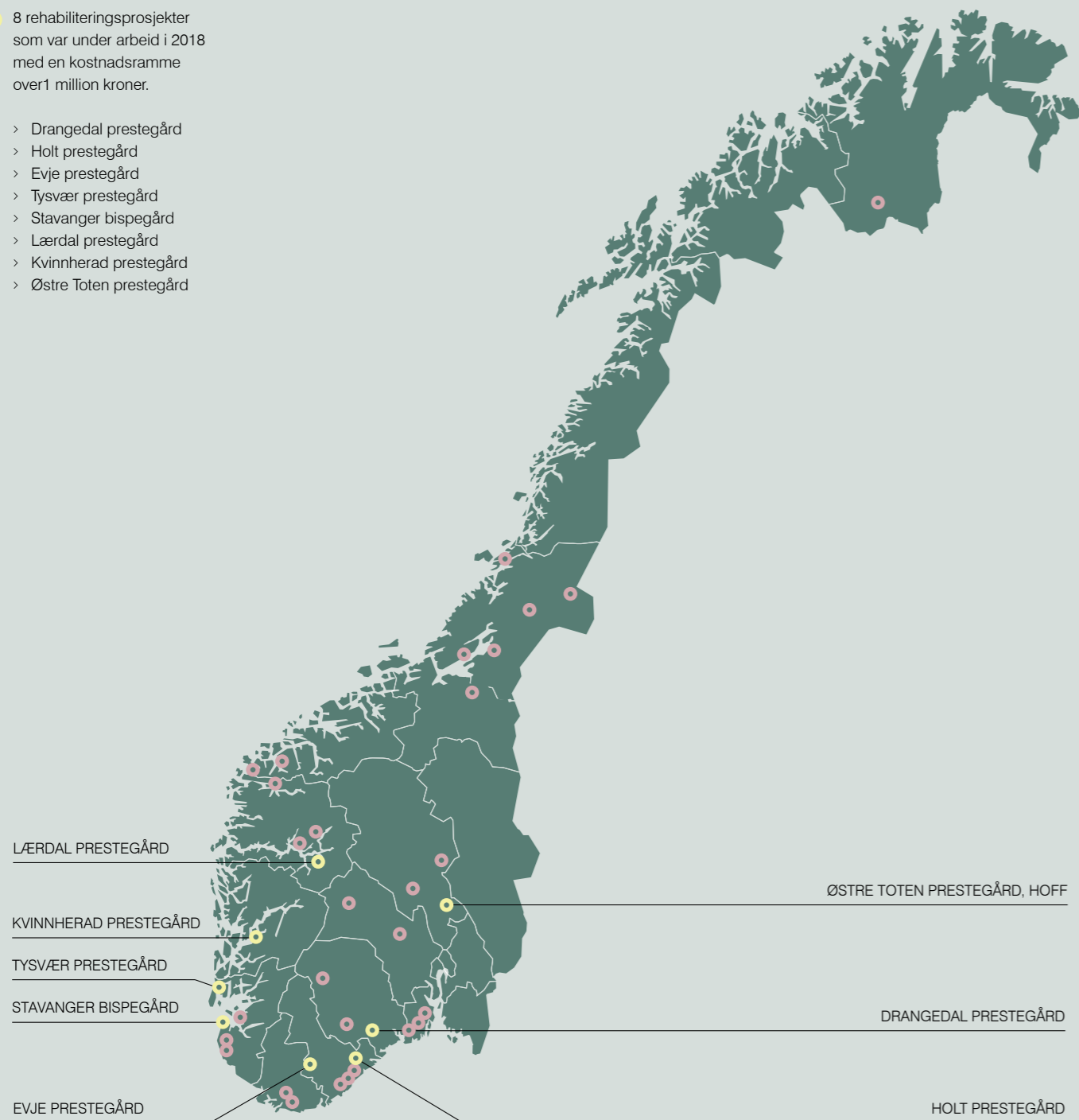
fortsette. Arbeidet med å utvikle og videreføre ny bruk av prestegårdene er en del av Ovfs framtidige arbeid.

Prestegårdene har stor betydning for mange mennesker og steder rundt om i Norge. De utgjør betydelige ressurser materielt, økonomisk og kulturelt, og de er nært knyttet til Ovfs formål. I forvaltning og utvikling av prestegårdene vil Ovf søke å finne nye samarbeidspartnere blant annet innen aktuelle temaer som sosialt entreprenørskap, «grønn forvaltning» og biodiversitet. Modeller for økonomisk bærekraftig forvaltning vil bli utviklet og utprøvd. På denne måten fortsetter prestegårdene å være viktige deler av Ovf virksomhet og legitimitet i samfunnet.

Store rehabiliteringer i 2018

8 rehabiliteringsprosjekter som var under arbeid i 2018 med en kostnadsramme over 1 million kroner.

- > Drangedal prestegård
- > Holt prestegård
- > Evje prestegård
- > Tysvær prestegård
- > Stavanger bispegård
- > Lærdal prestegård
- > Kvinnherad prestegård
- > Østre Toten prestegård

LÆRDAL PRESTEGÅRD

KVINNHERAD PRESTEGÅRD

TYSVÆR PRESTEGÅRD

STAVANGER BISPEGÅRD

EVJE PRESTEGÅRD

ØSTRE TOTEN PRESTEGÅRD, HOFF

DRANGEDAL PRESTEGÅRD

HOLT PRESTEGÅRD

29 presteboliger har hatt rehabiliteringsprosjekter med kostnadsramme mellom 400 000 og 1 million kroner.

- > Øyer prestebolig
- > Sør-Aurdal prestebolig, Bagn
- > Hol prestebolig
- > Krødsherad prestebolig
- > Sem prestebolig, Slagen
- > Stokke prestebolig
- > Hedrum prestebolig
- > Nissedal prestebolig
- > Vinje prestebolig
- > Austre Moland forpakter-og prestebolig
- > Hisøy prestebolig
- > Øyestad prestebolig
- > Sør-Audnedal prestebolig, Vigeland
- > Lyngdal prestebolig
- > Time prestebolig
- > Strand prestebolig, Tau
- > Hå prestebolig, Nærbø
- > Leikanger prestebolig
- > Eid prestebolig
- > Hafslo prestegård
- > Selje prestebolig, Hove
- > Volda prestebolig, Øyra
- > Kolvareid prestebolig
- > Leksvik prestebolig, Rødstad lille
- > Verdal prestebolig
- > Snåsa prestebolig
- > Selbu prestebolig
- > Lierne prestebolig
- > Kautokeino prestebolig

ØSTRE-TOTEN PRESTEGÅRD

Prestegården på Østre Toten, også kalt Hof, har vært gjennom total renovering. I 2018 ble verandaen restaurert og det ble gjennomført omlegging av taket.

TYSVÆR PRESTEGÅRDS

Hovedbygningen på Tysvær Prestegård er en rekrutteringsbolig. I fjor ble det gjort omfattende arbeid med romløsning og isolering. Presteboligen fra 1848 er tegnet på bakgrunn av Linstow og Sverdrups modell for prestegårdsbygninger, fra 1834.

LÆRDAL PRESTEGÅRD

Anlegget består av 7 fredete bygninger. I 2016 fikk hovedhuset sin opprinnelige fasade. T-postvinduer ble byttet ut og bygningen ble tilbakeført med smårutede vinduer slik det var da huset var nytt i 1826. I 2018 ble også huset med taksvai malt med perlemorsgrå farge etter føringer fra Riksantikvaren.

SNÅSA PRESTEGÅRD

Prestegården på Snåsa, også kalt Vinje, har et gammeldags firkanttun. I 2018 ble det drenert rundt presteboligen og ny utvendig kjellernedgang ble laget. Det ble også gjennomført et stort malingsarbeid med vinduene.

ET MANGFOLD PÅ ASKER PRESTEGÅRD

I den gamle prestegården i Asker har driftige ildsjeler satt i gang ny aktivitet. En avtale mellom Ovf og Asker husflidslag har gitt hele prestegården nytt innhold og ny betydning.

Asker husflidslag hadde lenge hatt en drøm om å fylle hovedhuset med sine rundt 25 vever og annet utstyr, for Drengestua de leide var i minste laget. Med den nye avtalen har drømmen blitt en realitet, og Ung husflid har fått hele Drengestua til disposisjon.

Da boplikten ble opphevet valgte prosten å flytte. Etter dette kom leieavtalen med Asker Husflidslag i stand, slik at den også gjaldt hovedbygningen på prestegården. Stabburet har fått nytt innhold. Her snekres og males det på kasser og esker, og i den store røde låven har Lions boklager. Unge pensjonister stabler bøker, plater, kassetter og bilder i kasser og hyller til et stort boksalg.

UNG HUSFLID

Samtidig som det er bunadskurs i hovedhuset, løper noen unge jenter inn i den lange,

lave Drengestua på tunet. Veving, sying og fletting venter. De er den unge husflidsgenerasjonen. På en helt vanlig onsdag i september er det et mangfoldig liv på prestegårdstunet. – Det har gått mer og mer opp for meg hvor viktig det er å videreformidle håndarbeidsteknikker, kunnskap, råd og tips til generasjoner etter oss, sier Elin Flaaten. Hun er leder for Ung husflid, med barn mellom åtte og ti år. Jentene er ivrige etter å vise hva de holder på med. – Det gir stolthet å lage sine egne produkter, sier Elin Flaaten.

LYS I VINDUENE

– Prestegården ved Gamle Drammensvei består av fem fredete bygninger og det er mye å ta hensyn til, sier Ivar Tollan som er ansvarlig for Ovfs driftsbygninger og jordarealer. Den store røde låven er fylt med

Elin Flaaten er leder av Ung husflid. Hun brenner for å utvikle håndarbeidsfaget hos de yngste. Nøyaktighet er en viktig ferdighet når man skal lage bokbind.

Da boplikten ble opphevet valgte prosten å flytte. Etter dette kom leieavtalen med Asker Husflidslag i stand, slik at den også gjaldt hovedbygningen på prestegården.

Maling av skrin er et gøy arbeid, synes Aurora.

et helt annet innhold enn tidligere. I fjøset har Lions lager for brukte bøker. Andre deler av låven leies ut til Asker kommune, og til Oslo kommune som lagrer kirkebenker. Telia og Telenor har basestasjon på den ene gavlen og historielaget skjøtter om Prinsehaugen. I 2019 skal det etableres sloysdal i en av låvefløyene. Dette vil kunne berike prestegårdstunet ytterligere, og kanskje bidra til å løfte trebearbeiding som fag.

— Bygningen er ikke lenger et privat hjem, derfor er bruken av bygningene viktig

fremover, tilfører Goro Rusten. Hun er prestegårdsinspektør og har ansvar for Ovfs presteboliger i Oslo bispedømme. For Fondet er det viktig med stabile, gode leietakere som kan bruke huset og ha aktiviteter der fra morgen til kveld. Det er meningsfull og samfunnsmessig god bruk av huset at Asker husflidslag, som har dype røtter til stedet, kan skape lys i vinduene.

For Fondet er det viktig med stabile, gode leietakere som kan bruke huset og ha aktiviteter der fra morgen til kveld.

Hage til fornøyelse

På en rekke av fondets prestegårder skjuler det seg gamle hageanlegg. De er gjerne anlagt av foretaksomme prester, ofte kalt fruktprester eller potetprester. En av dem, Jacob Neumann, bodde på Asker prestegård. Han ville både imponere og inspirere, og anla rundt 1815 en hage i tråd med europeiske idealer. Ved slutten av 1800-tallet var den frodig og blomstrende, men med tiden tok forfallet over. Hagen var likevel en viktig del av helheten på prestegården og fortjente nytt liv.

I forvaltningsplanen for Askerhagen, som forelå i 2018, forteller gartner Jan Høvo om to prester som satte varige spor med sine trær og vekster. Rapporten inneholder en plan for viktige tiltak, og konkluderer med at hagen har en egenverdi som tilsier at den burde ha blitt fredet av Riksantikvaren i 1991 sammen med prestegårdens fem fredede bygninger.

Presten Vogelius plantet frukttrær på en utflatet gravhaug og dyrket i 1763 meloner i sin kjøkkenhage. Presten Neumann fortsatte hagearbeidet. Tidlig på 1800-tallet anla han en hage med prydd og nyttevekster i landskapsstil.

Dag Tormod Milje og Janne Irene Eide og deres tre barn har bodd på prestegården i Ryfylke i 17 år.

Presteboligens symbolverdi

Mange prester bor fortsatt i de gamle, standsmessige embetsboligene, selv om boplikten for prester ble avskaffet i 2015. Et besøk på Nedstrand i Ryfylke vitner om det. Her bor Dag Tormod Milje med familie. Han er bare én i en lang kontinuerlig rekke av prester på stedet, som enten har bodd i dagens hundre år gamle prestebolig, eller i den gamle. Kirken som feiret 150 år i 2018 er nærmeste nabo.

– Når prestegård og kirke ligger så tett opp mot hverandre som de gjør i Nedstrand så gir det et helhetsinntrykk som vitner om kirkens tilstedeværelse, sier Dag Tormod Milje. – Jeg tror jo at den symbolverdien blir sterkere når det bor prest i prestegården.

Milje mener det er viktig og riktig at prester, slik som alle andre yrkesaktive, ikke skal være bundet av å måtte bo i tjenestebolig. – Derfor er det greit at boplikten ble opphevet. Samtidig ser jeg at det er mange positive sider ved det å kunne bo i menigheten, legger han til. – Vi har hatt stor glede av å bo i Nedstrand prestebolig. Å være sokneprest i Nedstrand er å være bygdeprest. En positiv side ved dette, er oversikten og mulighet til god relasjon til folkekirken. Det er praktisk at presteboligen ligger nær kirken. I tillegg er presteboligen og kirken sentralt plassert i bygda med skole, barnehage, butikk, alderssenter innen gangavstand.

Præstene skulle boe i deris betroende Menigheter og deres rette prestegaarder.

Christian V,
Norske lov fra 1687

Nybygget prestebolig i havgapet

Fondets nyeste prestebolig ligger på øya Vega, en ferjetur i havgapet utenfor Brønnøysund i Nordland. Til tross for fantastisk natur og en plass på UNESCOs verdensarvliste som «dunvær» er Vega et utkantområde.

Er det ledig stilling for prest i bispedømmet kan det være vanskelig å få søkere hvis det ikke finnes gode tjenesteboliger tilgjengelig. Helt siden 2013 har det vært en prosess og et ønske om å bygge prestebolig på denne delen av Helgelandskysten, og påsken 2018 sto en ny og moderne prestebolig klar.

– For lokalsamfunnet, menigheten og kommunen har det stor betydning å ha prest boende på selve Vega, forteller prost Olav Rune Ertzeid.

Sokneprest Caroline Hauglid- Formo og mannen Gaute med to barn kan vise rundt i et åpent hus med vid utsikt. Den romslige presteboligen har fire soverom, to bad, lys og luftig stue og kjøkken og takterrasse.

Ovf har brukt egne medarbeideres bygningsmessige og arkitektfaglige kompetanse til planleggingen. Byggleder og entreprenør er lokale.

Sokneprest Caroline Hauglid- Formo og mannen Gaute og to barn trives på Vega. Presteboligen har store vinduer og en terrasse med utsikt i alle himmelretninger.

Festival som favner bredt

I flere år har Egil Hovland-festivalen i Fredrikstad trukket musikkelskere til byen. I 2017 ble festivalen overtatt av Fredrikstad kirkelige fellesråd, og i 2018 mottok festivalen kr 50 000 i Ovf-støtte.

Selv om festivalen kaller seg en kirkemusikkfestival, er det et uttrykt ønske å favne flere sjangre enn ren kirkemusikk. Av den grunn var det stor bredde i arrangementene i Østfoldbyen 18.- 31. oktober 2018.

Festivalens tema «verdighet» ble en rød tråd for mye av det som ble fremført. Artister med bakgrunn fra mange sjangre deltok. For eksempel onkel Tuka, Benny Borg, Anita Skorgan, Sh!t happens, Det norske solistkor og Ensemble Allegrias.

Komponist Hovland fikk også stor plass i programmet ved at flere av hans messer ble fremført. Det var egen salmekveld med hans salmer og i tillegg ble mye av Hovlands

klassiske musikk fremført av medvirkende som NyNorsk Messingkvintett, Borg Domkor og sønnen Tore Hovland.

Tor Lindrupsen fra Kråkerøy var festivalkunstner og gjorde sterkt inntrykk med installasjonen «Mørkeromsarbeid» som fylte store deler av domkirkens koråpning og «Cargo/oppstandelse» plassert nederst ved kirkerommet. Kantor Dan Rene Dahl spilte cembalo foran dette kunstverket.

Kantor Dan Rene Dahl spilte cembalo under Egil Hovland festivalen i Fredrikstad.

Trine Jensen Araci er prosjektleder for Matomfordelingen og Jan Eivind Kristiansen er kirkegårdsarbeider, men også sjåfør, henter mat i butikkene i Honningsvåg.

Midler til nytte på Nordkapp

Ovf gir årlig faste bidrag til Kirkerådet, som igjen fordeles midlene til landets bispedømmer. I 2018 var summen på kirkelige tiltak 25,5 millioner. Flere menigheter kunne starte eller bygge videre på gode tiltak takket være disse pengene.

Niels Westphal, kirkeverge i Nordkapp menighet, forteller at deres andel av Ovf-midler går inn i et matfordelingsprogram.

– Det handler om å hente overskudd av mat som ikke blir solgt i butikkene, og fordele det videre i Honningsvåg, til mennesker som har behov for hjelp.

Trine Jensen Araci hadde ideen til tiltaket, som for andre gang settes i gang i førjulstiden.

– Det er mange som vil hjelpe, både med å donere penger og gi varer til dette formålet, sier hun. Hun har alliert seg med kjøpmann Ketil

Floer på Joker, Honningsvåg som har satt ut en tradisjonell handlevogn som folk legger varer i.

– Folk kan legge hva de ønsker i denne handlevognen. Vi ser at de fleste legger i litt ekstra julegodt slik som brus, potetgull, twist, kaffe og lys, og så må vi supplere med andre varer.

– Givergleden er stor i Nordkapp. Samtidig er det trist å se at så mange har behov for dette i vårt rike land. Det er veldig rørende å se hvor takknemlige de som mottar denne støtten i hverdagen er, og dette gjør at denne jobben blir helt utrolig givende, sier Trine Jensen.

Kirkevergen i Nordkapp legger til at de i 2018 har brukt en del av midlene til å foreta mindre ombygging på menighetshuset, slik at de har fått et eget rom til matomfordelingen, med plass til kjøleskap og fryseboks.

Prestegården i Luster ligger tett opptil den gamle middelalderkirken.

Prestegården i Sognefjorden

Dagfinn Hovland kunne ikke se for seg at prestegården i Luster skulle stå tom etter at presten flyttet ut. Fra den andre kanten av landet, fra Oslo hvor han bodde, sendte han et brev til ordføreren. Der fortalte han om hvilke opplevelser huset kunne fylles med. Deretter fikk Ovf en engasjert søknad fra en lustring med gründer tanker, som ville hjem.

18. august 2018 var det offisiell ny åpning av prestegården, hvor Ovf og mange tilreisende var møtt frem. Dagfinns tanke er at huset skal være til glede, nytte og opplysning for lustringer så vel som for tilreisende.

Prestegården og middelalderkirken er nært knyttet til hverandre. Seks små meter er det som skiller dem. Derfor må de spille på lag, og det må være arrangementer og konserter som tilfører noe og bringer folk sammen. På den måten kan det igjen bli en møteplass, forteller Dagfinn. I løpet av de månedene han har disponert huset har det vært nasjonalromantisk utstilling og foredrag, kirkekaffe, konserter, mottagelser, middagsselskaper og omvisninger. – Folk i bygda uttrykker stadig begeistring over lys i vinduene og aktivitet på tunet, sier han.

– Presteboligen ved kirken fortjener liv og lys.

Dagfinn Hovland flyttet hjem til Luster for å skape nytt liv i prestegården etter at presten flyttet ut.

Regjeringsforhandlinger på Granavolden

I romjulen 2018 ble det kjent at Granavolden Gjestgiveri ble vertskap for de forestående regjeringsforhandlingene. Delegationene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig folkeparti inntok gjestgiveriet på nyåret, der de ansatte hadde lagt alt til rette for vellykkede forhandlinger.

Sammen med politikerne kom et tallrikt mediekorps som daglig og med vakre vinterbilder rapporterte fra forhandlingene på Granavolden.

– Vi har trivdes og håper at det blir Regjering, skrev statsminister Erna Solberg gjesteboka før hun reiste fra Hadeland. Daglig leder ved gjestgiveriet, Stig Fossum var også fornøyd, og uttalte følgende til lokalavisen

Hadeland: – Vi har så proffe folk. Maten er god, alt flyter godt, vi er stolte av egne ansatte. Den store oppmerksomheten rundt gjestgiveriet resulterte også umiddelbart i økt pågang med forespørsler fra nye gjester.

Ovf kjøpte Granavolden Gjestgiveri i 2010, etter at det i mer enn 300 år hadde vært i privat eierskap. I 2014 var rehabiliteringen av bygningsmassen og tunet ferdig. I dag fremstår Granavolden som et moderne konferansehotell, der særpreget og ektheten sitter i hus og vegger og hvor kjøkkenet er kjent for sine gode retter. Bygningene ligger fremdeles til den Bergenske kongevei og postveien til Christiania, 340 meter over havet og 70 kilometer fra hovedstaden.

Her er ledelsen på gjestgiveriet sammen med fornøyde gjester i januar 2019. Fra venstre bak: Stig Fossum, Hege Hoel Sørli, Trine Hilden, Gro Rustad, Hanne Lindahl. I første rekke: Kjell Ingolf Ropstad, Siv Jensen, Erna Solberg og Trine Skei Grande.

Virksomheten

- 42 PROSJEKT «VARIG RESULTATFORBEDRING»
- 44 KAPITALFORVALTNING
- 46 VÅRT KLIMAREGNSKAP
- 48 EIENDOMSFORVALTNING

PROSJEKT «VARIG RESULTATFORBEDRING»

Gjennom hele 2018 har det pågått et omfattende effektiviserings- og omstillingsarbeid i Ovf. Gjennom prosjektet «Varig resultatforbedring» er det gjort omfattende analyser og iverksatt en rekke effektiviserings- og forbedringstiltak.

En rekke tiltak, på mange områder, er identifisert og gjennomført. Prosjektet har som hovedmål å effektivisere virksomheten og oppnå kostnadsbesparelser, men også å identifisere potensialet for økte inntekter.

BEDRE FORVALTNING

I løpet av de senere årene har det funnet sted flere større endringer for eiendomsforvaltningen i Fondet. Fra høsten 2015 overtok Ovf selv ansvaret for en rekke oppgaver som tidligere ble utført av eksterne tjenesteleverandører. Den direkte økonomiske effekten av tilbakeføringen er en årlig kostnadsreduksjon på flere millioner kroner. I tillegg var bedre kundeopplevelser et viktig mål når fondet selv overtok dialogen med sine kunder.

Samtidig lå det fortsatt et betydelig effektiviseringspotensial i saksbehandlingen. En del oppgaver og prosesser ble tidligere

delvis utført av tjenesteleverandør og delvis av ansatte i ulike roller i Ovf. En rekke effektiviseringstiltak er identifisert gjennom brede analyser av arbeidsprosesser og metodikk. I dette arbeidet er det lagt vekt på å utnytte teknologi og nye arbeidsmetoder.

BEMANNING

Bemanningen i forvaltningsorganet er redusert med ti årsverk. Bemanningssreduksjonen er gjennomført uten oppsigelse til arbeidsledighet. Enkelte ansatte har gått av med pensjon eller funnet nytt arbeid utenfor fondet, mens andre ansatte har fått nye oppgaver i virksomheten.

Ved inngangen til 2019 var store deler av omstillingen gjennomført og ny arbeidsmetodikk var under implementering. For enkelte deler av virksomhetene, f. eks. presteboligforvaltningen, er en rekke tiltak identifisert, mens gjennomføringen fortsatt pågår.

Ovf har fremdeles et stort papirarkiv med gamle dokumenter. Arbeidet med å digitalisere arkivene er i gang.

ØKONOMI

I løpet av 2018 har også økonomifunksjonen i Ovf-konsernet blitt analysert, og det er besluttet endringer som innebærer et tettere samspill mellom økonomifunksjonene i fondet og i datterselskapene. Blant annet blir det innført nytt felles økonomisystem i 2019.

DIGITALISERING

I 2019 blir effektiviseringsarbeidet videreført med flere tiltak, særlig innenfor digitalisering. Det krever tid å innføre nye arbeidsprosesser, og virksomheten legger vekt på å implementere de tiltakene som er satt i gang på en både effektiv og god måte.

I 2018 ble elektronisk signatur tatt i bruk i saksbehandlingen sammen med andre, sikre og godkjente, digitale løsninger for kommunikasjon og saksbehandling. Arbeidet med mer selvbetjente løsninger, effektiv digital saksbehandling og kundekommunikasjon

fortsetter i 2019. Samtidig analyseres IT-området i Ovf-konsernet for å identifisere effektivisering og forbedringstiltak innenfor IT og teknologi.

Ovf innførte elektronisk arkiv i 2006, men fortsatt har fondet et stort papirarkiv som ikke er avlevert til Riksarkivet. En rekke ulike arkivserier inneholder dokumentasjon tilbake til 1880-tallet. Til sammen utgjør dette rundt 900 hyllemeter arkivmateriale, og en stor del av arkivmaterialet er i jevnlig bruk. Fondet har gjennom 2018 forberedt et etatssamarbeid med Riksarkivet. Avtalen ble signert primo 2019, og innebærer avlevering av arkivmaterialet ved at Riksarkivet skanner, indekserer og gjør tilgjengelig prestegårdsserien fra fondets arkiv. Dette er den mest omfattende av arkivseriene i Ovfs prestegårdsarkiv og inneholder dokumentasjon om den norske prestegårdshistorien. Oppdraget er estimert til i overkant av 4,7 årsverk for prestegårdsserien som utgjør ca. 214 hyllemeter.

KAPITALFORVALTNING

Opplysningsvesenets fond hadde ved utgangen av 2018 en finansportefølje med en samlet verdi på 2 560 millioner kroner. Det alt vesentlige av porteføljen er plassert i aksjer, obligasjoner, pengemarked og alternative aktivaklasser.

Finansporteføljen består av en såkalt kjerneportefølje hvis innhold er langsiktige fondsplasseringer innenfor aksjer, renter, eiendom og infrastruktur. Den øvrige porteføljen omfatter investeringer med formål som går videre enn finansiell avkastning, mindre poster for salg, bankinnskudd og utlån til kirkelige formål.

Fondets kjerneportefølje hadde en samlet verdi på 2 370 millioner kroner ved årsskiftet. Obligasjoner utgjør 52 prosent av porteføljen, aksjer knapt 37 prosent og alternative investeringer i form av eiendoms- og infrastrukturfond i underkant av 11 prosent. De øvrige investeringene i kjerneporteføljen er likvidert i form av pengemarkedsfond og bankinnskudd. Plasseringene i aksjer, renter og alternative aktivaklasser gjøres utelukkende gjennom investeringer i fond. Investeringer i fond med eksponering mot utenlandsk valuta sikres mot valutasingninger, og markedsverdien av valutaterminkontrakter inngår i kjerneporteføljen.

Den øvrige porteføljen var på 190 millioner kroner og omfattet formålsmotiverte investeringer, gjenværende del av investeringer under avvikling, driftslikviditet og utlån til kirkelige formål.

RESULTATER

Kjerneporteføljen ga i 2018 en avkastning på minus 1,13 prosent. Dette er 0,54 prosent svakere enn indeks. Aksjeplasseringene oppnådde minus 1,74 prosent sammenlignet med indeks på minus 5,24 prosent. I forhold til indeks var mindreakstningen for norske aksjer på 5,28 prosent. Globale aksjer hadde en meravkastning på 5,09 prosent i forhold til indeks. Globale aksjer utgjorde 86 prosent av den samlede aksjeholdningen ved utgangen av 2018.

Mindreakstningen for norske aksjer kan i særlig grad knyttes til at ett av de to fondene Ovf har i porteføljen hadde undervekt mot oppdrettssektoren. I tillegg kommer at det samme fondet erfarte negative bidrag fra eksponeringen innenfor industri, energi og konsum. Med ett unntak har de globale fondene levert bedre enn indeks. Dette skyldes både positiv allokering (sektor og land) og seleksjon (hvilke selskaper fondene hadde innenfor de valgte sektorene og markedene).

Obligasjonsporteføljen ga i 2018 en avkastning på minus 0,17 prosent mot indeks på 1,18 prosent. Mindreakstningen kan i det alt vesentlige knyttes til ekspone-

ULF MYRBØ
CFO

ring mot kreditt (økte kredittmarginer i 2018) sammenlignet med indeksens relativt høye andel av statspapirer. Effekten av økte kredittmarginer gjorde seg særlig gjeldende for globale obligasjoner. Ulik durasjon sammenlignet med indeks har også bidratt til at avkastningen i 2018 ble svakere enn indeks.

Alternative investeringer i eiendoms- og infrastrukturfond oppnådde i 2018 en avkastning på 7,90 prosent for eiendom og 8,40 prosent for infrastruktur. Da er det ikke tatt hensyn til valutasikring. Valutasikringen for globale aksjer og alternatinvesteringer skjer utenfor det enkelte fond.

Avviklingsporteføljen ble også i 2018 ytterligere redusert og utgjorde knapt 12 millioner kroner ved utgangen av året.

STRATEGI OG ALLOKERING

Strategien har i 2018 vært uendret sammenlignet med foregående år. Ved utløpet av 2018 er det innenfor kjerneporteføljen besluttet investeringer i til sammen fem eiendomsfond og to infrastrukturfond. Av samlet forpliktet kapital i disse fondene er rundt 71 prosent innkalt ved årsskiftet. Videre økning av

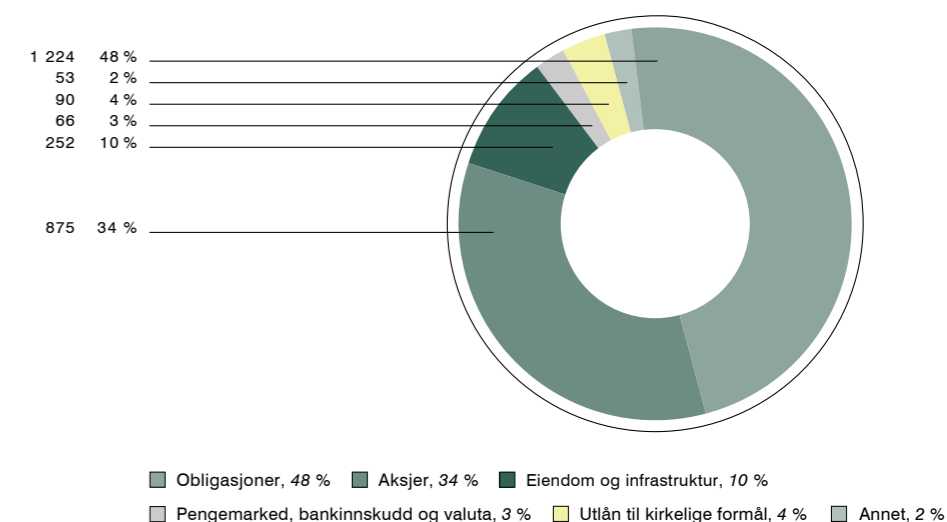
allokeringen til alternative aktivaklasser vil finne sted ved at obligasjonsbeholdningen reduseres tilsvarende.

For plasseringer i aksjer var allokeringen ved utløpet av 2018 i samsvar med vedtatt strategivekt. Fondet var overvektet i obligasjoner og undervektet i alternative klasser. Dette avviket mot strategivekt vil vedvare inntil midler plassert i eiendom og infrastruktur er i samsvar med vedtatt strategivekt på 15 prosent. Det forventes at det vil ta flere år inntil strategivekt er oppnådd og videre økning betinger at man finner fond som kan tjene sin hensikt i den totale kjerneporteføljen.

I forbindelse med en større transaksjon i fondet før nyttår ble beholdningen av pengemarkedsfond betydelig redusert og Ovf var således undervektet i denne aktivaklassen ved årsskiftet.

Ovfs aksjeportefølje har vært stabil i 2018. Det har ikke vært gjort verken kjøp eller salg av fond. I obligasjonsporteføljen har det i 2018 vært gjennomført mindre justeringer knyttet til endring av durasjon og kreditteksponering. Dette bragte et nytt fond inn i porteføljen. Investeringen er finansiert ved nedsalg i eksisterende obligasjonsfond.

Fordeling av finansportefølje. Tall i millioner kroner.

SAMFUNNSANSVARLIG KAPITALFORVALTNING

Ovf har i 2018 arbeidet videre med å skape en finansportefølje som i størst mulig grad oppfyller de krav som er satt i rammeverket for etisk og bærekraftig forvaltning. Som i foregående år har Ovf også i 2018 gjennomført to undersøkelser av kjerneporteføljen med sikte på å avdekke om porteføljen inneholder selskaper innenfor bransjer som er i konflikt med regelverket. Heller ikke i 2018 var noen av fondene i åpenbare brudd med rammeverket. Ovf har imidlertid også i løpet av fjoråret funnet det nødvendig å gå i dialog med flere forvaltere, både for å drøfte enkelte funn, men også for å forbedre forvalternes tilbud av fond som tilfredsstiller Ovfs og andre investorers krav.

I tillegg til å gjennomgå porteføljen og føre dialog med forvalterne, har Ovf engasjert seg i ett enkeltstående utenfor kjerneporteføljen. I tillegg er fondet deltaker i Norsif og Chuch Investors Group. Som medlem i UNPRI (United Nations Principles for Responsible Investments) har Ovf også i 2018 rapportert til denne organisasjonen om fondets arbeid innenfor ansvarlige investeringer.

VÅRT KLIMAREGNSKAP

Klimaregnskapet gir en oversikt over virksomhetens forbruk av energi og påvirkning på global oppvarming. Klimaregnskapet beregner Ovfs totale CO₂- utslipp, karbonbinding i skog og produksjon av fornybar energi fra vannkraftverk.

2018 er det tredje året Ovf har beregnet klimaregnskap for virksomheten. Klimaregnskapet er satt opp for alle forretningsområder og datterselskaper. Arbeidet er gjort i samarbeid med DNV GL som har en etablert praksis for hvordan slike regnskap skal settes opp. Arbeidet følger prinsippene som er nedfelt i ISO 14064-1 og «The Greenhouse Gas Protocol».

KARBONREGNSKAP

I karbonregnskapet beregnes utslipp av klimagasser, omregnet til CO₂-ekvivalente utslipp, fra Ovfs egen virksomhet. Disse utslippene klassifiseres som:

- > direkte utslipp (kalt scope 1 utslipp)
- > utslipp som følge av strømforbruk (kalt scope 2 utslipp)
- > utslipp knyttet til aktiviteter i Ovf, men hvor utslippene gjøres av andre (kalt scope 3 utslipp)

Utslipp som betegnes i scope 1 er direkte utslipp fra produksjon eller forbrenning fra stasjonære kilder eid eller kontrollert av virksomheten. Utslipp fra husdyrhold og vedfyring er utslipp i kategorien scope 1.

Utslipp i scope 2 er elektrisitet og innkjøpt varme, mens utslipp i scope 3 er forretningsreiser med bil og fly, produksjon og transport av materialer, vareforbruk og pendling. Et eksempel på utslipp i scope 3 er tjenestereiser med fly gjennomført av Ovfs ansatte, men hvor utslippene belastes flyselskapet.

For 2018 er det beregnet at totale utslipp for scope 1, 2 og 3 var på 4413 tonn CO₂-ekvivalenter. Av disse utgjorde direkte utslipp 1899 tonn CO₂-ekvivalenter, utslipp til elektrisitet 1134 tonn og utslipp til forretningsreiser og forbruk av elektrisitet hos leietakere (scope 3) 1445 tonn CO₂-ekvivalenter.

FORNYBAR ENERGIPRODUKSJON

I 2018 produserte Clemens Kraft 159 GWh fra 25 vannkraftverk. Clemens Kraft har ferdigstilt flere kraftverk i 2018 og virksomheten har også kjøpt noen nye kraftverk, dermed har kraftproduksjonen økt. I 2018 har Ovf hatt en eierandel på 50,1 prosent i Clemens Kraft fordi pensjonskassen til den sveitsiske COOP-gruppen har kjøpt 49,9 prosent av selskapet. Ovfs andel av Clemens Krafts energiproduksjon i 2018 er 50,1 prosent og dette blir dermed en lavere produksjon enn det Ovf sto for i 2017. Den

andelen av Clemens Kraft som tilskrives Ovf er 80 GWh. Elektrisitetsproduksjonen befinner seg i Norge og det selges opprinnelsesgarantier for hele produksjonen. På denne måten kapitaliserer Ovf på å bringe fornybar energi ut i markedet.

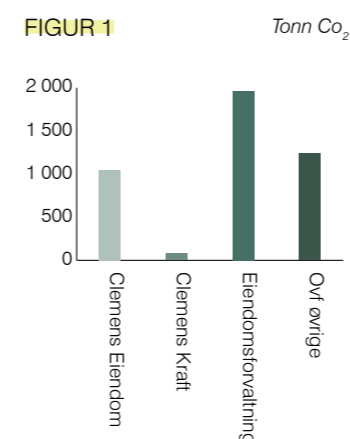
TILVEKST I SKOGEN

Ovf er den åttende største skogeieren i Norge og har eiendommer i alle fylker. Fondet eier totalt ca. 900 000 dekar skog, noe som gjør fondet til en viktig forvalter av naturlig karbonlagring gjennom skogforvaltningen. Litt over halvparten av skogen fondet eier er produktiv skog. Det er kun den produktive skogen som driftes, resten av arealet benyttes ikke til skogproduksjon. Tilveksten er justert opp fra 2017 til 2018 med basis i en oppdatert skogbruksplan utarbeidet av Mjøsen Skog. Tilveksten utgjorde 164 000 kubikkmeter tømmer som tilsvarer 131 000 tonn CO₂. Det ble hogd 81 000 kubikkmeter tømmer. Dette betyr at netto tilvekst i skogen i 2018 var 83 000 kubikkmeter som er estimert til å binde 66 400 tonn CO₂. Med dagens hogstvolum bidrar Ovfs skogseiendommer derfor til at det bindes mer CO₂ i det korte karbonkretsløpet enn det virksomheten slipper ut fra egen drift.

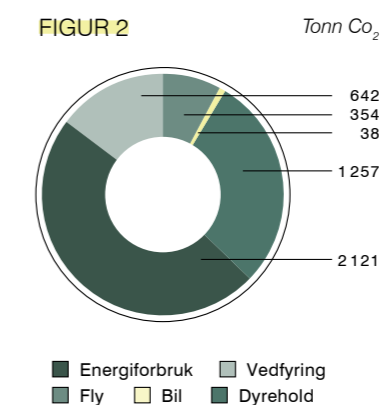
Det er særlig de store skog-eiendommene som gjør at Ovf får et positivt klimaregnskap.

FIGUR 1

Figur 1 gir en oversikt over utslipp i de ulike delene av Ovf, fordelt på Clemens Eiendom, Clemens Kraft, eiendomsforvaltningen og Ovf øvrige. De største utslippsskildene kommer fra dyrehold og vedfyring til oppvarming av våningshus på alle prestegårdene. Utslippene fra Clemens Eiendom og Ovf øvrige kommer hovedsakelig fra strømforbruk i næringslokalene som Ovf eier.

FIGUR 2

Figur 2 gir en oversikt over utslipp basert på kilder for alle forretningsområdene samlet sett. Energiforbruk til oppvarming av næringslokalene er den største utslippsposten og utgjør over halvparten av utslippet. Utslipp fra dyrehold utgjør en tredjedel av Ovfs totale CO₂-ekvivalente utslipp. Mesteparten av dette kommer fra melke- og ammekyr. Flyreisene er i hovedsak reisevirksomhet forbundet med kraft- og eiendomsforvaltning.

131 200

Positivt fotavtrykk

Tilveksten i fondets skoger bidro med binding av 131 200 tonn CO₂ i 2018. Virksomhetens totale utslipp var ca. 3,3 prosent av dette.

EIENDOMSFORVALTNING

Eiendomsforvaltningen i Ovf omfatter hele fondets eiendomsmasse som ikke er solgt til datterselskapene innenfor kraft og eiendomsutvikling. I tillegg til presteboliger og øvrig bygningsmasse, inngår jordbruksarealer, skogteiger, heier og fjellområder, vann og utmark i eiendomsforvaltningen. Porteføljen består av eiendom over hele landet.

ANNE STINE EGER
MOLLESTAD
Eiendomsdirektør

Ovf arbeider aktivt med å holde prestegårdene levende og velholdte. I 2018 brukte Fondet ca. 74 millioner kroner til presteboligerforvaltningen. Blant de største prosjektene er prestegårdene i Kvinnherad (Hordaland), Holt (Aust-Agder), Østre Toten (Oppland), Tysvær (Rogaland) og Drangedal (Telemark). Prosjektene på Tysvær og Drangedal ferdigstilles først i 2019. I 2019 planlegges det større rehabiliteringsarbeider på Nidaros bispebolig og Ullensvang prestegård.

83 prosent av presteboligene var utleid ved utgangen av 2018. Litt over halvparten av boligene er leid ut til prest i gammel eller ny boligordning. De fleste leietakerne er godt fornøyd med både leieforhold og muligheten til å bo i Ovfs prestegårder. Fondet opplever ved flere tilfeller et stort engasjement og en iver hos leietakerne etter å bevare og vedlikeholde boligene. Beboerne bidrar ofte med både maling, hagearbeid og annet forefallende arbeid. Det er nettopp slik leietakere fondet ønsker i presteboligene. Fra 2015 har arbeidet med å fase ut

oljefyringsanlegg fortsatt. Ved inngangen til 2018 var det registrert totalt 112 oljefyringsanlegg. 90 av disse ble faset ut innen utgangen av 2018, slik at det nå gjenstår 22 oljefyringsanlegg. Disse fjernes i løpet av våren 2019.

I oktober 2018 slo Høyesterett fast at Ovf eier bispeboligen i Stavanger. Legatet som krevde eiendommen hevdet at de eide den allerede. Legatets rett til å overta eiendommen, når den ikke lenger ble brukt som bolig for biskopen, bortfalt etter Lov om løysingsrettar. Legatet fikk imidlertid medhold i at annen bruk, enn som bispebolig, krever samtykke fra dem.

PRESTEGÅRDENE SOM KULTURHISTORIE

Ovf har gjennom 2018 utarbeidet et forslag til et utvalg av kulturhistorisk viktige presteboliger. Dette er et ledd i Ovfs sektoransvar for forvaltning av prestegårdshistorien. Halvparten av disse boligene er definert som

en del av den nye boligordningen for Den norske kirke, der fondet er pålagt å holde en bolig for presten. Den andre halvparten av boligene er utenfor boligordningen, og representerer en mulighet for Ovf til å ta en aktiv rolle som en kulturminneforvalter. Det er viktig for fondet å finne nye bruksområder for boligene og anleggene. Ny bruk bør gjenspeile prestegårdens historiske betydning som kultur- og vitensentrum i bygda. Prestegårdene skal være aktive, inkluderende og åpne arenaer for nærmiljøet, og fondet vil søke samarbeid med lokale aktører for å realisere dette. Den praktiske forvaltningen av disse anleggene, både våningshusene, hager og uthus skjer etter gode antikvariske prinsipper. Samtidig ønsker fondet å legge til rette for nyutvikling og bærekraftig tilpasning. Gode eksempler på dette er utviklingen av Stokke prestegård til et skolegårdsprosjekt. Her ble det i løpet av 2018 inngått husleieavtale, samt intensjonsavtale om å bruke tunet, bygningsmassen og deler av arealene på Stokke prestegård til å starte «skolegård». Ideen er å

bygge opp et tilbud til barn og unge som står i fare for å falle ut av skolen. To andre prestegårder vurderes som mulige eiendommer innenfor samme satsing. Videre har fondet overdratt Nesset prestegård til en stiftelse under Romsdalsmuseet, samtidig som fondet fremdeles sikres en bruksrett og ivaretagelse av prestegårdshistorien gjennom bl.a. et prestegårdsmuseum på tunet.

BOLIGORDNINGEN

Da boplikten for prester opphørte i 2015 gjennomførte Ovf møter med alle bispedømmene for å kartlegge det fremtidige behovet for rekrutteringsboliger. Behovet ble antatt å være på ca. 270 boliger. Ved ny gjennomgang i 2018, blir behovet anslått til drøyt 140 boliger. I 2018 hadde ca. 30 prester flyttet inn i ny boligordning, mens drøyt 140 prester fremdeles bor i gammel boligordning.

Den gamle boligordningen innebærer at prester som var ansatt før boplikten opphørte har subsidiert husleie. Den nye boligordningen

Karlsøy i Troms er et gammelt kirkested hvor Ovf har mange festetomter.

Ullensaker prestegård har flere bygninger som hører til den klassiske prestegården. Hovedbygning, forpakterbolig, stabbur og driftsbygning. Jorda er utleid.

tilbyr bolig til markedsleie. Tilbudet gjelder i all hovedsak på mindre steder, der det av rekrutteringshensyn er viktig å tilby bolig

Fondet eier i tillegg sju bispeboliger.

Boligene i bispedømmene Borg, Agder, Hamar, Bjørgvin og Møre huser biskop. Nidaros bispebolig er for tiden ubebodd i påvente av rehabilitering. I Stavanger er bispeboligen tilrettelagt for ny innflytting. Fondet har leilighet for biskopen i Bodø og preses i Trondheim. Bispeboligene i Sør- og Nord-Hålogaland forvaltes av Clemens Eiendom.

SALG AV PRESTEBOLIGER

Presteboliger frigjøres for salg etter hvert som flere prester flytter ut av presteboligene. I 2018 var 25 boliger i prosess for salg, og 21 ble solgt i løpet av året. Det er stor oppmerksomhet knyttet til salg, og salgene blir også mer kompliserte pga. delingsproblematikk og ulike rettigheter knyttet til eiendommene. Etter at boliger er ute av boligordning, og ikke inngår i prestegårdsporteføljen, vil de vurderes med tanke på kommersielle verdier. Boligene vil deretter bli søkt fradelt for salg. Boliger som umiddelbart ikke skal selges, rehabiliteres og leies ut.

TILTAK MOT ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Bygningsseksjonen er fondets største kjøper av varer og tjenester med anslagsvis 75 millioner kroner pr. år. Seksjonen opererer i et leverandørmarked spredt over hele landet, med alt fra store aktører med en profesjonell administrasjon til «den lokale snekkeren». Det gjør tiltak mot arbeidslivskriminalitet særlig viktig.

Ovfs maler og rutiner for innkjøp har bestemmelser for å sikre at alt arbeid blir gjennomført i samsvar med gjeldende regler og forskrifter. Dersom entreprenøren ikke etterlever klausulen, har Ovf rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen til det er dokumentert at forholdet er i orden. Entreprenøren skal på oppfordring legge frem dokumentasjon for lønns- og arbeidsvilkår. Alle innkjøp skal være i tråd med fondets etiske retningslinjer

Det ble i 2018 gjennomført en «pilot» i form av en stikkprøvekontroll, der hver prestegårdsinspektør ble bedt om å velge ut to ulike prosjekter/leverandører. Leverandørene fikk deretter en e-post med forespørsel om dokumentasjon – bl.a. skriftlig arbeidsavtale, kopi av lønsslipp, HMS-kort, ansvar for

arbeidstøy og vernefottøy samt eventuell boligordning i regi av arbeidsgiver. Samtlige av leverandørene besvarte henvendelsene. Kontrollen ble gjennomført uten vesentlige negative funn.

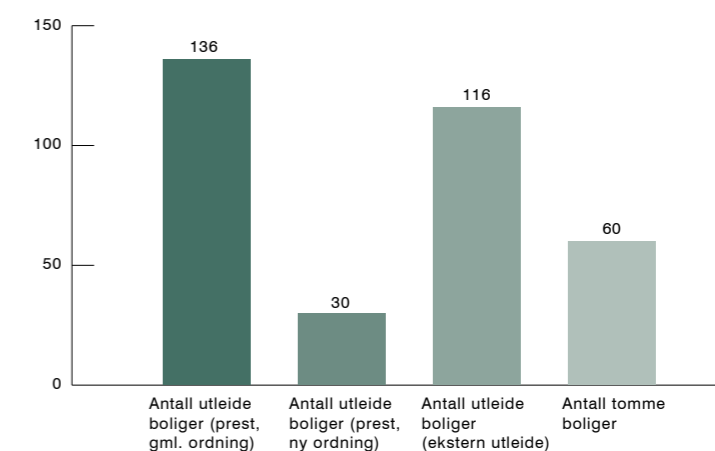
Fra 2019 vil bygningsseksjonen gjennomføre faste kontroller 1–2 ganger pr. halvår. I tillegg blir det vurdert å innføre et skjema for egenkontroll, der leverandørene selv må bekrefte at de oppfyller nærmere bestemte krav, bl.a. overholdelse av gjeldende allmenngjøringsforskrift.

JORDBRUK

Gjennom året er ytterligere to forpakterbruk avvirket, slik at det samlet gjenstår 23 forpakterbruk ved utgangen av 2018. En vesentlig del av disse inngår i prestegårdsporteføljen. Det gjenstår en betydelig andel jordleiebruk, hvor boligmassen leies ut separat.

Dette gjøres dels som et ledd i boligordning og/eller som del av prestegårdsporteføljen, og dels i påvente av fradeling og salg. Dekningsgraden for utleieobjekter er tilnærmet 100 prosent. Ovf gjennomfører systematisk regulering og fornying av leiekontrakter.

Leiestatus samtlige boliger

AREALFORVALTNING

Som en av Norges største grunneiere forvalter fondet store arealer i nesten hele landet. Med et langsiktig perspektiv forsøker fondet å få til en verdiøkning av sine arealer ved blant annet å planlegge og legge til rette for bolig/næringsutvikling, eller uttak av grus og mineraler der dette er mulig. Tett samarbeid med Clemens Eiendom og lokale utviklere er viktig også i fremtiden.

Ved å tillate bruk og tilrettelegging av fondets arealer til turstier, skiløyper, terrengsykkelstier og andre formål som kommer allmenheten til gode, er fondet en viktig bidragsyter i lokalsamfunnene også på det ikke-kommersielle plan. Nasjonalt har fondet et godt samarbeid med ulike aktører som Miljødirektoratet, Norsk Friluftsliv og friluftsrådene.

KONTRAKTSERVICE OG TOMTEFESTE

Seksjonen kontraktsservice har gjennom året rendyrket sin rolle som en effektiv understøtter av fondets virksomhet. Det har sikret en tydeligere og bedre dialog med fondets kunder og brukere. Festeforvaltningen er

gjennomgått, og prosessen er betydelig forenklet. Det vil sikre raskere og mer kundeorientert avklaring ved regulering, overføring og innløsning. I den sammenheng er det også utviklet webskjemaer som sikrer en langt mer dynamisk og effektiv kommunikasjon med fondet. Kontraktsservice understøtter også andre deler av virksomheten og bidrar betydelig innenfor utleie av boliger og jordleie. Det har gitt færre tomme bygg, samtidig som leieforholdene blir bedre håndtert.

Forvaltningen av fondets større kontrakter gjennomføres i tomtefesteseksjonen. Sammen med Kontraktsservice bidrar seksjonen til vesentlige inntekter for fondet. Samtidig er Ovf blitt betydelig mer bevisst sin rolle og sitt samfunnsansvar, noe som gjenspeiler seg i et betydelig lavere konfliktnivå, færre klager og færre negative medieoppslag.

Datterselskaper

- 54 CLEMENS KRAFT
- 58 CLEMENS EIENDOM

MEDVIND FOR SMÅKRAFT

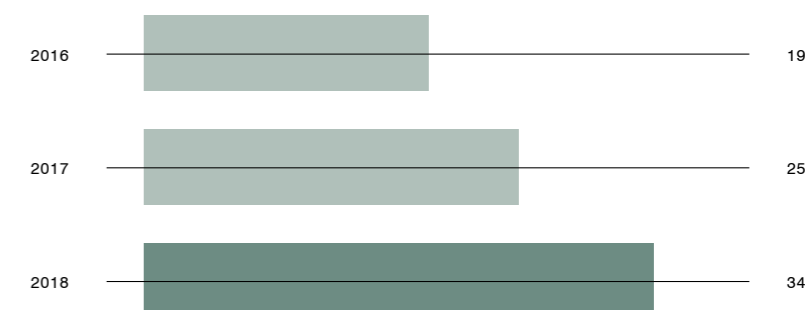
Clemens Kraft er i sterk utvikling, og har i løpet av 2018 ekspandert både gjennom oppkjøp og bygging av kraftverk. Målet er å ha 50 kraftverk med en årsproduksjon på 600 GWh innen 2021.

BØRGE EDVARDSEN
KLINGAN
Administrerende direktør
i Clemens Kraft AS

Vangjolo i Hordaland er ett av tre nye kraftverk som har blitt satt i produksjon i 2018.

Utvikling i antall kraftverk

I 2018 ble tre nye kraftverk satt i produksjon eller klargjort for prøvedrift. Dette er Vengåa og Vaksvik, begge i Møre og Romsdal, samt Vangjolo i Hordaland. Clemens Kraft har i løpet av året kjøpt Embla Kraft i Møre og Romsdal og 100 prosent av aksjene i Fjærlund Kraft AS i Sogn og Fjordane, som eier seks nye kraftverk som ble satt i drift i 2017 og 2018.

Ved årsskiftet 2018–2019 eide Clemens Kraft 34 kraftverk, mot 25 kraftverk ved utgangen av 2017. Den samlede årsproduksjonen er økt med 66 prosent til 429 GWh (brutto) i løpet av 2018. Ved inngangen til 2019 hadde Clemens Kraft ti nye kraftverk under bygging, blant annet Tokagjelet i Hordaland som har en forventet årsproduksjon på ca. 76 GWh.

GODE UTSIKTER

2018 var et år med store svingninger i vær og temperatur. Totalproduksjonen ved norske småkraftverk var lavere enn normalt som følge av en kald vinter og en varm sommer.

Produksjonsbortfallet ble delvis kompensert av sterk økning i både strømpriser og priser på el-sertifikater. Den samlede gjennomsnittsprisen fra disse to inntektskomponentene økte fra 34 øre/kWh i 2017 til 57 øre/kWh i 2018. Dette var delvis en konsekvens av de spesielle værforholdene i Norge, men også som følge av drivkrefter i det internasjonale energimarkedet. Prisen for utslippstillatelser (CO₂-kvoter) ble doblet fra 2017 til 2018. Grunnen til dette er at fornybar energi favoriseres i det internasjonale energimarkedet på bekostning av fossile energibærere som må betale økende priser for sine CO₂-utslipp.

Overgangen til fornybare energikilder er en endringsprosess med høyt tempo, og den er avgjørende for å nå de globale klimamålene. Utsiktene til et økonomisk bærekraftig prisnivå for norsk fornybar energi styrkes også av planlagte overføringskabler til kontinentet og Storbritannia.

Den positive utviklingen i strømpriser reduserer også avhengigheten av el-sertifikater, som må forventes å få redusert betydning etter rekordhøye nivåer i 2018. Clemens Kraft mener

Det grønne skiftet øker behovet for elektrisk kraft. Småkraftverkene er et lite, men viktig bidrag til økt kraftproduksjon.

derfor at det vil være grunnlag for å bygge nye småkraftverk også etter 2021, selv om ordningen med el-sertifikater for nybygde kraftverk bortfaller.

FLERE SMÅKRAFTVERK

Clemens Kraft har de siste årene hatt ansvar for bygging av en rekke småkraftverk. Selskapet erfarer at utbyggingskostnadene kan reduseres vesentlig gjennom kloke valg av tekniske løsninger og godt samarbeid med leverandører og entreprenører.

Summen av dette bidrar til at selskapets virksomhet er bærekraftig på flere nivåer, både i forhold til de globale klimamålene og økonomisk i forhold til formålet om å skape langsiktige verdier for eiere og fallrettseiere.

LOKAL VERDISKAPING

Alle småkraftverkene til Clemens Kraft er lokalisert i Distrikts-Norge. De lokale

fallrettseierne er de viktigste lokale samarbeidspartnere for Clemens Kraft. Fallrettighetene, som er leid ut på langvarige kontrakter med hjemfallsrett, sikrer grunneierne en årlig leie som normalt er fastsatt ut fra kraftverkets omsetning. Som regel er også grunneiere engasjert med tilsynsoppgaver.

Ut over dette kjøpes en stor andel av produkter og tjenester i utbyggingsfasen fra lokale leverandører, og eiendomsskatt tilfaller kommunen i driftsfasen.

MØRK GRØNN

Forskningsinstituttet CICERO er den ledende på utstedelse av uavhengige vurderinger av grønne obligasjoner. I september 2018 ble Clemens Kraft klassifisert som «mørk grønn» i forbindelse med at Clemens Kraft gjennomførte utstedelse av obligasjonslån på til sammen 450 millioner kroner. Midlene benyttes til refinansiering av banklån og finansiering av nye kraftverk som settes i drift.

Clemens Kraft har de siste årene hatt ansvar for bygging av en rekke småkraftverk. Selskapet erfarer at utbyggingskostnadene kan reduseres vesentlig gjennom kloke valg av tekniske løsninger og godt samarbeid med leverandører og entreprenører.

Clemens Kraft hadde ved utgangen av 2018 følgende kraftverk

Kraftverk	Selskap	Fylke	Middelproduksjon
Nørståe	Nørståe Kraft AS	Buskerud	5,7 GWh
Sleveåne	Sleveåne Kraft AS	Hordaland	17,0 GWh
Vangjolo	Vangjolo Kraft AS	Hordaland	26,7 GWh
Vossedalselvi	Vossedalselvi Kraft AS	Hordaland	20,5 GWh
Vengåa	Vengåkraft AS	Møre og Romsdal	11,0 GWh
Vaksvik	CK Kraftholding Midt-Norge AS	Møre og Romsdal	22,5 GWh
Bele	Bele Kraft AS	Møre og Romsdal	8,5 GWh
Embla	Embla Kraft AS	Møre og Romsdal	11,3 GWh
Engeset	Engeset Kraft AS	Møre og Romsdal	16,7 GWh
Grytneselva	Langfjordkraft AS	Møre og Romsdal	14,1 GWh
Gyl	Gyl Kraft AS	Møre og Romsdal	4,9 GWh
Heina	Heina Kraft AS	Møre og Romsdal	8,5 GWh
Nordvik	Nordvik Kraft AS	Møre og Romsdal	13,7 GWh
Ringdal	Ringdal Kraft AS	Møre og Romsdal	17,8 GWh
Rodal	Rodal Kraft AS	Møre og Romsdal	6,1 GWh
Nedre Neset	Neset Kraft AS	Rogaland	7,8 GWh
Tverråni	Ullestad Kraft AS	Rogaland	10,0 GWh
Ullestad	Ullestad Kraft AS	Rogaland	21,0 GWh
Vestre Neset	Neset Kraft AS	Rogaland	4,3 GWh
Østre Neset	Neset Kraft AS	Rogaland	4,9 GWh
Jordal	Fjærland Kraft AS	Sogn og Fjordane	24,8 GWh
Hatlestad	Fjærland Kraft AS	Sogn og Fjordane	15,5 GWh
Berge	Fjærland Kraft AS	Sogn og Fjordane	19,6 GWh
Bjåstad	Fjærland Kraft AS	Sogn og Fjordane	16,3 GWh
Lidal	Fjærland Kraft AS	Sogn og Fjordane	22,7 GWh
Romøyri	Fjærland Kraft AS	Sogn og Fjordane	26,7 GWh
Brekkefossen	Brekkefossen Kraft AS	Sogn og Fjordane	9,6 GWh
Midtun	Midtunkraft AS	Sogn og Fjordane	2,0 GWh
Halvdagsåa	Halvdagsåa Kraft AS	Trøndelag	2,4 GWh
Hynna	Hynna Kraft AS	Trøndelag	13,3 GWh
Litj-Hena	Litj-Hena Kraft AS	Trøndelag	11,9 GWh
Væla	Væla Kraft AS	Trøndelag	3,2 GWh
Nordbøåna	Nordbøåna Kraft AS	Telemark	3,9 GWh
Kylland	Kylland Kraft AS	Vest Agder	3,9 GWh

CLEMENS EIENDOM SKAPER VERDIER

Clemens Eiendom skal skape unike verdier gjennom å innfri lokale drømmer. Gevinsten fra utviklingsprosjektene skal kanaliseres inn i sentralt beliggende næringsseiendom.

BERNT NORDBY
SKØIEN
Daglig leder i Clemens
Eiendom AS

Illustrasjon av Nye Kirkens Hus, der Clemens Eiendom i samarbeid med Stiftelsen Oslo Hospital, planlegger å transformere det gamle sykehusanlegget til moderne arbeidsplasser og et samlingssted for kirkelige leietakere.

44

Millioner kroner i leieinntekter

Clemens Eiendom har rundt 30 000 kvadratmeter næringsseiendom til kirkelige og kommersielle formål. Leieinntektene kommer fra 10 ulike næringsbygg i landet.

Clemens Eiendom er Ovfs heleide datterselskap innenfor eiendomsutvikling og næringsseiendom. Gjennom samfunnsansvarlig kommersiell eiendomsutvikling og god forvaltning og utleie av næringsseiendom skal selskapet bidra til økning og realisering av Ovfs verdier.

I 2018 hadde Clemens Eiendom med datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter et regnskapsmessig underskudd før skatt på 15,2 millioner kroner. Verdijustert resultat før skatt i perioden ble det imidlertid et overskudd på 13,9 millioner kroner, som følge av positiv verdiutvikling av Clemens Eiendoms utviklingsprosjekter og næringsbygg.

Strategi

Clemens Eiendom skal utvikle og realisere bolig-, fritidsbolig- og næringsprosjekter. Med eiendommer og prosjekter over hele Norge skal Clemens Eiendom, gjennom kommersiell eiendomsutvikling, bidra til god stedutvikling og verdiskaping.

I de fleste utviklingsprosjekter ønsker selskapet å invitere lokale aktører inn i et felles utviklingssselskap. I tråd med denne strategien

har Clemens Eiendom i 2018 hatt høyt aktivitetsnivå i sine samarbeidsprosjekter bl.a. i Bodø, Porsgrunn, Harstad og Alta. Clemens Eiendom har en aktiv rolle i prosjektene og kompetanse i hele verdikjeden.

Clemens Eiendom skal være fremtidsrettet og møte markedet med høy kompetanse, endringsvilje og profesjonalitet. Clemens Eiendom har etablert konseptet «Smarte nabolag». I løpet av 2018 har selskapet gjort kartlegginger og utredet muligheter for å utvikle konseptet.

Gjennom en kritisk gjennomgang av selskapets prosjektportefølje ble samarbeidsprosjektene i Sandefjord og Sandnes vurdert som ikke-strategiske og selskapet, solgte seg ut av disse i 2018.

For å bedre kontroll og kvalitet i selskapets leveranser, yte bedre service, og spare kostnader ble det i 2018 ansatt en egen driftsleder for næringseiendommene. Som følge av dette er forvaltningen av Rådhusgaten 1–3 tatt inn, og tilsvarende planlegges for naboeiendommen Fred. Olsens gt 1. I tillegg er det ansatt regnskapssjef for å fylle konsernets regnskapsfunksjon.

Clemens Eiendom skal være fremtidsrettet og møte markedet med høy kompetanse, endringsvilje og profesjonalitet.

Nye Kirkens hus

På vegne av leietakerne i Rådhusgaten 1–3 (Kirkens hus) har Clemens Eiendom siden sommeren 2017 arbeidet med prosjektet Nye Kirkens Hus. I desember 2018 konkluderte styret i Clemens Eiendom med å forsøke å etablere Nye Kirkens Hus på Oslo Hospital, i Gamlebyen i Oslo. Gjennom 2018 har prosjektet vært presentert for mange kristne organisasjoner, og reaksjonene har vært overveldende positive. I tillegg til dagens leietakere i Kirkens hus er det inngått intensjonsavtaler med interesserte institusjoner som gjør at Nye Kirkens Hus kan romme dobbelt så mange ansatte som Rådhusgaten 1–3.

Clemens Eiendom har sammen med Stiftelsen Oslo Hospital inngått en aksjonæravtale og stiftet selskapet Ekebergveien 1 AS. Selskapet skal forestå utvikling, regulering og bygging av Nye Kirkens Hus. I februar 2019 ble reguleringsprosessen startet opp ved at det ble anmodet om oppstartsmøte for regulering med Plan- og bygningsetaten. Planen er at reguleringsprosessen tar ca. to år, slik at byggingen forhåpentligvis kan starte våren 2021.

Næringseiendom

Clemens Eiendom har ca. 28.000 kvadratmeter under forvaltning og drift. Selskapet eier i tillegg til Kirkens hus i Rådhusgata 1–3 også størstedelen av naboeiendommen Fred. Olsens gate 1 i Oslo, besøkssenteret ved Nidarosdomen i Trondheim og bispedømmekontorene i Fredrikstad, Hamar og Tromsø, samt hotellet Granavolden Gjæstgiveri.

Porteføljen av næringseiendom har hatt en positiv verditviking i 2018. Dette gjelder særlig kontoreiendommene i Oslo.

Granavolden Gjæstgiveri

Belegget på Granavolden har vært økende i 2018, og tilbakemeldingene fra kundene har vært gode. I desember 2018 ble det besluttet at hotellet skulle være vertskap for regjeringsforhandlingene som ble gjennomført i januar 2019.

BYUTVIKLINGS-PROSJEKTER

Bodø

Clemens Eiendom etablerte i 2017 utviklings-selskapet Breivika Utvikling Bodø AS sammen med Hundholmen Utvikling AS og Løvdal Solution AS. Partene skal i felleskap utvikle en ca. 40 mål stor tomt i Bodø

sentrum. Planlegging og reguleringsprosess startet i 2018. Arkitektene i parallelloppdraget leverte endelig forslag i oktober 2018.

Harstad

Clemens Eiendom og Harstad Skipsindustrier har inngått en avtale om å vurdere sentrumsutvikling av en større tomt i Harstad sentrum gjennom selskapet Kaarbo Utvikling AS. Planlegging og reguleringsprosess startet i 2018. Det er fremforhandlet en intensjonsavtale med Nordic Choice Hotels om etablering av hotell med konferansedel.

Alta

I 2017 kjøpte Clemens Eiendom seg opp i Alta Sentrumsutvikling AS gjennom å innlemme Prestegårdsbakken boligområde som ligger på en av Altas mest attraktive tomter i selskapet. Arbeidet med å planlegge utviklingsstrategi for området har startet. Det arbeides for å kunne starte områderegulering.

Kommunen har godkjent rammesøknad for Alta Boligprosjekt. Antatt salgsstart er 2. kvartal 2019. Byggestart for infrastruktur og boligbygging er planlagt høsten 2019,

forutsatt tilfredsstillende salg. Utbyggingsavtale med kommunen er ferdig forhandlet.

BOLIGUTVIKLINGS-PROSJEKTER

Clemens Eiendom har gjennom Ovf tilgang til flere aktuelle tomteområder som er egnet for boligutvikling. I de fleste tilfeller er det større tomter hvor det kan oppføres småhus. Clemens Eiendom vurderer i hvert tilfelle hvor langt i verdikjeden selskapet bør gå.

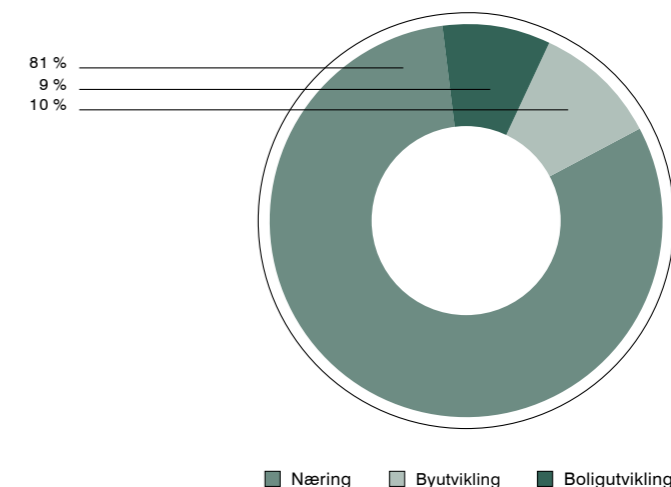
Eidanger, Porsgrunn

Clemens Eiendom har etablert Eidanger Boligutvikling AS sammen med Øygarden Eiendom AS med formål å i felleskap å utvikle en større eiendom avsatt til boligformål på Eidanger i Porsgrunn kommune. Regulering er igangsatt. Det forventes at detaljregulering blir vedtatt i løpet av 2019.

Hof, Holmestrand

Prestegårdshagen i Hof er et større boligprosjekt med ca. 220 småhus. Clemens Eiendom eier 67 prosent av utviklings-selskapet Prestegårdshagen AS. Salgsstart på første salgstrinn ble iverksatt i oktober 2018. Byggestart av de første boligene er planlagt våren 2019.

Porteføljeværdi i Clemens Eiendom

Osstølen, Os

I Os kommune i Hordaland er Clemens Eiendom i ferd med å etablere Osstølen Utbygging AS i samarbeid med Baccus AS og Bjørn Døsen Holding AS. Prosjektet er ferdig regulert og omfatter 116 boliger i hovedsak rekkehus, eneboliger og mindre leiligheter. Området ligger idyllisk til bare fem minutter fra Os sentrum. Første salgstrinn omfatter 31 boenheter. Salgsstart er planlagt våren 2019 og byggestart 3. kvartal 2019.

Tjeldbergvika, Vågan

I Vågan kommune i Lofoten eier Ovf store arealer mellom Svolvær og Kabelvåg.

Clemens Eiendom har gjennomført en mulighetsstudie på et tomteområde på ca. 200 dekar i Tjeldbergvika, hvor det legges til rette for bygging av ca. 240 boliger nær sjøen, i hovedsak småhusbebyggelse. Oppstart regulering er planlagt våren 2019.

Borre, Bakkenteigen, Horten

Bakkenteigen i Horten er et større utbyggingsområde som i kommuneplanen er avsatt til næring og boliger. Ovf er største grunneier i området og har ca. 200 dekar utbyggingsareal. Clemens Eiendom har

gjennomført en mulighetsstudie for boligområdet for å synliggjøre potensialet.

Smedstadtoppen, Elverum

Smedstadtoppen boligområde er et tomteområde på ca. 150 dekar nordøst for Elverum sentrum. Eiendommen er ferdig regulert og utvikles i selskapet Løvbergs-moen Utvikling AS. Selskapet eies av Skattum Eiendom AS, Gaevø AS og Clemens Eiendom med 1/3 hver. Reguleringsplanen legger til rette for bygging av 300–350 boliger.

Prestegårdsskogen, Rakkestad

I Rakkestad kommune utvikles Prestegårdsskogen boligfelt med ca. 124 boligtomter. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Steinar Levernes AS gjennom selskapet Prestegårdsskogen Utvikling AS. Ved utgangen av 2018 er status 99 solgte tomter, og området har blitt svært populært for både selvbyggere og boligentreprenører. Prestegårdsskogen Utvikling AS planlegger 10 boliger for salg i egen regi.

Regnskap

- 64 STYRETS BERETNING
- 71 ÅRSREGNSKAP OPPLYSNINGSVESENETS FOND
- 93 ÅRSREGNSKAP OVF KONSERN
- 105 ÅRSREGNSKAP FORVALTNINGSORGANET FOR OVF
- 109 REVISORS BERETNING

Styrets beretning

Opplysningsvesenets fond (Ovf) er en ren formuesmasse uten egen organisasjon eller ansatte. Fondet er et selvstendig rettssubjekt med stiftelseslignende trekk hvor det mest fremtredende er at grunnkapitalen (i Ovfv benevnt «kapitalfondet») skal bevares. Grunnkapitalen kan ikke røres, og det er kun avkastningen fra formuesmassen som kan brukes. Det er Kongen, representert ved Barne- og likestillingsdepartementet (BLD), som utøver eierrettighetene. Driften av fondet ivaretas av Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond (FOvfv). BLD oppnevner hvert fjerde år styret for FOvfv. Styret for FOvfv utgjør også styret for fondet.

Den viktigste regulatoriske rammen for Ovfv er Grunnlovens § 116. Her fremkommer bl.a. at fondets eiendeler skal holdes adskilt fra statens eiendeler. Fondets virksomhet er ellers regulert i særlov av 1996; Lov om Opplysningsvesenets fond. Utover dette kommer en rekke andre reguleringer som legger rammer for forvaltningen og styringen av fondet og FOvfv.

Departementet har ellers lagt til grunn at anbefalingene utformet av Norsk Utvalg for Eierstyring og Selskapsledelse (NUES) skal følges i forvaltningen og styringen av fondets virksomhet. Ovfv arbeider også innenfor rammen av et regelverk for etisk og samfunnsansvarlig virksomhet som omfatter alle fondets virksomhetsområder, både de kommersielle og de forvaltningsmessige områdene.

Det er prestegårder over hele landet som utgjør fondets historiske grunnkapital.

Eiendommene består av prestegårder, presteboliger, skog og utmark, vassdrag, festetomter og andre tomtearealer, samt næringseiendommer.

Fondets formål er at virksomheten i Ovfv skal komme Den norske kirke til gode.

Fondet har tre hovedoppgaver. Den første er å holde tjenestebolig for prester i Den norske kirke der dette er nødvendig for å kunne rekruttere prester. Den andre hovedoppgaven er å ta vare på kulturhistorisk viktige eiendommer. Den siste hovedoppgaven er å sørge for at fondets grunnkapital bevares, og helst også økes, slik at kjøpekraften kan sikres etter at det er betalt utbytte til Den norske kirke.

Med unntak av skog, tomtefeste og kapitalforvaltning er fondets kommersielle virksomhet for øvrig organisert i egne datterselskaper. Kraftaktivitetene er organisert i Clemens Kraft Holding AS, mens eiendomsutvikling og næringseiendom inngår i Clemens Eiendom AS. Bidraget fra fondets kommersielle virksomheter er avgjørende for at Ovfv skal kunne være i stand til å fylle sine hovedoppgaver.

Opplysningsvesenets fond har forretningsadresse i Oslo.

VIRKSOMHETEN I 2018

Rene forvaltningsoppgaver knyttet til presteboliger, kulturminner, jord- og skogbruk og arealforvaltning utgjør vesentlige deler av Ovfv's virksomhet. Inntjeningen fra tomtefeste, og andre tradisjonelle virksomhetsområder

som landbruk, er imidlertid ikke tilstrekkelige til at Ovfv over tid skal kunne fylle sine oppgaver i henhold til loven. Ovfv har derfor over lang tid bygget opp en egen kapitalforvaltningsvirksomhet. I tillegg til tomtefeste og kapitalforvaltning er det også nødvendig å utvikle nye og lønnsomme kommersielle virksomheter innenfor eiendom og eiendomsutvikling. I tillegg kommer utvikling, bygging og drift av småkraftverk. Utgangspunktet for disse virksomhetene er normalt ressurser på fondets egen grunn.

Eiendom og skogbruk

Eiendoms- og arealforvaltningen i fondet er organisert i en egen avdeling som omfatter tomtefeste, kontraktsforvaltning, skogbruk, bygningsforvaltning, agronomi, ivaretagelse av grunneirollen og salg av eiendom. Presteboligordningen og kulturminneforvaltningen inngår i seksjonen for bygningsforvaltning.

Boplikten ble som kjent opphevet i 2015. Det er imidlertid fortsatt slik at presteboligforvaltningen på flere måter er utfordrende, særlig i forhold til ressursbruken. Kostnadene for presteboligforvaltningen i 2018 er på samme nivå som tidligere. Det samme gjelder husleieinntekter fra boligporteføljen. Arbeidet med avklaring av fondets kulturminneansvar er videreført i 2018, og det er langt på vei avklart hvilke eiendommer som kan eller bør beholdes. Det vil imidlertid fortsatt være slik at fondets økonomi og inntjeningssevne setter noen begrensinger for omfanget av eiendommer som kan beholdes og restaureres som kulturminner. Det er det siste året lagt enda større vekt på å selge boliger som ikke lenger har en funksjon, men tempoet er i stor grad betinget av når dagens beboere velger å flytte og ledetiden på fradeling av bygningsmassen fra hovedeiendommene. Prester som bodde i tjenestebolig på tidspunktet for avvikling av boplikten har rett til å fortsatt bo der med samme husleievilkår som tidligere. Det har i 2018 vært solgt presteboliger i samme omfang som i 2017. Samlet er antallet prestegårder og -boliger redusert med 70 enheter siden opphøret av boplikten, og samlet 94 enheter siden 2014

Aktivitetene innenfor forretningsområdet agronomi har vært stabile i 2018. Antall bruk, inntekter, og kostnader har vært på samme nivå som året før.

Ivaretagelse av grunneirollen utgjør en viktig del av aktivitetene innenfor Eiendomsavdelingen. Som grunneier har Ovfv ansvar for å forvalte og utvikle rundt

900 000 dekar grunn som inngår i fondets hel-eide eiendomsmasse. I tillegg eier fondet i overkant av 400 000 dekar sammen med andre grunneiere. Fondets virksomhet innenfor skog og utmark har i 2018 i stor grad vært uendret. Både avvirket volum og økte tømmerpriser har i 2018 medført at både inntekter og resultat er noe høyere enn foregående år.

Kapitalforvaltning

Ovfv har i sin virksomhet tydelig fokus på samfunnsansvarlig finansforvaltning. ESG (Environmental, Social and Governance) og SRI (Social Responsible Investments) er bærende forutsetninger i Ovfv's investeringsvirksomhet. Fondets retningslinjer for kapitalforvaltning har klare rammer både for hvilke investeringer som ikke er akseptable, og hvilke som skal søkes unngått. Fondet er også medlem av og har en representant i styret i nettverket Church Investors Group (CIG), samt medlem i Norsk Forum for Ansvarlige og Bærekraftige Investeringer (Norsif) og UN Principles for Responsible Investments (UNPRI).

Finansporteføljen er to ganger per år gjenstand for fullstendig gjennomlysning ned på selskapsnivå. Dersom det oppdages uønsket eksponering i selskaper Ovfv ikke ønsker å eie, går fondet i dialog med den aktuelle kapitalforvalteren for å få til ønskede endringer, f.eks. ved at fondet selger sine eierandeler i det eller de selskapene som anses som problematiske. Dersom det over tid ikke oppnås aksept for dette hos forvalter kan det eller de aktuelle fondene bli avhendet. I 2018 var det ingen slike salg.

Kapitalforvaltningen oppnådde i 2018 en markedsavkastning som var litt svakere enn referanseindeksen. For kjerneporteføljen sett under ett var avkastningen minus 1,13 prosent mot referanseindeks minus 0,59 prosent. Innenfor aksjeporteføljen var avkastningen vesentlig bedre enn indeks med en realisert avkastning på minus 1,74 prosent i forhold til indeks på minus 5,24 prosent. Det er mindre-avkastning i obligasjonsporteføljen som medfører at den samlede markedsavkastningen for kjerneporteføljen (aksjer, obligasjoner, pengemarked, eiendom og infrastruktur) sett under ett ble lavere enn referanseindeksen. Rentepapirene ga minus 0,17 prosent i 2018, hvilket er 1,35 prosent svakere enn indeks. Alternative plasseringer ga i 2018 4,15 prosent avkastning for eiendom og 8,40 prosent for infrastruktur.

Det bokførte resultatet for finans (kjerneportefølje og øvrige finansposter) sett under ett utgjorde 53 millioner kroner i 2018 mot 157 millioner kroner i 2017. Det bokførte resultatet i 2017 var i stor grad påvirket av gevinster i sammenheng med nedsalg av fondets eksponering innenfor kraft. Slik sett var 2017 et år med ekstraordinært høyt resultat og derfor ikke representativt i forhold til et normalår.

Clemens Kraft Holding AS

Fondets virksomhet innenfor utbygging og drift av vannkraft er organisert i Clemens Kraft Holding AS. Selskapet befinner seg fortsatt i en oppbyggingsfase preget av høy aktivitet. Utviklingen gjennom 2018 var tilfredsstillende. I tillegg til å prosjektere, bygge og ferdigstille nye kraftverk kjøpte Clemens Kraft Holding AS ved slutten av 2018 seks elvekraftverk fra Sognekraft AS, og hadde ved årsskiftet i alt 34 verk i produksjon. Det forventes høy byggeaktivitet i hele perioden frem mot slutten av 2021.

Clemens Eiendom AS

Clemens Eiendom AS økte i 2018 sin aktivitet innenfor eiendomsutvikling og var ved årets slutt engasjert i ti sentrale utviklingsprosjekter i ulike byer og tettsteder i Norge. Prosjektene spenner fra alt fra langsiktig arealutvikling til rene byggeprosjekter innen både bolig og næring som vil bli realisert når betingelsene er tilstede. Prosjektene har alle det til felles at de i all hovedsak skjer på Ovfv's grunn, og derfor er viktige for å kunne realisere underliggende verdier knyttet til fondets arealer.

Forvaltningen av selskapets næringseiendommer forløp tilfredsstillende både med hensyn til drift og økonomi.

Beleggsprosenten på Granavolden Gjæstgiveri er økende. Driften utviklet seg positivt i 2018 og hotellet har opparbeidet seg en god posisjon i sin del av markedet.

Varig resultatforbedring

Det ble i 2017 iverksatt et prosjekt for å identifisere tiltak for å oppnå varige resultatforbedringer i virksomheten. Med varige resultatforbedringer menes tiltak som bidrar til å øke inntektene og/eller effektivisere virksomheten og redusere kostnadene. På inntektssiden knytter utfordringen seg til at inntektene i stor grad er kontraktsbaserte, og således er vanskelige å påvirke vesentlig på kort sikt. Finansinntektene utgjør normalt

Fondet fikk et resultat på 98,0 millioner kroner i 2018.

98,0

en vesentlig andel av fondets samlede inntekter. Disse inntektene kan svinge kraftig fra år til år. Det er dermed krevende å skape ønsket forutsigbarhet når det gjelder fondets evne til å betale utbytte. Vurderingen er derfor at den målsatte resultatforbedringen på kort og mellomlang sikt må komme fra effektivisering og kostnadsreduksjoner.

Målet med prosjektet er å realisere effektiviseringsgevinster og kostnadsbesparelser, og på sikt å øke inntektene ytterligere. Det ble i 2017 identifisert flere tiltak knyttet både til prosessforbedringer og av organisatorisk art. Potensialet for digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester inngår som en sentral del av prosjektet og omfatter på flere områder også fondets datterselskaper. I dette arbeidet inngår blant annet digitalisering av fondets historiske og andre arkiver, samt ytterligere digitalisering av dialogen med kunder og andre interessenter som henvender seg til fondet. Utviklingen i forbedringsarbeidet er god og i henhold til plan. Flere av de identifiserte forbedringstiltakene ble iverksatt og realisert i 2018, men arbeidet fortsetter i 2019.

ÅRSREGNSKAPET

Resultat

Virksomheten i Ovf ga i 2018 et årsresultat på 98 millioner kroner mot 236 millioner kroner i 2017.

Driftsinntekter

Driftsinntektene utgjorde 216 millioner kroner mot 207 millioner kroner året før.

Salg eiendom

Gevinst fra salg av eiendom utgjorde 99 millioner kroner mot 177 millioner kroner i 2017. Av samlet gevinst i 2018 utgjorde innløsning av festetomter 39 millioner kroner, mens resterende var knyttet til annet arealsalg og salg av presteboliger. Driftskostnader

Driftskostnader og tilskudd til fondets formål utgjorde tilsammen 270 millioner

kroner i 2018 mot 306 millioner kroner året før. Drift og vedlikehold av fondets eiendommer beløp seg i 2018 til 77 millioner kroner. Dette er 7 millioner mer enn i 2017. Driftskostnader for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond utgjorde 82 millioner kroner mot 88 millioner kroner i 2017. Det arbeides kontinuerlig med ulike tiltak for å redusere kostnadene og effektivisere virksomheten ytterligere. Det vises her til omtalen av prosjektet som omhandler varig resultatforbedring.

Finansposter

Netto finansresultat for 2018 utgjorde 53 millioner kroner mot 157 millioner kroner i 2017. Fondets finansportefølge bidro med 29 millioner kroner, mens øvrige finansposter utgjorde 24 millioner kroner.

Disponering av årets resultat

Regelverket for fondet tilsier at alle gevinster fra salg av eiendom skal tilføres kapitalfondet. Dette følger av § 5 i Lov om Opplysningsvesenets fond.

Styret foreslår følgende disponering av resultatet for 2018:

	<i>Tall i mill. kroner</i>
Årsresultat	98,0
- Avsetning av netto salgsinntekt eiendom til kapitalfondet	91,7
- Til disposisjonsfondet	6,3
Sum disponert og overført til fondets egenkapital	98,0

Med foreslåtte avsetning til disposisjonsfondet vil den frie egenkapitalen utgjøre 165 millioner kroner ved utgangen av 2018, hvilket er knapt 6 millioner kroner mer enn ved utgangen av foregående år. Ytterligere styrking av fondets frie egenkapital er fortsatt helt nødvendig for å gjøre Ovf bedre rustet til å håndtere fremtidige svingninger i finansmarkedene eller andre forhold som kan påvirke inntjeningen negativt. Det er derfor et mål at disposisjonsfondet øker også i årene som kommer.

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond

Forvaltningsorganets regnskap, som inngår i fondets driftskostnader, følger i hovedsak kontant-prinsippet. For 2018 utgjorde netto kostnader 82 millioner kroner mot 88 millioner kroner i 2017. Av dette utgjør lønns- og personalerelaterte kostnader 66 millioner kroner, mens øvrige kostnader utgjør 16 millioner kroner. Salg av tjenester til datterselskap utgjorde 4 millioner kroner.

Midler til kirkelige formål

Avkastning fra Ovf skal komme Den norske kirke til gode. Tilskudd og utbytte gis både rent finansielt og gjennom bolighold for prester i Den norske kirke, og fremkommer som kostnader i fondets regnskaper. Fondet yter også tjenester av ulik art hvor mottaker ikke betaler markedsmessig eller kostnadsdekkende vederlag.

Fondet brukte i 2018 netto 51 millioner kroner på forvaltning av presteboligene. Beløpet består av drifts-, vedlikeholds- og oppgraderingskostnader justert for husleieinntekter.

Verdien av gunstigere lånevilkår enn markedsrente er for 2018 beregnet til 1,4 millioner kroner.

Finansielle ytelser til kirkelige formål beløper seg til 48 millioner kroner i 2018 mot 84 millioner kroner i 2017. De finansielle ytelsene består av tilskudd til kirkelige formål, tilskudd til kommunale presteboliger og tilskudd til IKT i Den norske Kirke. Samlet ytelse til kirkelige formål beløper seg til 101 millioner kroner i 2018 mot 136 millioner kroner i 2017.

SAMFUNNSANSVAR

Ovf legger vekt på å drive sin virksomhet i overenstemmelse med prinsippene for ansvarlig, etisk og sunn forvaltningspraksis og god forretningsskikk. I forhold til fondets rolle i skjæringspunktet mellom forvaltning, forretning, samfunn og kirke er det av særlig betydning at Ovf utøver sin virksomhet på en samfunnsansvarlig måte. Fondet driver blant

annet omfattende kulturminneforvaltning. Svært mange av fondets bygninger og anlegg har stor kulturhistorisk betydning.

ARBEIDSMILJØ

Arbeidsmiljøet i virksomheten er godt. Som IA-bedrift har Ovf en aktiv livsfasepolitikk. Det arbeides aktivt med å forebygge arbeidsrelatert sykefravær. Det samlede sykefraværet i Ovf-konsernet var i 2018 4,5=prosent. Av dette utgjorde det legemeldte fraværet i 2018 4,0 prosent. Sykefraværet i Forvaltningsorganet var i 2018 7,3 prosent mot 4,0 prosent året før. Egenmeldt sykefravær i Forvaltningsorganet var på 1,1 prosent, mens det legemeldte sykefraværet var på 6,2 prosent.

Det er et mål for IA-arbeidet i Ovf at sykefraværet ikke skal overstige 4 prosent. Ovf har dessverre opplevet flere og langvarige sykdomstilfeller blant sine ansatte i 2018 som har resultert i økt sykefravær. Som nevnt har fondet også arbeidet med et effektiviseringsprosjekt gjennom hele året. Dette har medført en del endringer for mange ansatte, og kan derfor også ha hatt en viss innvirkning på sykefraværet. Sykefraværet vil i innværende år, som i 2018, være et område som vies særlig oppmerksomhet. Det har ikke forekommet eller blitt rapportert om alvorlige arbeidsuhell i løpet av året.

Inkluderingsdugnad

Ovf ønsker å bidra til å nå målene for regjeringens arbeid med inkluderingsdugnad. Det er ikke foretatt nyansettelser i faste stillinger etter 1. juli 2018. Ved rekruttering har fondet imidlertid rutiner for å fange opp søkere med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en.

HMS

Ovfs HMS-arbeid er en integrert del av den daglige driften. Fondet har god oversikt over og oppfølging av sykefravær, mertid, overtid og ferie. Det rapporteres fast på avvik. Ovf har et godt samarbeid med bedriftshelse-tjenesten som bistår i årlige vernerunder,

AMU-møter og etter behov. Fondet arbeider systematisk etter HMS handlingsplaner og oppfyller kravene i henhold til Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).

YTRE MILJØ

Ovf har de siste årene utarbeidet klima-regnskap for egen virksomhet. Det samlede karbonavtrykket for fondets virksomheter er lavt.

Det meste av fondets virksomhet og datterselskaper har ikke negativ innvirkning på det ytre miljø. Virksomheten legger vekt på å vise aktsomhet ved forvaltning og utvikling av fondets skoger og øvrige areal. Den årlige tilveksten i fondets skoger binder CO₂ tilsvarende årlig utslipp fra rundt 50.000 biler. Fondets ferdigstilte småkraftverk har i dag en samlet produksjonskapasitet tilsvarende strømforbruket til ca. 22.500 eneboliger. Dette vil øke ytterligere etter hvert som nye kraftverk settes i drift.

Arbeidet med miljøtiltak på prestegårdene er videreført i 2018. Et viktig tiltak er å erstatte oljefyring med jordvarme. Videre vil nedgravde installasjoner for oljefyring bli fjernet. Gjennom forvaltning og investeringer ønsker Ovf dessuten til å bidra til mer bærekraftig utvikling og renere miljø.

LIKESTILLING OG ANSATTEREPRESENTASJON

Det var i 2018 en kvinneandel på 53,7 prosent totalt i virksomheten. Blant lederstillingene er det en kvinneandel på 46,2 prosent. 60 prosent av den øverste ledelsen er kvinner. Fondets styre består av fem personer, hvorav av tre menn og to kvinner. I tillegg kommer de ansattes representant som for tiden er en mann.

Det legges vekt på likestilling ved rekruttering og avlønning av ledere og medarbeidere i Ovf. Det er ikke funnet indikasjoner på systematisk forskjellsbehandling mellom kjønn ved lønnsfastsettelse eller lønnsutvikling. Fondets

lønnspolitikk ivaretar lovens formål om likestilling uavhengig av kjønn.

Ovf diskriminerer ikke mennesker på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion eller livssyn, eller på bakgrunn av nedsatt funksjonsevne. Av personvern hensyn er det ikke utarbeidet en tilstandsrapport på områdene etnisitet, religion, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering. Ovf er opptatt av å ivareta sin aktivitetsplikt på områdene og har gode rutiner ved rekruttering.

EIERSTYRING OG STYRING AV RISIKO

Fondet og dets datterselskaper driver vesentlige deler av sin virksomhet innenfor områder som er eksponert for eksterne faktorer som i stor grad kan påvirke driften og de økonomiske resultatene. Utsiktene for næringslivet og finansmarkedene i Norge og internasjonalt har stor betydning for fondets økonomiske resultater. Fondets inntekter er påvirket av svingninger i blant annet kraft-, finans-, eiendoms- og tømmermarkedene. Det er derfor viktig for fondet å spre sine virksomheter på en måte som samlet sett gir Ovf en moderat risikoprofil.

Risikobildet er sammensatt. Overordnet er fondet eksponert for risiko av strategisk, operasjonell og finansiell art.

Det er risiko knyttet til hvor stor andel av investeringskapitalen som plasseres i de ulike markedene og virksomhetsområdene. Innenfor det enkelte marked (finans, kraft, eiendom m.v.) finnes det både konsentrasjons- og diversifiseringsrisiko. For eiendoms- og kraftmarkedet er det særlig utbyggingsfasen som vil være beheftet med risiko. Denne risikoen kan i stor grad kontrolleres. Tidspunkt for utbygging og markedssituasjonen vil normalt ha størst betydning for utfall av prosjektene og hvilken avkastning som kan realiseres.

Aksjemarkedet falt betydelig i siste kvartal i 2018, men har hentet seg inn igjen så langt i 2019. Etter en lang oppgangsperiode siden finanskrisen i 2008 er det grunn til å være forberedt på at dette ikke nødvendigvis

fortsetter uavbrutt, og at man i de nærmeste årene må være forberedt på større svingninger i markedene – slik utviklingen i fjerde kvartal i 2018 og første kvartal i 2019 har vist. Markedet forventer stigende renter i årene som kommer selv om det ser ut til å ta lenger tid enn tidligere antatt. Renteøkning kan innebære utfordringer for flere av fondets forretningsområder, men kan også gi økte inntekter.

Med bakgrunn i Hovedinstruksens bestemmelser for fondet har styret tidligere vedtatt særskilt instruks for eierstyring og selskapsledelse. Instruksen gir rammer for etablering og styring av datterselskaper og selskaper kontrollert av Ovf. Datterselskaper skal innrette seg etter de styringsmessige forhold som følger av fondets oppgaver og tilknytning til Den norske kirke, og de forhold som fastsettes av fondet selv, hensyntatt aksjelovens vern om minoritetsinteresser. Videre følger det av instruksen at alle datterselskaper skal omfattes av fondets helhetlige strategi-, risiko- og porteføljestyling.

Ovf er avhengig av riktig kompetanse for å lykkes med sin satsing innenfor de forskjellige forretnings- og forvaltningsområdene, enten dette gjøres med egne ansatte eller gjennom eksterne samarbeidspartnere. Ovf har også i 2018 lagt vekt på å styrke kompetansen, bl.a. ved nyrekruttering og valg av riktige samarbeidspartnere.

Ovf opererer innenfor en rekke forskjellige forretningsområder, både som en kommersiell aktør og i form av ren forvaltningsvirksomhet. God virksomhetsstyring (mål, strategi og risikostyring) er derfor viktig for å sikre riktig prioritering og fokus. For å synliggjøre og kontrollere risiko knyttet til etterlevelse sørger fondets complianceavdeling for at styret gjennom året har mottar rapporter om organisasjonens etterlevelse av retningslinjer for virksomheten. På linje med foregående år har det også i 2018 vært arbeidet for ytterligere å redusere risiko relatert til etterlevelse av lover, forskrifter, instruksjoner og interne retningslinjer.

Det er styrets oppfatning at det er god risikostyring og kontroll i virksomheten.

UTSIKTENE

Det var ved inngangen til 2019 betydelig uro i finansmarkedene. I første kvartal 2019 har aksjemarkedene hentet inn nedgangen i fjerde kvartal 2018. Veien videre er imidlertid usikker, og utviklingen fremover vil i stor grad bli påvirket av makromessige og geopolitiske forhold.

Utfallet av blant annet forhandlingene mellom Kina og USA når det gjelder toll og handel, Brexit, BNP-vekst i modne økonomier og «emerging markets» vil være av stor betydning.

Aksjemarkedene både i Norge og internasjonalt er gjennomgående høyt priset. Det er tegn til noe svakere økonomisk vekst på flere områder. Det er derfor økende usikkerhet til om selskapenes inntjeningsvekst fremover er tilstrekkelig til å opprettholde prisingen i aksjemarkedet. Det forventes stigende renter i flere økonomier. Økt rentenivå både i og utenfor USA kan i et lengre perspektiv tolkes som en normalisering av situasjonen etter finanskrisen i 2008.

En mulig renteøkning påvirker fondets obligasjonsportefølje på flere måter. Alt annet likt vil kursene på obligasjonene falle, samtidig som den løpende avkastningen øker. Fondet har søkt å tilpasse seg forventet renteøkning ved å ta ned rentefølsomheten (durasjonen) i obligasjonsporteføljen.

Markedsutsiktene for småkraft er gode, og interessen for å investere i slik virksomhet er økende, ikke minst fra utenlandske aktører. Kraftprisene utvikler seg positivt og ligger på et høyere nivå enn tidligere forventet. Clemens Kraft har over tid bygget opp en betydelig portefølje av kraftverk i drift gjennom utbygging i egen regi og ved kjøp av porteføljer. Ved årsskiftet hadde selskapet 34 produserende enheter. Selskapet har også mange prosjekter som under planlegging og bygging. Basert på de foreliggende planene skal utbyggingene være gjennomført ved utløpet av 2021. Først på dette tidspunktet vil

kraftvirksomheten være fullt eksponert for utviklingen i kraft- og sertifikatpriser.

Clemens Eiendom påvirkes av prisutviklingen for den type eiendom som utvikles. Det er usikkerhet knyttet til den fremtidige prisutviklingen i boligmarkedet, noe som stiller store krav til kostnadseffektiv prosjektering og utbygging. Økt rentenivå kan isolert sett være negativt for prisingen av næringseiendom. På den andre siden ventes det ytterligere vekst i leieprisene i sentrale strøk som vil bidra til økt verdiutvikling på næringseiendommene.

Også etter bortfallet av boplikt for prestene skal fondet i henhold til fastsatte kriterier sørge for boliger til prestene der kirken trenger det. Ovf må derfor også fremover påregne vesentlige forpliktelser av økonomisk, finansiell og operasjonell karakter knyttet til boligordningen. Fondet vil også fortsette arbeidet med å tilpasse omfanget av den lovpålagte kulturminneforvaltningen knyttet til prestegårdene til fondets økonomi. Både fordi salg av ledige presteboliger i mange tilfeller er komplisert og tar lang tid, og fordi salgssommene ikke kan benyttes til drift, er det ikke mulig å raskt frigjøre midler til andre og nye formål.

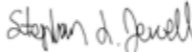
Regjeringen har varslet at den vil legge frem en Stortingsmelding om finansiering av tros- og livssynssamfunnene i Norge, og at det i den forbindelse også vil bli utarbeidet og lagt frem en Stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond.

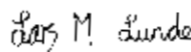
Situasjonen og utfordringsbildet stiller store krav til god planlegging, og effektiv drift og forvaltning innenfor alle de områdene hvor fondet har sin virksomhet. Det er kun gjennom riktig tilgang på kompetanse og ressurser, god organisering, drift og utvikling at fondet vil være i stand til å ivareta og utvikle verdiene i overensstemmelse med sitt mandat og sin oppgave.

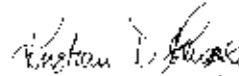
FORTSATT DRIFT

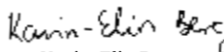
I henhold til regnskapslovens krav bekrefter styret at grunnlaget for fortsatt drift er tilstede. Årsregnskapet for 2018 er utarbeidet i samsvar med dette.

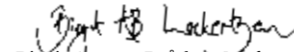
Oslo,
29. april 2019

Stephan L. Jervell
Styreleder

Lars Marin Lunde
Nestlede

Kristian Dahlberg Hauge
Styremedlem

Karin-Elin Berg
Styremedlem

Birgit Agnete Bråthen-Lockertsen
Styremedlem

Ole Spærre
Ansattes representant for
Forvaltningsorganet

Ole-Wilhelm Meyer
Direktør

Årsregnskap

Opplysningsvesenets fond

INNHold

REGNSKAP

Resultatregnskap	72
Balanse	73
Kontantstrøm	75
Regnskapsprinsipper	76

NOTER

Note 1	Gevinst ved salg av eiendom	79
Note 2	Driftsinntekt	79
Note 3	Annen driftsinntekt	79
Note 4	Driftsinntekter og resultat for forretningsområdene	80
Note 5	Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	80
Note 6	Refusjon Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	81
Note 7	Driftskostnad	81
Note 8	Tilskuddskostnad til kirkelige formål	81
Note 9	Revisjonskostnader	82
Note 10	Konserninvesteringer	82
Note 11	Konsernmellomværende	83
Note 12	Utlån til kirkelige formål	84
Note 13	Kundefordringer	84
Note 14	Andre fordringer	84
Note 15	Verdipapirer	85
Note 16	Gevinster og tap verdipapirer	88
Note 17	Egenkapital	90
Note 18	Skogavgiftsfond	90
Note 19	Garantiforpliktelse	90
Note 20	Rentebærende gjeld kredittinstitusjoner	91
Note 21	Annen kortsiktig gjeld	91
Note 22	Garantier og sikkerhetsstillelser	91

Resultatregnskap

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
Gevinst ved salg av eiendom	1	99 237	176 896	124 319
Driftsinntekt	2	206 051	197 893	173 281
Annen driftsinntekt	3	10 034	8 813	14 194
Sum inntekter	4	315 321	383 602	311 794
Avskrivning varige driftsmidler	5	-17 331	-18 301	-17 829
Nedskrivning varige driftsmidler	5	-5 174	-9 594	-11 834
Refusjon Forvaltningsorganet	6	-82 216	-87 880	-82 675
Driftskostnad	7,9	-117 541	-105 980	-111 079
Sum driftskostnader		-222 262	-221 755	-223 417
Tilskudd kirkelige formål	8	-48 048	-83 747	-50 861
Driftsresultat etter tilskudd		45 012	78 101	37 516
Driftsresultat ekskl. gevinst ved salg av eiendom		-54 224	-98 795	-86 803
Inntekt på investering i datterselskap		11 450	65 914	740
Renteinntekt		12 324	18 082	15 225
Finansinntekter og utbytte verdipapirer	16	22 577	23 906	30 334
Gevinster og tap verdipapirer	16	-5 488	25 018	40 264
Nedskrivning av investering i døtre		-	-	-532
Nedskrivn.(-)/rev. nedskr. av andre finansielle omløpsmidler	16	7 004	26 048	-6 052
Annen finansinntekt-/kostnad		5 072	-1 539	-3 109
Netto finansinntekter		52 938	157 429	76 869
Årsresultat	4	97 950	235 529	114 385
<i>Disponering av årsresultat til egenkapital:</i>				
Avsetning av netto salgsinntekt eiendom til kapitalfondet	17	91 652	170 516	116 414
Til/fra disposisjonsfondet	17	6 299	65 013	-2 029
Sum disponert og overført		97 950	235 529	114 385

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
ANLEGGSMIDLER				
<i>Immaterielle eiendeler</i>				
Melkekvoter	5	738	738	738
Fallrettigheter	5	2 087	2 087	2 087
Sum immaterielle eiendeler		2 825	2 825	2 825
<i>Varige driftsmidler</i>				
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	5	667 398	669 915	690 210
Maskiner og inventar	5	519	618	719
IT-utstyr	5	269	588	1 760
Sum varige driftsmidler		668 186	671 121	692 690
Sum immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		671 011	673 945	695 514
<i>Finansielle anleggsmidler</i>				
Investering i datterselskap og andre selskap i konsernet	10	708 126	493 408	642 554
Lån til datterselskap	11	176 771	123 364	292 858
Lån til andre selskap i konsernet	11	77 680	374 004	176 526
Utlån kirkelige formål	12	90 337	104 797	75 845
Sum finansielle anleggsmidler		1 052 914	1 095 573	1 187 785
Sum anleggsmidler		1 723 925	1 769 519	1 883 299
OMLØPSMIDLER				
<i>Fordringer</i>				
Kundefordringer	13	26 830	86 701	38 478
Mellomværende datterselskap	11	246	26 609	9 753
Andre fordringer	14	12 280	3 440	9 665
Sum fordringer		39 357	116 750	57 896
<i>Investeringer</i>				
Aksjer	15,16	804 214	808 962	660 067
Eiendomsandeler	15,16	175 316	93 758	62 048
Rentepapirer og obligasjoner	15,16	1 274 093	1 323 720	1 037 294
Andre finansielle instrumenter	15,16	42 585	6	6
Verdiregulering av verdipapirer	15,16	-35 728	-42 732	-68 780
Sum investeringer	15,16	2 260 481	2 183 714	1 690 635
Bankinnskudd		-	19 683	122 910
Sum omløpsmidler		2 299 837	2 320 147	1 871 441
Sum eiendeler		4 023 762	4 089 666	3 754 740

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
EGENKAPITAL				
Kapitalfond	17	3 726 651	3 634 999	3 464 482
Disposisjonsfond	17	165 385	159 086	94 073
Sum egenkapital		3 892 036	3 794 085	3 558 555
AVSETNING FOR FORPLIKTELSE				
Skogfond	18	9 908	8 571	9 617
Avsetning for garantiforpliktelse	19	3 800	5 000	-
Sum avsetning for forpliktelser		13 708	13 571	9 617
LANGSIKTIG GJELD				
Lån fra kredittinstitusjoner	20	-	198 879	144 073
Sum Langsiktig gjeld		-	198 879	144 073
KORTSIKTIG GJELD				
Leverandørgjeld		23 790	18 899	22 156
Skyldig offentlige avgifter		2 038	1 686	2 188
Trekkefasilitet bank	20	47 445	-	-
Annen avsetning for forpliktelser		-	-	436
Kortsiktig gjeld datterselskap	11	1 034	-16	2 050
Annen kortsiktig gjeld	21	43 713	62 562	15 663
Sum kortsiktig gjeld		118 019	83 131	42 494
Sum gjeld og forpliktelser		131 728	295 582	196 184
Sum gjeld og egenkapital		4 023 762	4 089 666	3 754 740
Garantier og andre forpliktelser	22	54 083	254 726	254 422

Oslo,
29. april 2019Stephan L. Jervell
StyrelederLars Marin Lunde
NestlederKristian Dahlberg Håuge
StyremedlemKarin-Elin Berg
StyremedlemBirgit Agnete Bråthen Lockertsen
StyremedlemOle-Wilhelm Meyer
Direktør

Kontantstrøm

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
<i>Indirekte modell</i>			
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Årsresultat	97 950	235 529	114 385
Gevinst ved salg eiendom	-99 237	-176 896	-124 319
Netto finansresultat	-52 938	-157 429	-76 869
Ordinære avskrivninger	17 331	18 301	17 829
Nedskrivning anleggsmidler	5 174	9 594	11 834
Endring i kundefordringer	59 871	-48 223	-21 141
Endring i leverandørgjeld	4 891	-3 257	-562
Endring i andre tidsavgrensingsposter	17 523	-12 698	-4 777
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	50 565	-135 078	-83 620
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Innbetalinger ved salg av eiendom	129 234	207 596	171 069
Netto finansresultat	52 938	157 429	76 869
Endring i anleggsmidler	-49 568	-37 026	-54 697
Endring i investering i ds og andre selskaper i konsernet	-214 719	149 147	552
Endring i finansielle investeringer	-69 762	-467 031	-125 384
Verdiregulering verdipapirer	-7 004	-26 048	6 052
Endring i andre investeringer	257 378	-56 936	-31 897
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	98 496	-72 869	42 564
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Årets endring langsiktig gjeld	-198 879	54 806	-28 917
Årets endring kortsiktig gjeld	28 797	50 961	6 468
Årets endring skogfond	1 337	-1 046	1 111
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-168 745	104 721	-21 338
Netto korrigeringer fra tidligere års feilføringer mot EK			
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-19 683	-103 227	-62 394
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 01.01.	19 683	122 910	185 304
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 31.12.	-	19 683	122 910

Regnskapsprinsipper

GENERELT: Opplysningsvesenets fond har sitt grunnlag i Grunnlovens § 106. Fondet er et eget rettssubjekt som er regulert ved «Lov om opplysningsvesenets fond» av 7. juni 1996. Det er regjeringen (Kongen) som fastsetter vedtektene, oppnevner styret og gir instruks til styret. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål og retningslinjer. Styret har ansvaret for en tilfredsstillende organisering og forvaltning av selskapet og skal bl.a. påse at registrering og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Opplysningsvesenets fond er et skattefritt rettssubjekt (statlig innretning eller fond), jfr. skatteloven § 2–30 første ledd bokstav b.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til regnskapsloven av 1998. Regnskapet er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder og i henhold til god regnskapsskikk.

KONSOLIDERING: Konsernregnskapet inkluderer Opplysningsvesenets fond og selskaper som Opplysningsvesenets fond har bestemmende innflytelse over. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet, og konsernet er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital. Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapet følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved regnskapsføring av virksomhetssammenslutninger. Selskaper som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er enheter hvor konsernet har betydelig (men ikke bestemmende) innflytelse, over den finansielle og operasjonelle styringen (normalt ved eierandel på mellom 20 % og 50 %). Konsernregnskapet inkluderer konsernets andel av resultat fra tilknyttede selskaper regnskapsført etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører.

Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap regnskapsføres ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Regnskapet for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond følger et modifisert kontantprinsipp, og fondet refunderer de kostnader som er bokført i forvaltningsorganets regnskap.

INNTEKTER: Inntekter ved salg av eiendom bokføres på tidspunktet for inngåelse av kontrakt. Andre inntekter resultatføres etter hvert som tjenestene leveres eller levering av vare har funnet sted og det vesentligste av risiko og avkastning er overført. Driftsinntekt er klassifiserte inntekter som ikke anses å være av midlertidig karakter og som er regulert i avtaler og kontrakter. Annen driftsinntekt omfatter inntekter av forbigående eller midlertidig art hvor det ikke foreligger et avtalemessig grunnlag for inntekten.

PERIODISERINGS- OG VURDERINGSPRINSIPPER: Regnskapet bygger i samsvar med god regnskapsskikk på transaksjons-, opptjenings-, sammenstillings- og kongruensprinsippene. Ved usikkerhet anvendes beste estimat.

KLASSIFISERING AV EIENDELER OG GJELD: Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler. Tilsvarende regler er benyttet for klassifisering av langsiktig og kortsiktig gjeld.

SKATT: Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt knyttet til virksomheter som er skattepliktig i konsernet. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt er beregnet med Skattesats på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli utnyttet.

Betalbar skatt og utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til poster fort direkte mot egenkapitalen.

VARIGE DRIFTSMIDLER: Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært over driftsmidlets forventede levetid. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, fratrukket av- og nedskrivninger.

Fondet har inntil år 2001 ikke aktivert investeringer og påkostninger. Eiendommer ervervet før utløpet av år 2000 er bokført samlet med kroner 1 000. Etter år 2001 har påkostninger og store vedlikeholdskostnader blitt aktivert og avskrevet lineært etter forventet økonomisk levetid.

IMMATERIELLE EIENDELER OG GOODWILL: Immaterielle eiendeler som konsesjoner og goodwill balanseføres og avskrives lineært over forventet økonomisk levetid. Immaterielle eiendeler vurderes til anskaffelseskost, fratrukket av- og nedskrivninger.

OMLØPSMIDLER: Omløpsmidler er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

FORDRINGER: Kundefordringer og andre fordringer er vurdert til pålydende etter fradrag av avsetninger til dekning av påregnelige tap. Konstaterte tap kostnadsføres.

VAREBEHOLDNINGER: Varelager regnskapsføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgspris. Netto salgspris er estimert salgspris ved ordinær drift etter fradrag for beregnede nødvendige utgifter for gjennomføring av salget. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av FIFO metoden og inkluderer utgifter påløpt ved anskaffelse av varene og kostnader for å bringe varene til nåværende tilstand og plassering

GJELD: Gjeld balanseføres til nominelle beløp.

DATTERSELSKAP: Datterselskap vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger fra datterselskap er inntektsført samme år som det er avsatt i givers regnskap. Overstiger utbyttet / konsernbidraget andel av opptjent resultat etter anskaffelsestidspunktet, representerer den overskytende del tilbakebetaling av investert kapital, og utdelingene er fratrukket investeringens verdi i balansen til morselskapet.

TILKNYTTETE SELSKAP OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET: Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse eller felles kontroll oppnås og inntil slik innflytelse opphører. Ved anskaffelse vurderes tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Konsernets andel av resultatet i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter tillegges den balanseførte verdien av enhetene, mens konsernets andel av resultatet regnskapsføres i konsernets resultat. Goodwill og merverdier relatert til det tilknyttede selskapet og felleskontrollerte virksomheten blir inkludert i balanseført verdi av investeringen, og avskrives lineært over økonomisk levetid. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Konsernets resultatandel fra investeringer i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet, er presentert på egne linjer i resultatregnskapet. Endringer i andre inntekter og kostnader i disse investeringene er inkludert i konsernets andre inntekter og kostnader. Tilsvarende konsernets andel av føring direkte mot egenkapital i underliggende investering, presenteres i konsernets egenkapitaloppstilling. Urealisert gevinst knyttet til transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er eliminert med konsernets andel i virksomheten.

Normalt føres datterselskaper, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper som anleggsmidler.

BRUK AV ESTIMATER: Bruk av estimater og forutsetninger som påvirker resultatregnskapet og verdsettelsen av eiendeler og gjeld, usikre eiendeler og forpliktelser på balansedagen gjøres i henhold til god regnskapsskikk.

FINANSIELLE INVESTERINGER: Finansinvesteringer vurderes etter porteføljeprinsippet. De fleste egenkapital- og fordringsinstrumenter vurderes etter laveste verdis prinsipp etter regnskapslovens § 5-2. Børsnoterte aksjer regnskapsføres til balansedagens kurs dersom denne er lavere enn kostpris, jfr. Norsk Regnskapsstandard 18 om finansielle eiendeler og forpliktelser (NRS 18) nr. II. Dette gjelder uavhengig av om aksjene er klassifisert som omløpsmidler eller anleggsmidler. Fordringer, utlån, obligasjoner og lignende fordringsinstrumenter vurderes som omløpsmidler etter regnskapsloven § 5-2. Der et fordringsinstrument er kjøpt for å holde til forfall anleggsføres instrumentet etter regnskapsloven § 5-3. Ved tilordning av anskaffelseskost velges gjennomsnittlig anskaffelseskost etter regnskapslovens § 5-5 og NRS 18 nr. 16. Rentebærende investeringer behandles etter «opptjent rente prinsippet», dvs. at både avtalt rente (kupong) og over/underkurs periodiseres.

Derivater med finansielt oppgjør, som ikke er sikringsinstrumenter og som oppfyller kriteriene i regnskapslovens § 5-8, føres til virkelig verdi. Det samme gjelder verdipapirer som er i en handelsportefølje og som ellers oppfyller regnskapslovens § 5-8. Fondet har normalt slike instrumenter i begrenset omfang.

Der en delportefølje har lavere verdi enn valutajustert anskaffelseskost, blir denne ført til virkelig verdi. Reversering av virkelig verdi tilbake til anskaffelseskost gjøres når det ikke lenger er grunnlag for nedskrivningen. Balanseposter nedskrives i samsvar med regnskapsloven § 5-2 og 5-3, og verdien omregnes ihht. valutakurs på måletidspunktet. For børsnoterte instrumenter eller instrumenter med gode prisopplysninger brukes verdien så nær balansedagen som mulig. For instrumenter med sjeldnere eller mindre gode prisopplysninger brukes av praktiske grunner prisopplysninger som er gjort før balansedagen, jfr. Norsk regnskaps Standard om Transaksjoner og regnskap i utenlands valuta – des. 2012 (NRS 20) nr. 16. Dette gjelder særlig for private equity, hedgefond og uotert eiendom. Ved nedskrivning valutajusteres anskaffelseskost for å reflektere valutasielingen.

Fondet har delt opp finansporteføljen i to deler. Kjerneporteføljen, som består av likvide verdipapirer, slik som aksjer og rentepapirer. Avviklingsporteføljen som består av private equity, eiendom, infrastruktur, skog og andre illikvide finansielle investeringer. Disse porteføljene vurderes hver for seg for eventuell nedskrivning.

Finansielle instrumenter føres ut av balansen når de bortfaller eller når det foreligger en transaksjon eller annet forhold hvor den vesentligste av risiko er overført til en annen part, jfr. NRS 18 nr. 18. Betingede fordringer bokføres til kroner 0.

VALUTA: Enkeltransaksjoner i løpet av året blir omregnet etter dagskursen på transaksjonstidspunktet, jfr. NRS 20 punkt 13. Det gjøres ikke tilnærming etter NRS 20 nr. 14. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til valutakursen på balansedagen, jfr. NRS 20 nr 15. Valutakursdifferanser resultatføres i den periode de oppstår og klassifiseres som finansinntekt eller -kostnad, jfr. NRS 20 nr. 17.

VALUTASIKRING: Fondet valutasiaker deler av den globale aksjporteføljen, og sikringen er en integrert del av løpende styring av porteføljen. Valutakontraktene verdsettes til virkelig verdi. Valutasikringen føres etter NRS 18 nr. A14 om verdisikring. Sikringsinstrumentene vurderes til virkelig verdi, og verdien av valutakontraktene inngår som en del av porteføljeværdsettelsen, etter porteføljeprinsippet. Verdiendringen på sikringsinstrumentet resultatføres ved rullering.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING: Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

Fondet har ingen ansatte.

Riksrevisjonen er revisor. Det utbetales ikke revisjonshonorar.

Noter

NOTE 1

GEVINST VED SALG AV EIENDOM

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Salg av jordbruk	1 101	3 483	4 218
Salg av festetomter og nye arealer	45 474	113 754	70 029
Salg av arealer for eiendomsutvikling	10 013	7 319	19 566
Salg av presteboliger	45 249	54 373	32 763
Direkte salgskostnader	-2 600	-2 033	-2 256
Sum salg eiendommer	99 237	176 896	124 319

NOTE 2

DRIFTSINNTTEKT

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Husleieinntekter	23 915	23 408	20 311
Inntekter fra festekontrakter	128 368	129 304	107 689
Inntekter fra avvirkning og øvrige utmarksinntekter	42 732	34 249	34 684
Forpaktings- og jordleieinntekter	8 246	8 130	8 145
Inntekter fra grus og mineraler	2 791	2 803	2 451
Sum driftsinntekt	206 051	197 893	173 281

NOTE 3

ANNEN DRIFTSINNTTEKT

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Administrasjonsvederlag	2 786	3 344	3 376
Andre leieinntekter	4 349	2 243	2 036
Falleieinntekter og vassdragserstatninger	2 440	1 083	2 794
Andre inntekter	459	2 143	5 988
Sum annen driftsinntekt	10 034	8 813	14 194

NOTE 4

DRIFTSINNTEKTER OG RESULTAT FOR FORRETNINGSOMRÅDENE

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
<i>Driftsinntekter fordelt på forretningsområder</i>			
Tomtefeste	135 501	135 215	113 324
Bygningsforvaltning	26 121	26 052	26 397
Agronomi og skogbruk	51 822	43 392	42 952
Eiendomssalg*	99 245	177 136	124 521
Diverse	2 632	1 808	4 601
Sum driftsinntekter	315 321	383 602	311 794
<i>Resultat fordelt på forretningsområder</i>			
Tomtefeste	71 103	71 889	56 561
Bygningsforvaltning	-75 234	-78 979	-73 224
Agronomi og skogbruk	12 894	9 682	7 026
Eiendomssalg	94 058	170 645	119 428
Kapitalforvaltning	17 249	70 052	59 771
Diverse**	25 928	75 789	-4 317
Sum resultat	145 998	319 078	165 245
Tilskudd til kirkelige formål	-48 048	-83 747	-50 861
Resultat etter tilskudd	97 950	235 329	114 385

* Eiendomssalg består av gevinst ved salg av eiendommer; presteboliger, innløsning av festetomter, salg av nye arealer og salg av utviklingsarealer til datterselskap.

**Resultat under «Diverse» inkluderer gevinst ved salg av aksjer i Clemens Kraft Holding AS (2017 og 2018) og renteinntekter fra lån til datterselskaper.

NOTE 5

IMMATERIELLE EIENDELER OG VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1000 kroner

IMMATERIELLE EIENDELER			VARIGE DRIFTSMIDLER						Sum imm. eiendeler og varige driftsmidler
Melkekvoter	Fallrettigheter		Presteboliger	Bygninger og anlegg	Jord, skog, festetomter	Eiendomsutvikling	IKT	Maskiner og inventar	
Anskaffelseskost 1.1. 18	738	2 087	679 446	115 862	46 942	26 250	42 835	1 970	916 132
Sum tilgang			42 950	7 210		839			50 999
Sum avgang			-34 051	-2 962			-12 941		-49 954
Anskaffelseskost 31.12.18	738	2 087	688 345	120 110	46 942	27 089	29 894	1 970	917 177
Akkumulert avskr			-98 595	-42 511			-29 626	-1 450	-172 182
Akkumulert nedskr			-48 266			-25 719			-73 985
Bokført verdi	738	2 087	541 484	77 599	46 942	1 370	268	520	671 011
Årets avskr			-12 266	-4 448			-519	-99	-17 331
Årets nedskrivninger			-5 174						-5 174
Avskrivningstype	Avskr. Ikke	Avskr. Ikke	Lineær	Lineær	Avskr. Ikke	Avskr. Ikke	Lineær	Lineær	
Avskrivningssats	0 %	0 %	0-5 %	4 %	0 %	0 %	20-33 %	10 %	
Antatt levertid	Evig	Evig	20 år – evig	25 år	Evig	Evig	3-5 år	10 år	

NOTE 6

REFUSJON FORVALTNINGSORGANET FOR OPPLYSNINGSVESENETS FOND

Alle som arbeider for Opplysningsvesenets fond er ansatte i Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond (FOvf), og alle lønns- og personalkostnader blir viderefakturert fra FOvf til Ovf.

Ovf hadde pr 31.12.2018 gjeld til FOvf på kr. 211.084,- som ble oppgjort i januar 2019.

NOTE 7

DRIFTSKOSTNAD

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Vedlikehold av bygninger	37 704	26 218	39 016
Honorar til tjenesteleverandører	15 610	6 282	7 476
Drift av eiendommer	13 552	14 583	16 739
Drift skog og utmark	25 907	21 743	21 887
IKT kostnader	16 437	12 567	15 302
Annen driftskostnad	8 331	24 588	10 660
Sum driftskostnad	117 541	105 980	111 079

NOTE 8

TILSKUDD TIL KIRKELIGE FORMÅL

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Kirkemusikk og kultur	1 998	3 479	2 922
Diakoni	1 982	1 934	3 339
Barn og unge	2 699	2 269	1 625
Gudstjenesteliv	1 395	942	1 375
Samisk kirkeliv	702	730	700
Andre fellestiltak	2 218	2 402	6 338
Internasjonal og økumeniske organisasjoner	10 000	10 010	4 821
Administrasjon	4 506	5 434	3 533
Sum tilskudd felleskirkelige tiltak	25 500	27 200	24 653
Tilskudd til kommunale presteboliger	12 498	16 098	23 063
Husleieinntekt kommunale presteboliger	-6 150	-7 751	-12 155
Netto tilskudd kommunale presteboliger	6 348	8 347	10 908
IKT tilskudd til kirken	16 200	15 700	15 300
Ekstraordinært tilskudd til Kirkerådet	-	32 500	-
Sum IKT tilskudd	16 200	48 200	15 300
Sum tilskudd til kirkelige formål	48 048	83 747	50 861

NOTE 9

REVISJONSKOSTNADER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Riksrevisjonen *	-	-	-
Bistand revisjon	25	93	35
Internrevisjon	778	1 212	655
Sum revisjonskostnader	803	1 305	690

* Ovf er underlagt Riksrevisjon som er kostnadsfritt.

NOTE 10

KONSERNINVESTERINGER

Tall i 1000 kroner

	Eierandel %	Kontor- sted	Anskaffelses- tidspunkt	Årets resultat	Andel resultat	Egen- kapital	Andel ek	Bokført verdi
<i>Ovf har følgende investeringer i selskap</i>								
Clemens Eiendom AS	100 %	Oslo	oktober 2004	-22 585	-22 585	218 006	218 006	268 769
Clemens Kraft Holding AS	50 %	Oslo	februar 2006	5 986	2 999	813 250	407 438	439 340
								708 109
<i>Ovf har i tillegg følgende investeringer</i>								
Kirkepartner AS	2 %	Oslo	juni 2013					17
								17
Sum konserninvesteringer								708 126

NOTE 11

KONSERNMELLOMVÆRENDE

Tall i 1000 kroner

Konsernmellomværende mellom Ovf og døtre	2018	2017	2016
<i>Lån fra Ovf til datterselskap</i>			
Clemens Kraft Holding AS	-	-	143 447
Clemens Eiendom AS	176 771	123 365	97 060
Kirkepartner IKT AS	-	-	52 352
Sum lån til datterselskap	176 771	123 364	292 858

Lån fra Ovf til andre selskap i konsernet

Rådhusgaten 1-3 AS	10 700	10 700	10 700
Clemens Kraft Holding AS	-	197 140	-
Hynna Kraft AS	54 943	55 693	56 443
Litj-Hena Kraft AS	-	49 242	49 242
Væla AS	-	14 919	14 919
Clemens Kraft Holding Midt-Norge AS	-	34 699	33 850
Prestegårdshagen AS	12 037	11 611	11 372
Sum lån til andre selskap i konsernet	77 680	374 004	176 526

Kortsiktige fordringer

Litj-Hena Kraftverk AS	-9	20	60
Clemens Tomteutviling AS	-	4 675	4 734
Clemens Kraft Holding AS	-	-	3 827
Clemens Kraft Holding Midt-Norge AS	-	-	866
Rådhusgaten 1-3 AS	255	251	265
Ligos KS	-	-	-
Clemens Eiendom AS	-	20 420	-
Kirkepartner IKT AS	-	1 241	-
Væla AS	-	3	-
Sum fordring datterselskap	246	26 609	9 753

Kortsiktig gjeld

Clemens kraft Holding AS	-	-	-7
Clemens Skog AS	-	481	-1 260
Rådhusgaten 1-3 AS	-	-	-61
Clemens Eiendom AS	-1 034	-	-51
Kirkepartner IKT AS	-	-423	-671
Clemens Næringsbygg AS	-	-42	-
Sum kortsiktig gjeld datterselskap	1 034	-16	2 050

Sum mellomværende	-787	26 625	7 703
-------------------	-------------	---------------	--------------

NOTE 12

UTLÅN TIL KIRKELIGE FORMÅL

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Kirkelige formål	81 143	93 715	63 418
Kommunale presteboliger	6 345	8 082	8 828
Andre kirkelige utlån	2 850	3 000	3 600
Sum utlån	90 337	104 797	75 845

Rentesats for utlån til kirkelige formål er 3mnd NIBOR og reguleres hver kvartal.

Rentesats for utlån til kommunale presteboliger er pr 31.12.18 1,25 % og fastsettes av Ovå styret hvert år.

Rentesats for andre kirkelige utlån er lik rentesats fra Statens Pensjonskasse (SPK) og er pr. 31.12.18 2,178 %.

NOTE 13

KUNDEFORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Kundefordringer	30 721	90 257	41 417
Avsetning tap på kundefordringer	-3 891	-3 556	-2 940
Sum kundefordringer	26 830	86 701	38 478

Tap på kundefordringer er klassifisert som annen driftskostnad i resultatregnskapet.

Alle fordringer har forfall innen 31. desember 2019

NOTE 14

ANDRE FORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Påløpt rente	71	100	65
Kortsiktige fordringer forvaltere	-	-	389
Øvrige fordringer	12 209	3 340	9 210
Sum andre fordringer	12 280	3 440	9 665

Alle fordringer har forfall innen 31. desember 2019

NOTE 15

VERDIPAPIRER

Tall i kroner

	Kostpris NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert gevinst/tap NOK
Kjerneportefølje			
AKSJER			
<i>Aksjefond Norge</i>			
Danske Invest Norske Aksjer Inst. Restricted	48 035 000	61 646 175	13 611 175
Nordea Norge Pluss	41 143 847	60 847 792	19 703 945
Sum aksjefond Norge	89 178 847	122 493 967	33 315 120
<i>Aksjefond globalt</i>			
F&C Responsible Global Equity Class 1 EUR	60 882 885	76 674 305	15 791 420
Stewart Investors Worldwide Sustainability B Euro	69 950 598	90 163 113	20 212 515
Stewart Investors Global Emerging Markets Sustainable	40 035 064	42 539 908	2 504 844
Carnegie World Wide Globale Aksjer Etisk	70 000 000	84 795 687	14 795 687
Nordea Stabile Aksjer Global Etisk	115 417 028	204 776 338	89 359 310
Generation Global Equity A Shares	95 084 000	122 076 649	26 992 649
SPP Global Plus	117 634 422	131 463 562	13 829 140
Sum aksjefond globalt	569 003 997	752 489 562	183 485 565
Sum aksjefond	658 182 843	874 983 529	216 800 686
RENTEPAPIRER			
<i>Obligasjonsfond Norge</i>			
Alfred Berg Obligasjon	119 465 985	116 511 198	-2 954 787
DNB Obligasjon III	144 218 518	139 189 936	-5 028 582
Nordea Obligasjon III	119 386 624	115 915 986	-3 470 638
Sum obligasjonsfond Norge	383 071 127	371 617 120	-11 454 007
<i>Obligasjonsfond utland</i>			
Alfred Berg Nordic Inv. Grade Inst	41 018 248	40 592 934	-425 314
Pimco Global Bond ESG Fund NOK	191 173 507	194 626 712	3 453 205
Parvest Sustainable World Corporate Bond	171 282 428	166 555 033	-4 727 395
Payden International Bond Fund	70 000 677	70 630 376	629 699
Payden International Short Bond Fund	272 869 214	278 998 272	6 129 058
Storebrand Global Obligasjon	100 684 358	101 382 846	698 488
Sum obligasjonsfond utland	847 028 432	852 786 173	5 757 741
<i>Pengemarkedsfond</i>			
Holberg Likviditet	21 948 403	21 718 244	-230 159
Storebrand Likviditet	22 045 460	21 838 109	-207 351
Sum pengemarkedsfond	43 993 863	43 556 353	-437 510
Sum obligasjons- og pengemarkedsfond	1 274 093 422	1 267 959 646	-6 133 776

Tall i kroner

	Kostpris NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert gevinst/tap NOK
Eiendom			
<i>Norge</i>			
Aberdeen Norway Balanced Property Fund	26 447 932	28 929 605	2 481 673
Pareto Eiendomsfelleskap AS/IS	26 882 190	26 930 830	48 640
Union Core Real Estate Fund AS/IS	26 247 570	27 827 936	1 580 366
Sum eiendom Norge	79 577 692	83 688 371	4 110 679
<i>Utland</i>			
Aberdeen Property Secondaries Partners II	14 845 936	14 193 649	-652 287
Axa Core Europe Fund	48 184 561	50 980 726	2 796 165
F&C Property Growth & Income Fund LTD	32 521 100	40 570 292	8 049 192
Sum eiendom utland	95 551 597	105 744 667	10 193 070
Sum eiendom	175 129 289	189 433 038	14 303 749
Infrastruktur			
<i>Utland</i>			
JP Morgan Infrastructure Investment Fund	49 673 949	53 757 122	4 083 173
Obligo Global Infrastruktur II AS	8 397 819	8 718 670	320 851
Sum infrastruktur utland	58 071 768	62 475 792	4 404 024
Sum kjerneportefølje	2 165 477 322	2 394 852 005	229 374 683
Formåls- og avviklingsportefølje			
FORMÅLSPORTEFØLJE			
<i>Unoterte aksjer og egenkapitalbevis</i>			
Kirkelig Kulturverksted AS	2 200 001	94	-2 199 907
Kolibri Kapital ASA B-aksjer	2 909 860	567 600	-2 342 260
Mentor Medier AS	4 999 940	3 068 145	-1 931 795
Cultura Bank	750 000	187 500	-562 500
Norteak AS	16 446 179	15 987 731	-458 448
Silverland Fund	11 077 733	18 671 934	7 594 201
Nordic Microcap Investment AB	11 131 966	2 089 304	-9 042 662
Sum formålsporetefølje	49 515 679	40 572 308	-8 943 371
AVIKLINGSPORTEFØLJE			
<i>Unoterte aksjer og warrants</i>			
Pareto World Wide Offshore AS	8 343 973	60 826	-8 283 147
Pareto World Wide Shipping Warrant WTS	231 079	25 227	-205 852
LPG Carrier I DIS/AS	1 360 832	65 164	-1 295 668
Green Resources AS	28 506 795	3 519	-28 503 276
Sum unoterte aksjer og warrants	38 442 680	154 736	-38 287 944
RENTEPAPIRER			
North Haven Credit Partners Offshore Feeder L.P.	-	109 440	109 440
Sum rentepapirer	-	109 440	109 440

Tall i kroner

	Kostpris NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert gevinst/tap NOK
EIENDOM UTLAND			
Nordisk Eiendomsinvest AS	-	669 400	669 400
BSA Berlin AS	-	10 818 360	10 818 360
DE Residential Co-Invest AS	186 889	93 152	-93 737
Sum eiendom utland	186 889	11 580 912	11 394 023
Sum avviklingsportefølje	38 629 568	11 845 088	-26 784 480
Sum formåls- og avviklingsportefølje	88 145 247	52 417 396	-35 727 851
Verdiregulering av verdipapirer	-35 727 855		
Sum formåls- og avviklingsportefølje etter verdiregulering	52 417 392	52 417 396	-35 727 851
ANDRE VERDIPAPIRER			
Obligasjonslån Clemens Kraft Holding AS	42 585 000		
Sum andre verdipapirer	42 585 000		
Sum finansportefølje	2 260 480 714	2 447 269 401	193 646 832

Valutasikring per 31.12.2018

	Oppgjørs Dato	Beløp i valuta	Forward- kurs	Markeds- kurs	Forwardverdi i NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert i NOK
FORWARDKONTRAKTER							
EUR	17.01.2019	-13 400 000	9,628	9,9483	-129 015 200	-133 307 220	-4 292 020
GBP	17.01.2019	-6 700 000	10,768	11,1213	-72 145 600	-74 512 710	-2 367 110
JPY	17.01.2019	-646 000 000	7,3719	7,9049	-47 622 474	-51 065 654	-3 443 180
USD	17.01.2019	-34 000 000	8,1783	8,6885	-278 062 200	-295 409 000	-17 346 800
Urealisert tap							-27 449 110

NOTE 16

GEVINSTER OG TAP VERDIPAPIRER

Tall i kroner

De største realiserte gevinstene på verdipapirer 2018

Deephaven Global multi Strategy FD	57
Storebrand Likviditet	216 752
Payden International Short Bond Fund	880 248
Alfred Berg Nordic Inv. Grade Inst	364 708
Aberdeen Property Secondaries Partners II	315 364
Holberg Likviditet	123 080
Sum	1 900 209

De største realiserte tapene på verdipapirer 2018

Scanergy AS	-12 937 500
European Clean Energy Fund	-966 160
Sum	-13 903 660

GEVINSTER OG TAP VERDIPAPIRER

Tall i kroner

	2018	2017	2016
<i>Oversikt gevinst/tap</i>			
Gevinst verdipapirer	1 900 209	55 195 454	66 427 052
Tap verdipapirer	-13 903 660	-41 010 304	-74 992 690
Netto tap / gevinst	-12 003 451	14 185 150	-8 565 638
Realisert valutagevinst verdipapirer	183 808	4 680 794	50 541 835
Urealisert valutagevinst verdipapirer	194 284	1 290 335	-822 061
Urealisert valutatap verdipapirer	44 936	673 775	-945 145
Sum gevinst / tap valuta	423 028	6 644 904	48 774 629
Realisert gevinst valutaterminkontrakter	26 849 127	23 902 064	12 818 755
Realisert tap valutaterminkontrakter	-20 756 908	-24 456 667	-8 151 014
Urealisert løpende kontrakter valutaterminkontrakter	-	4 742 389	-4 612 850
Sum gevinst terminkontrakter	6 092 219	4 187 786	54 891
Sum gevinst/tap	-5 488 204	25 017 839	40 263 882

Utdeling fra rentefond og utbytte fra aksjer

Utdeling fra rentefond	13 162 774	15 176 018	23 688 385
------------------------	------------	------------	------------

Utbytte fra aksjer

Aberdeen Norway Balanced Property Fund	5 064		
Aberdeen Property Secondaries II	3 495 363		
AXA Core Europe Fund	341 747		
BSA Berlin AS	2 544 000	5 910 880	
Cultura Bank	15 000	11 250	
F&C Responsible Global Equity Class 1	414 909	467 983	
Mentor Medier AS	68 202	68 181	
Nordisk Eiendomsinvest AS	690 000	578 000	
Pareto Eiendomsfelleskap AS/IS	141 372		
Pre Eiendomsinvest Tyskland AS			4 632 250
Solist Investor AS			207 012
F&C Property Growth & Income Fund LTD	1 698 268	1 693 483	1 565 463
Andre aksjer			241 011
Sum utbytte aksjer	9 413 923	8 729 778	6 645 736

Sum utdeling fra rentefond og utbytte fra aksjer	22 576 697	23 905 796	30 334 121
---	-------------------	-------------------	-------------------

Verdiregulering finansielle omløpsmidler

Verdiregulering finansielle omløpsmidler pr 01.01.	42 732 255	68 779 804	62 727 844
Verdiregulering finansielle omløpsmidler pr 31.12	-35 727 854	-42 732 255	-68 779 804
Årets verdiregulering	7 004 401	26 047 549	-6 051 960

NOTE 17

EGENKAPITAL

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Kapitalfond pr. 1.1.	3 634 999	3 464 482	3 344 399
Korrigerings av feil fra tidligere års regnskap ¹⁾			10 765
Korreksjon tidligere års resultatdisponering ³⁾			-7 096
Årets resultat	91 652	170 516	116 414
Kapitalfond pr. 31.12.	3 726 651	3 634 999	3 464 482
Disposisjonsfond pr. 1.1.	159 086	94 073	89 217
Korrigerings av feil fra tidligere års regnskap. ²⁾			-211
Korreksjon tidligere års resultatdisponering. ³⁾			7 096
Årets resultat	6 299	65 013	-2 029
Disposisjonsfond pr. 31.12.	165 385	159 086	94 073
Sum Egenkapital	3 892 036	3 794 085	3 558 555

1) For 2016: Gjelder salg av en eiendom fra 2015

2) For 2016:Gjelder en feilført finanspost fra 2015

3) Resultatdisponering for 2014 og 2015 på hhv kr.3.519' og 3.577'

NOTE 18

SKOGAVGIFTSFOND

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Skogavgiftsfond pr. 1.1.	8 571	9 617	8 505
Netto endring	1 336	-1 046	1 111
Skogavgiftsfond pr. 31.12.	9 908	8 571	9 617

NOTE 19

GARANTIFORPLIKTELSE

I forbindelse med salg av 49,9% av aksjene i Clemens Kraft Holding AS i 2017, ble det stilt en garanti hvor OVF som selger garanterer for maksimal byggekostnad på MNOK 245,9 for 4 kraftverk som var under bygging på salgstidspunktet. Posten blir vurdert ved hvert årsskifte, og pr 31.12.2018 er garantiforpliktelsen vurdert til være omlag MNOK 3,8.

NOTE 20

RENTEBÆRENDE GJELD KREDITTINSTITUSJONER

Tall i kroner

	2018	2017	2016
Ovf har følgende lån og trekkfasiliteter			
<i>Ovf har følgende lån og trekkfasiliteter:</i>			
Trekkfasilitet DNB	47 445 694	-	-
Trekkfasilitet SMN	-	198 879 408	144 073 330
Sum lån	47 445 694	198 879 408	144 073 330

NOTE 21

ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Forskuddsbetalt inntekt *	27 300	37 500	-
Kortsiktig gjeld finansforvaltning	-	-2	11
Gjeld derivater	-	-	5 131
Annen kortsiktig gjeld	16 413	25 064	10 521
Sum annen kortsiktig gjeld	43 713	62 562	15 663

*) I forbindelse med salg av 49,9 % av aksjene i Clemens Kraft Holding AS i 2017 ble det valgt en transaksjonsmodell hvor porteføljen av fremtidige utviklingsprosjekter ble inkludert i salgsoppgjøret med MNOK 37,5 (49,9 % av MNOK 75). Gevinstføring på denne delen av salgsprisen skjer først etter hvert som utviklingsprosjekter starter opp konstruksjonsarbeider. Denne delen av salgsoppgjøret er regnskapsmessig behandlet som en mottatt ikke opptjent inntekt. Det er per 31.12.2018 flere prosjekter hvor utbygging er iverksatt, og hvor gjenværende ikke opptjent inntekt er MNOK 27,3. Dette håndteres som en forpliktelse overfor kjøper under annen kortsiktig gjeld.

NOTE 22

GARANTIER OG SIKKERHETSSTILLELSER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Garanti for lån fra kredittinstitusjoner	44 083	244 726	244 422
Garantier til datterselskaper	10 000	10 000	10 000
Sum garantier og andre sikkerhetsstillelser	54 083	254 726	254 422

Årsregnskap Ovf konsern

INNHold

REGNSKAP

Resultatregnskap	94
Balanse	95
Kontantstrøm	97

NOTER

Note 1	Salg av eiendom og kostnader ved salg av eiendom	98
Note 2	Driftsinntekt	98
Note 3	Annen driftsinntekt	98
Note 4	Forretningsområder	99
Note 5	Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	100
Note 6	Annen driftskostnad	101
Note 7	Revisjonskostnader	101
Note 8	Investering i datterselskap	101
Note 9	Felleskontrollerte, tilknyttede selskap, andre aksjer og andeler	102
Note 10	Kundefordringer	102
Note 11	Andre fordringer	102
Note 12	Årets endring i egenkapital	103
Note 13	Rentebærende gjeld kredittinstitusjoner	103
Note 14	Annen kortsiktig gjeld	104
Note 15	Garantier og sikkerhetsstillelse	104
Note 16	Ansatte	104

Resultatregnskap

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
Gevinst ved salg av eiendom	1	93 771	163 558	105 990
Driftsinntekt	2	249 088	285 794	271 972
Annen driftsinntekt	3	24 840	26 123	54 376
Sum inntekter	4	367 700	475 475	432 338
Varekostnad		-10 597	-20 142	-21 211
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	5	-36 329	-56 538	-72 838
Lønn		-18 416	-38 426	-41 587
Refusjon Forvaltningsorganet		-82 216	-87 880	-82 675
Annen driftskostnad	6,7	-137 224	-120 907	-166 200
Sum driftskostnader		-274 185	-303 751	-363 299
Tilskudd kirkelige formål		-48 048	-83 747	-50 861
Driftsresultat		34 870	67 835	-3 032
Driftsresultat ekskl. gevinst ved salg av eiendom		-58 901	-95 723	-109 023
Gevinst og tap på investering i TS/FKV				-
Rersultatandel fra TS/FKV		11 400	180 454	-
Renteinntekt	9	-13 931	-11 505	1 488
Finansinntekter og utbytte verdipapirer		8 058	6 147	3 015
Gevinster og tap verdipapirer		22 577	23 906	30 334
Verdiendring finansielle omløpsmidler		-5 488	25 018	40 264
Annen rentekostnad		7 004	26 048	-6 052
Annen finansinntekt/-kostnad		-12 816	-23 118	-24 615
Netto finansinntekter		9 664	7 784	1 740
Netto finansinntekter		26 469	234 734	46 175
Resultat før skatt	4	61 338	302 569	43 143
Skatt av årets resultat		2 290	3 246	-113
Resultat etter skatt	12	63 630	305 815	43 030
Minoritetsinteresser		-700	1 348	4 058
<i>Disponering av årsresultat til egenkapital:</i>				
Kapitalfondet	12	91 652	170 516	116 414
Til/fra disposisjonsfondet	12	6 299	65 013	-2 029
Annen opptjent egenkapital	12	-34 322	70 286	-71 355
Sum disponert og overført	12	63 630	305 815	43 030

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
EIENDELER				
ANLEGGSMIDLER				
Utsatt skattefordel		4 062	3 424	38 077
Immatrielle eiendeler	5	2 825	29 710	105 368
Sum immaterielle eiendeler		6 886	33 134	143 445
<i>Varige driftsmidler</i>				
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	5	1 088 676	1 109 338	1 123 303
Maskiner, It og inventar	5	3 989	14 222	17 959
Kraftverk	5	-	-	313 707
Anlegg under utvikling	5	1 512	546	251 298
Sum varige driftsmidler		1 094 177	1 124 106	1 706 267
<i>Finansielle anleggsmidler</i>				
Investering i tilknyttede selskap	9	402 541	120 602	66 220
Investeringer i andre aksjer og andeler	9	17	42	590
Lån til tilknyttede selskap		54 943	351 693	5 570
Andre langsiktige fordringer		16 931	3 027	1 173
Utlån kirkelige formål		90 337	83 350	75 845
Sum finansielle anleggsmidler		564 770	558 714	149 398
Sum anleggsmidler		1 665 833	1 715 954	1 999 110
OMLØPSMIDLER				
Varelager		68 529	58 347	60 388
<i>Fordringer</i>				
Kundefordringer	10	27 855	104 173	45 641
Andre fordringer	11	18 269	9 582	26 231
Sum fordringer		46 124	113 755	71 872
<i>Investeringer</i>				
Aksjer og aksjefond		804 214	808 962	660 067
Eiendomsandeler		175 316	93 758	62 048
Obligasjoner og rentefond		1 274 093	1 323 720	1 037 294
Andre finansielle instrumenter		42 585	6	6
Verdiregulering av verdipapirer		-35 728	-42 732	-68 780
Sum investeringer		2 260 481	2 183 714	1 690 635
Bankinnskudd		-	103 019	263 188
Sum omløpsmidler		2 375 134	2 458 835	2 086 083
Sum eiendeler		4 040 967	4 174 789	4 085 195

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
EGENKAPITAL				
Kapitalfond	12	3 726 651	3 634 999	3 464 482
Disposisjonsfond	12	165 385	159 086	94 073
Annen opptjent EK	12	-336 984	-307 667	-373 672
Sum egenkapital	12	3 555 052	3 486 416	3 184 883
Ikke kontrollerende eierinteresser		-46 528	-30 774	736
AVSETNING FOR FORPLIKTELSER				
Skogfond		9 908	8 571	9 617
Sum avsetning for forpliktelser		9 908	8 571	9 617
GJELD				
LANGSIKTIG GJELD				
Lån fra kredittinstitusjoner	13	353 643	536 531	776 640
Annen langsiktig gjeld		20 095	44 016	13 990
Sum langsiktig gjeld		373 738	580 548	790 630
KORTSIKTIG GJELD				
Leverandørgjeld		25 600	26 884	46 920
Trekkfasilitet i bank		30 692		
Utsatt skatt		-111	2 945	2 965
Skyldig offentlige avgifter		4 182	4 741	6 624
Annen avsetning for forpliktelser		4 148	3 193	11 946
Annen kortsiktig gjeld	14	84 287	92 264	30 875
Sum kortsiktig gjeld		148 798	130 027	99 330
Sum gjeld og egenkapital		4 040 967	4 174 789	4 085 195

Oslo,
29. april 2019Stephan L. Jervell
StyrelederLars Martin Lunde
NestlederKristian Dahlberg Håuge
StyremedlemKarin-Elin Berg
StyremedlemBirgit Agnete Bråthen Lockertsen
StyremedlemOle-Wilhelm Meyer
Direktør

Kontantstrøm

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
<i>Indirekte modell</i>			
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Årsresultat	63 630	305 816	43 030
Gevinst ved salg eiendom	-93 771	-163 558	-105 990
Netto finansresultat	-26 469	-234 734	-46 175
Av- og nedskrivninger anleggsmidler	36 329	56 538	72 838
Endring i varelager	-37 097	-31 018	-27 088
Endring i kundefordringer	76 318	-58 531	-23 124
Endring i leverandørgjeld	-1 284	-20 037	-1 770
Endring i andre tidsavgrensningsposter	-26 285	49 546	-28 074
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-8 630	-95 980	-116 352
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Innbetalinger ved salg av eiendom	150 497	227 532	133 175
Netto finansresultat	26 469	234 734	46 175
Endring eierandeler i konsernet		-62 779	-
Prinsippendringer i konsern		-	51 791
Andre endringer i konserninvesteringer	-10 748	26 872	3 503
Endringer i anleggsmidler	-9 326	570 366	-240 876
Endring i investering i tilknyttede selskap og andre aksjer/andeler	-281 915	-53 834	6 045
Endring i finansielle investeringer	-69 763	-467 031	-125 304
Verdiregulering verdipapirer	-7 004	-26 048	6 052
Endring i andre investeringer	289 763	-353 628	6 955
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	87 974	96 185	-112 485
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Årets endring langsiktig gjeld	-206 810	-210 082	159 287
Årets endring kortsiktig gjeld	23 110	50 754	22 476
Årets endring skogfond	1 337	-1 046	1 111
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-182 363	-160 374	182 873
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-103 019	-160 169	-45 964
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 01.01.	103 019	263 188	309 149
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 31.12.	-0	103 019	263 188

Noter

NOTE 1

SALG AV EIENDOM OG KOSTNADER VED SALG AV EIENDOM

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Salg av skog og jordbruk	1 101	3 483	4 218
Salg av tomter	50 022	100 476	50 464
Eiendomsutvikling	-	7 319	20 803
Salg av presteboliger	45 249	54 373	32 763
Salgsutgifter	-2 600	-2 092	-2 256
Sum salg av eiendommer	93 771	163 558	105 990

Noten viser netto gevinst ved salg eiendom, fratrukket varekostnad og bokført verdi.

NOTE 2

DRIFTSINNTEKT

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Husleie	66 952	70 009	62 511
Tomtefeste	128 368	129 304	107 689
Skog og utmark	42 732	34 249	37 619
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	-	36 391	31 041
Kraft	-	4 909	22 514
Forpaktning og jordleie	8 246	8 130	8 146
Grus og mineraler	2 791	2 803	2 451
Sum driftsinntekt	249 088	285 794	271 972

NOTE 3

ANNEN DRIFTSINNTEKT

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Administrasjonsvederlag	2 764	3 776	3 376
Konsulentinntekter	-	2 670	10 511
Leieinntekter	4 617	2 284	2 068
Vassdragsrerstatninger	2 440	1 083	2 794
Hotellinntekter	13 618	12 599	10 389
Andre inntekter	1 400	3 710	25 239
Sum annen driftsinntekt	24 840	26 123	54 376

NOTE 4

OMSETNING FORDELT PÅ FORRETNINGSOMRÅDER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Tomtefeste	135 501	135 215	113 324
Bygningsforvaltning	26 121	26 052	26 397
Næringseiendom	57 831	62 460	73 555
Eiendomsutvikling	4 547	4 915	560
Jord/skog	51 822	43 392	42 952
Eiendomssalg*	89 224	158 692	104 956
Diverse	2 654	44 749	70 594
Sum omsetning	367 700	475 475	432 338

RESULTAT FORDELT PÅ FORRETNINGSOMRÅDER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Tomtefeste	71 103	71 889	56 561
Bygningsforvaltning	-75 234	-78 979	-73 224
Næringseiendom	8 035	-925	18 794
Eiendomsutvikling	-22 074	-18 822	-22 292
Jord/skog	12 894	9 682	7 026
Eiendomssalg	81 855	152 200	99 828
Kapitalforvaltning	32 849	70 052	59 771
Diverse**	(41)	181 220	-52 460
Sum resultat før skatt og tilskudd	109 387	386 317	94 004

Tilskudd til kirkelige formål	-48 048	-83 747	-50 861
-------------------------------	---------	---------	---------

Årsresultat før skatt	61 338	302 569	43 143
-----------------------	---------------	----------------	---------------

* Eiendomssalg består av gevinst ved salg av eiendommer; presteboliger, innløsning av festetomter, salg av nye arealer og salg av utviklingsarealer til datterselskap.

**Resultat under «Diverse» inkluderer gevinst ved salg av aksjer i Clemens Kraft (2017 og 2018)

NOTE 5

IMMATRIELLE EIENDELER OG VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1000 kroner

VARIGE DRIFTSMIDLER

	Presteboliger	Drifts- bygninger	Forretnings- eiendommer	Jord, skog, tomter	Anlegg under utvikling	Eiendoms- utvikling	IKT, maskiner og inventar	Sum
Anskaffelseskost 1.1.18	679 445	115 861	556 739	71 122	14	26 250	55 158	1 504 594
Tilgang	42 950	7 210	19 148	384	128	839	178	70 837
Avgang	-34 051	-2 962		-24 564			-12 941	-74 518
Anskaffelseskost 31.12.18	688 344	120 109	575 887	46 942	142	27 089	42 395	1 500 913
Akkumulert avskrivninger	-98 595	-42 511	-125 188				-38 406	-304 700
Akkumulert nedskrivninger	-48 266	-	-28 051			-25 719		-102 036
Bokført verdi	541 483	77 598	422 648	46 942	142	1 370	3 989	1 094 177
Årets avskrivninger	-12 266	-4 448	-14 002				-2 167	-32 882
Årets nedskrivninger	-5 174		1 727					-3 447
Avskrivningstype	Lineær	Lineær	Lineær	Avskr. ikke	Avskr. ikke	Avskr. ikke	Lineær	
Avskrivningssats	0–5 %	2–4 %	0–4 %	0 %	0 %	0 %	10–33 %	
Antatt levetid	20 år – evig	25–50 år	25 år – evig	Evig	Evig	Evig	3–10 år	

IMMATRIELLE EIENDELER

	Melkekvoter	Fallrettigheter/ Konsesjoner	Sum
Anskaffelseskost 1.1.18	737	2 087	2 825
Tilgang			0
Avgang			0
Anskaffelseskost 31.12.18	737	2 087	2 825
Akkumulert avskrivninger			0
Akkumulert nedskrivninger			0
Bokført verdi	737	2 087	2 825
Årets avskrivninger			0
Årets nedskrivninger			0
Avskrivningstype	Avskr. ikke	Avskr. ikke	
Avskrivningssats	0 %	0 %	
Antatt levetid	Evig	Evig	

NOTE 6

ANNEN DRIFTSKOSTNAD

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Vedlikehold av bygninger	34 686	29 045	41 679
Honorar fremmedtjenester	32 635	34 595	53 887
Drift av eiendommer	39 785	30 318	39 904
IKT	18 650	8 033	11 828
Annen driftskostnad	11 467	18 915	18 901
Sum driftskostnad	137 224	120 907	166 200

NOTE 7

REVISJONSKOSTNADER

Tall i 1000 kroner

Regnskapet for Ovf revideres av Riksrevisjonen. PwC er valgt revisor for døtrene i konsernet. BDO er valgt som interrevisor for konsernet.

	2018	2017	2016
Revisjon	441	550	1 374
Bistand revisjon	25	269	573
Internrevisjon	778	1 212	655
Sum revisjonskostnader	1 244	2 031	2 602

NOTE 8

INVESTERING I DATTERSELSKAP

Tall i 1000 kroner

	Anskaffelses- tidspunkt	Kontorsteder	Total eier- andel % i mor
Følgende datterselskap er inkludert i det konsoliderte regnskapet:			
<i>(eid direkte og indirekte via datterselskap)</i>			
Clemens Eiendom AS	oktober 2004	Oslo	100,0 %
Clemens Næringsbygg AS	oktober 2004	Oslo	100,0 %
FO1 Eiendomsinvest AS	juni 2011	Oslo	56,0 %
Rådhusgaten 1–3 AS	november 2003	Oslo	100,0 %
Prestegårdshagen AS	november 2011	Oslo	67,0 %
Granavolden Eiendom AS	oktober 2010	Oslo	100,0 %
Granavolden Gjæstgiveri Drift AS	mai 2011	Gran	100,0 %

NOTE 9

FELLESKONTROLLERTE, TILKNYTTETE SELSKAP, ANDRE AKSJER OG ANDELER

Tall i 1000 kroner

	Eier andel %	Forretningskontor	Anskaffelseskost	Bokført verdi 01.01.2018	Tilgang / avgang	Årests resultatandel	Årest avskrivning merverdi	Bokført verdi 31.12.2018
Felleskontrollerte og tilknyttede selskap								
Clemens Kraft Holding AS	50 %	Oslo	85 128	109 098	225 810	-15 520		319 388
Kleivane Utviklingsselskap	29 %	Sandnes	5 800	7 910	-	-		7 910
Prestegårdsveien Utvikling AS	0 %	Larvik	60	-90	90	-		-
Prestegårdsskogen Utvikling AS	50 %	Rakkestad	3 256	3 569	-	2 262		5 831
Alta Sentrumsutvikling AS	34 %	Alta	2 979	117	-	-518		-401
Eidanger Boligutvikling AS	50 %	Porsgrunn	1 000	-	1 000	-32		968
Løvbergsmoen Utvikling AS	33 %	Elverum	500	-	500	-		500
Breivika Utvikling AS	33 %	Bodø	68 220	-	68 220	-		68 220
Kaarbø Utvikling AS	50 %	Harstad	250	-	250	-123		127
								402 541
Andre aksjer og andeler								
Kirkepartner AS	2,0 %	Oslo	22	22	-4			17
								17

Ved nedsalg av Clemens Kraft Holding As til 50,1% eierandel i 2017, ble selskapet konsolidert inn som datterselskap. Basert på foreliggende aksjonæraftale er det konkludert med at det regnskapsmessig er mer riktig å behandle Clemens Kraft Holding As som et felleskontrollert selskap, siden OVF ikke sitter med bestemte innflytelse på sentrale strategiske, finansielle og driftsmessige forhold i selskapet. Som felleskontrollert selskap blir Clemens Kraft Holding AS inkludert i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden, og regnskapet for 2017 er omarbeidet tilsvarende.

NOTE 10

KUNDEFORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Kundefordringer	31 746	107 728	48 633
Avsetning tap på kundefordringer	-3 891	-3 556	-2 992
Sum	27 855	104 173	45 641

Tap på kundefordringer er klassifisert som annen driftskostnad i resultatregnskapet.

NOTE 11

ANDRE FORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Opptjent rente	535	554	631
Øvrige fordringer	17 732	9 028	25 600
Sum andre fordringer	18 269	9 582	26 231

Alle fordringer har forfall innen 31. desember 2019.

NOTE 12

ÅRETS ENDRING I EGENKAPITAL

Tall i 1000 kroner

	Kapitalfond	Disposisjonsfond	Annen opptjent EK	Sum majoriteter	Ikke kontrollerte eierinteresser	Sum EK
IB 01.01.2018	3 634 999	159 086	-307 667	3 486 418	-30 774	3 455 644
Korreksjon tidligere års feil			4 452	4 452	-	4 452
Avsetninger til utbytte			-	-	-14 652	-14 652
Kontinuitetsdifferanse			1 253	1 253	-1 801	-548
Årest resultat	91 652	6 299	-35 022	62 930	700	63 630
UB egenkapital 31.12.2018	3 726 651	165 385	-336 984	3 555 052	-46 528	3 508 524

NOTE 13

RENTEBÆRENDE GJELD KREDITTINSTITUSJONER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
<i>Konsernet har følgende lån og trekkfasiliteter:</i>			
<i>Selskap</i>			
Opplysningsvesenets fond	-	198 879	144 073
Rådhusgaten 1-3 AS	87 694	92 769	97 844
Clemens Næringsbygg AS	15 400	18 333	21 267
FO1 Eiendomsinvest AS	220 550	226 550	232 550
Prestegårdshagen AS	30 000	-	-
Clemens Kraft AS	-	-	1 971
Clemens Kraft Holding Midt-Norge AS	-	-	40 433
Clemens Kraftholding Sør-Vest AS	-	-	39 964
Clemens Kraftholding Vest AS	-	-	93 844
Nordbøåna Kraft AS	-	-	9 702
Ullestad Kraft AS	-	-	67 856
Bele Kraft AS	-	-	27 136
Totalt rentebærende gjeld hos kredittinstitusjoner	353 643	536 531	776 640

NOTE 14

ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Kortsiktig gjeld finansforvaltning	-	-	5 142
Forskuddsbetaling	27 300	39 043	-
Annen kortsiktig gjeld	56 987	53 221	25 733
Sum annen kortsiktig gjeld	84 287	92 264	30 875

NOTE 15

GARANTIER OG SIKKERHETSSTILLELSER

Tall i 1000 kroner

	2018	2017	2016
Sikkerhetsstillelser for lån fra kredittinstitusjoner	703 444	875 622	1 216 577
Husleiegaranti	-	-	1 130
Garantier til andre selskap i konsernet	31 100	11 000	15 250
Sum garantier og andre sikkerhetsstillelser	734 544	886 622	1 232 957

NOTE 16

ANSATTE

Tabellen nedenfor viser antall årsverk i konsernet pr 31.12:	2018	2017	2016
<i>Virksomhet</i>			
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	65	70	71
Clemens Kraft AS	-	-	20
Clemens Kraft Drift AS	-	-	3
Clemens Eiendom AS	9	8	9
Granavolden Gjæstgiveri drift AS	35	16	10
Clemens Skog AS	-	3	3
Kirkepartner IKT AS	-	18	19
Sum	109	115	135

Årsregnskap

Forvaltningsorganet for

Opplysningsvesenets fond

INNHoldREGNSKAP

Resultatregnskap	106
Balanse	106

NOTER

Note 1	Driftsinntekt	107
Note 2	Lønn og sosiale kostnader	107
Note 3	Lønn til ledende personer	107
Note 4	Andre driftskostnader	108
Note 5	Kundefordringer	108
Note 6	Andre kortsiktige fordringer	108
Note 7	Bankinnskudd, kontanter og lignende	108
Note 8	Annen kortsiktig gjeld	108

Resultatregnskap

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
<i>Driftsinntekter</i>				
Salgsinntekter	1	91 446	84 481	88 339
Sum driftsinntekter		91 446	84 481	88 339
<i>Driftskostnader</i>				
Lønn og sosiale kostnader	2,3	74 945	68 827	70 237
Andre driftskostnader	4	16 501	15 654	18 102
Sum driftskostnader		91 446	84 481	88 339
Driftsresultat		-	-	-
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		-	-	-

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2018	2017	2016
EIENDELER				
B. OMLØPSMIDLER				
<i>II Fordringer</i>				
Kundefordringer	5	785	2 290	4 457
Andre fordringer	6	13	157	264
Sum fordringer		798	2 447	4 721
<i>III Kasse og bank</i>				
Bankinnskudd	7	11 822	9 047	7 085
Sum kasse og bank		11 822	9 047	7 085
Sum omløpsmidler		12 621	11 493	11 806
Sum eiendeler		12 621	11 493	11 806
D. GJELD				
<i>III Kortsiktig gjeld</i>				
Leverandørgjeld		1 156	959	210
Skyldig skattetrekk		3 526	2 655	3 196
Skyldige offentlige avgifter		2 576	2 336	2 598
Avsatte feriepenger		5 452	5 499	5 724
Annen kortsiktig gjeld	8	(88)	44	79
Sum kortsiktig gjeld		12 621	11 493	11 806
Sum gjeld		12 621	11 493	11 806
Sum virksomhetskapital og gjeld		12 621	11 493	11 806

Noter

NOTE 1

Tall i 1000 kroner

DRIFTSINNTEKTER	2018	2017	2016
<i>Salgsinntekter</i>			
Salgsinntekter fra OVF	87 617	79 062	81 996
Salgsinntekter fra døtre til FOVF	3 753	5 303	6 211
Andre salgsinntekter	75	116	131
Sum salgsinntekter	91 446	84 481	88 339
Sum driftsinntekter	91 446	84 481	88 339

NOTE 2

Tall i 1000 kroner

LØNN OG SOSIALE KOSTNADER	2018	2017	2016
Lønninger	52 937	47 577	47 924
Feriepenger	6 177	5 810	5 893
Arbeidsgiveravgift	9 169	8 365	8 459
Pensjonskostnader*	5 821	5 177	5 505
Sykepenger og andre refusjoner	-1 865	-998	-1 181
Andre ytelser	2 705	2 896	3 639
Sum lønn og sosiale kostnader	74 945	68 827	70 237
Antall årsverk	65	70	70

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2017 var 12,8 %, og for 2018 er den 11,95 %

NOTE 3

Tall i 1000 kroner

LØNN TIL LEDENDE PERSONER	2018	2017	2016
<i>Direktør</i>			
Fastlønn og feriepenger	1 871 882	1 720 810	1 550 029
Uregelmessige tillegg ¹⁾	0	0	250 000
Pensjonspremie	137 377	120 892	131 556
Sum	2 009 259	1 841 702	1 931 585

¹⁾ Uregelmessige tillegg består av kompensasjon for ekstraordinær innsats og det ble gitt kr. 250.000 for 2015 utbetalt i 2016.

Styre			
Styrehonorar	734 500	758 500	740 501

Det foreligger ingen avtaler om særskilt pensjon, lån eller sluttvederlag for ledende ansatte eller styremedlemmer.

NOTE 4 Tall i 1000 kroner

ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	2018	2017	2016
Husleie	5 459	5 165	4 824
Reparasjon og vedlikehold av leide lokaler	2	-	177
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	2 959	2 927	2 671
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	-	1	2
Mindre utstyrsanskaffelser	466	317	433
Leie av maskiner, inventar og lignende	744	737	608
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	1 122	514	836
Reiser og diett	2 900	2 718	3 335
Møter, kurs og seminarer	1 212	1 846	3 777
Annonser og trykksaker	897	607	582
Øvrige driftskostnader	738	822	857
Sum andre driftskostnader	16 501	15 654	18 102

NOTE 5 Tall i 1000 kroner

KUNDEFORDRINGER

	2018	2017	2016
Kundefordringer til pålydende	785	2 290	4 457
Avsatt til forventet tap (-)	-	-	-
Sum kundefordringer	785	2 290	4 457

NOTE 6 Tall i 1000 kroner

ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	2018	2017	2016
Reiseforskudd	13	-	-
Personallån	-	96	177
Andre kortsiktige fordringer	-	61	86
Sum andre kortsiktige fordringer	13	157	264

NOTE 7 Tall i 1000 kroner

BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

	2018	2017	2016
<i>Beholdninger rapportert i likvidrapport</i>			
Inngående saldo 1/1 på oppgjørskonto i Norges Bank	9 047	7 085	8 117
Endring i perioden	2 775	1 962	-1 032
Sum utgående saldo 31/12 på oppgjørskonto i Norges Bank	11 822	9 047	7 085

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet 31/12

Konto – Kontonavn	2018	2017	2016
820301 – Konto i kapitalregnskapet	11 822	9 047	7 085

NOTE 8 Tall i 1000 kroner

ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	2018	2017	2016
Netto skyldig pensjonspremie	-60	-	-
Annen gjeld til ansatte	-97	18	-82
Påløpt gruppelivsforsikring	76	-	-
Annen kortsiktig gjeld	-6	26	160
Sum annen kortsiktig gjeld	-88	44	79

Revisors beretning

Vår referanse 2018/01036-9

OPPLYSNINGSVESENETS FOND
Org. nr.: 970955569

Riksrevisjonens beretning

Til Opplysningsvesenets fond

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Opplysningsvesenets fonds årsregnskap for 2018. Årsregnskapet består av selskapsregnskapet og konsernregnskap for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2018. Selskapsregnskapet består av årsberetning, resultatoppstilling, balanseoppstilling, kontantstrømoppstilling og noter. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen, kontantstrømoppstilling, regnskapsprinsipper og noter.

Selskapsregnskapet viser et resultat på 97 950 000 kroner og konsernregnskapet viser et resultat etter skatt på 63 630 000 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening gir Opplysningsvesenets fonds selskapsregnskap og konsernregnskap et rettviseende bilde av virksomhetens finansielle stilling i 2018 i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge. Vi mener videre at selskapsregnskapet og konsernregnskapet gir et rettviseende bilde av virksomhetens resultat for 2018 og av eiendeler, gjeld og egenkapital per 31. desember 2018, i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forholdene vi mener har størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene har vi håndtert gjennom revisjonen og da vi dannet oss mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt når det gjelder disse forholdene.

Opplysningsvesenets fond solgte seg i 2017 ned i Clemens Kraft Holding AS, fra fullstendig eid til 50,1% eierandel av aksjene. Nedsalget medførte ikke endring av tilknytningsform ifølge selskapet, og følgelig ble Clemens Kraft Holding AS ansett som å være datterselskap i det avlagte regnskapet for 2017. Dette er nå revurdert basert på aksjonærvtalens bestemmelser som viser at OVF ikke har sittet med bestemmende innflytelse på sentrale strategiske, finansielle og driftsmessige forhold. Selskapet ble derfor vurdert å være en felleskontrollert virksomhet. Dette har medført at klassifisering av datterselskap i 2017-tallene i 2018-regnskapet er omarbeidet.

Side 2 av 3

Forholdet er vurdert som sentralt siden endring av tilknytningsform og korrigerende av regnskapstallene i selskaps- og konsernregnskapet for 2017 i 2018-regnskapet medfører endringer på sentrale regnskapslinjer. Det er ikke lenger en konsolidering av datter inn til morselskapet, noe som medfører endring i sammenligningstall.

Revisjon av selskaps- og konsernregnskapet er gjennomført på ordinær måte, men det ble tatt hensyn til de regnskapslinjer som ble endret som følge av endring av tilknytningsform. Det ble innhentet oversikt over journalføringer som har medført endringer fra det avlagte 2017-regnskapet mot de nye 2017-tallene som er presentert i 2018-regnskapet. I så måte har revisjonen kontroll med bevegelsene mellom de endelig avlagte tallene i 2017 og de omgjorte tallene for 2017 i 2018-regnskapet.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet og øvrig informasjon. Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten. Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen. Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens, styrets og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen og styret er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen og styret er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet og styret har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betyggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999), alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om regnskapsestimater og tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene

Side 3 av 3

- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk

Vi kommuniserer med ledelsen og styret og informerer det overordnede departementet, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen og styret, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss med moderat sikkerhet om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten ikke har overholdt administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen gir med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten ikke har overholdt administrative regelverk for økonomistyring.

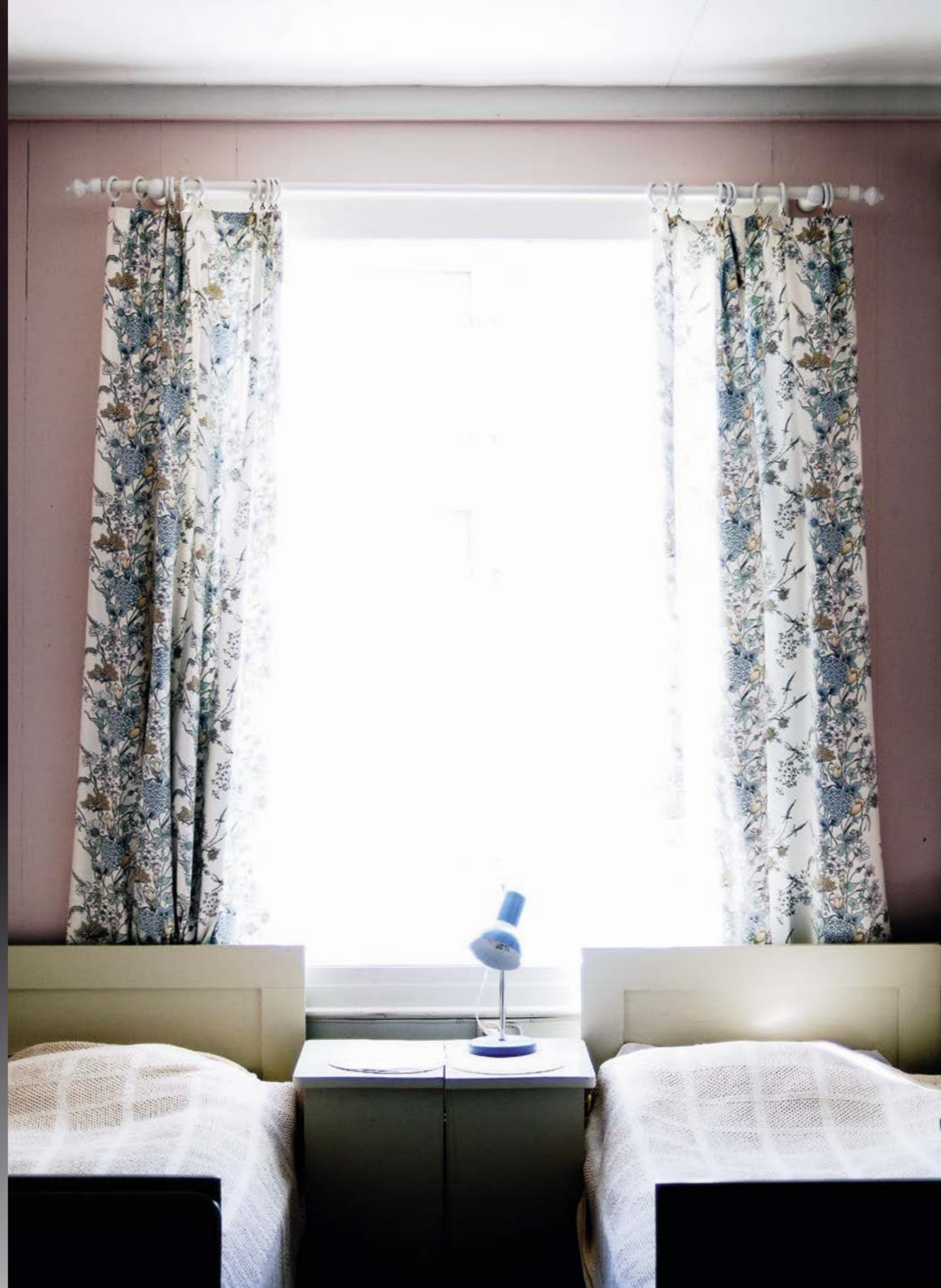
Oslo, 30.04.2019

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjefHarald Haugen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur

DESIGN FETE TYPEN
TRYKK RK GRAFISK
OPPLAG 1500
PAPIR SCANDIA 250/130G

FOTO COVER + SIDE 27, 34, 40-41, 62-63, 70, 92, 112-113 ANNE LISE NORHEIM | SIDE 35, 38, 43, 47, 49, 54 OVF | SIDE 13, 16-17 MORTEN BRUN | SIDE 2, 18, 52, 56 SHUTTERSTOCK | SIDE 21-23 HANS FREDRIK ASBJØRNSEN | SIDE 23-24 FOTO: JOHANNES GRANSETH | SIDE 31-32 AUDUN BERDAL | SIDE 19, 33, 53 JIRI HAVRAN | SIDE 36 ERLING OMVIK | SIDE 37 NIELS WESTPHAL | SIDE 38 GUNHILD SOFIE VANGSNES, SOGN AVIS | SIDE 39 HANS KRISTIAN THORBJØRNSEN | SIDE 50 DENE STØE | SIDE 58 TRANSBORDER STUDIO

OPPLYSNINGSVESENETS FOND
Postboks 535 Sentrum
0105 Oslo

Besøksadresse
Rådhusgata 1-3
0103 Oslo

Telefon 23 08 15 00
www.ovf.no
ovf@ovf.no